

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ
ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ

*Χρονολόγιο - Επετειολόγιο
της Ιστορίας της Κύπρου*

7000π.Χ.

1200π.Χ.

450π.Χ.

1571

1878

1960

1974

2004

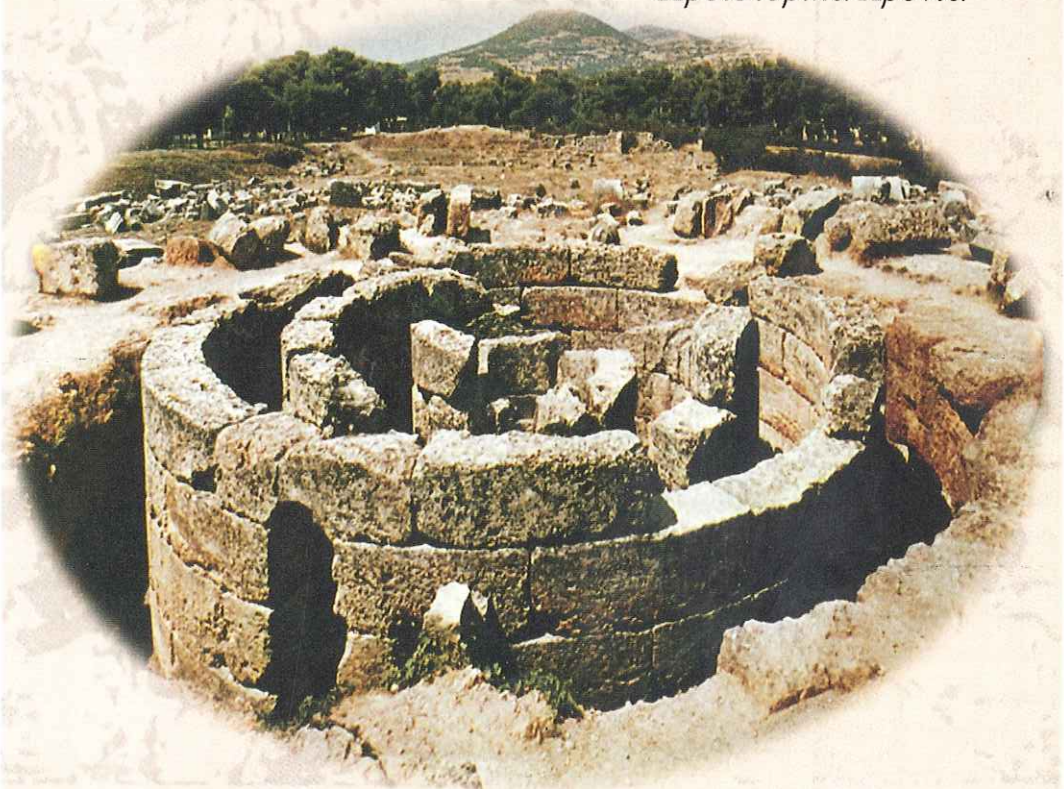

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

*Χρονολόγιο της ιστορίας
της Κύπρου*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Προϊστορικά Χρόνια

*Ο νεολιθικός οικισμός της Χοιροκοιτίας
(7000 - 5000 π.Χ)*

Γεωλογική εμφάνιση της νήσου Κύπρου

Γύρω στα 30 εκατομμύρια χρόνια πριν, η σύγκρουση της Ευρασιατικής με την Αφρικανική πλάκα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία υποθαλάσσιων ηφαιστειακών εκρήξεων και την απελευθέρωση λάβας, γεγονός που οδήγησε - αρχικά - στην εμφάνιση ενός νησιού (κορυφή Τροόδους). Τα νερά γύρω από το μικρό αυτό νησί ήταν γενικά αβαθή και σχηματίστηκαν ύφαλοι και λιμνοθάλασσες. Βορείως του νησιού αυτού, περί τη Μέση Μειόκαινη περίοδο, 15 εκατομμύρια χρόνια πριν, εναπτετέθησαν (εξαιτίας των τεκτονικών κινήσεων του ωκεάνιου φλοιού της γης), τεράστια κομμάτια ασβεστόλιθων και δολομιτών, τα οποία οδήγησαν στην εμφάνιση και δεύτερου νησιού (κορυφή Πενταδακτύλου). Η λεκάνη μεταξύ των δυο νησιών, η Μεσσαορία, καθώς και οι γύρω περιοχές καλύπτονταν από αβαθή έως λιγότερο αβαθή νερά και, καθώς δέχονταν τα προϊόντα της διάβρωσης των πετρωμάτων του Πενταδάκτυλου και του Τροόδους σχημάτιζαν λιμνοθάλασσες που την απέκοψαν από την υπόλοιπη θάλασσα.

Η ανυψωτική κίνηση συνεχίστηκε τόσο κατά την Πλειόκαινο (6.3-1.8 εκατομμύρια χρόνια πριν), όσο και κατά την Πλειστόκαινο (1.8 εκατομμύρια - 100.000 χρόνια πριν). Στο τέλος της τελευταίας, ολόκληρη σχεδόν η Κύπρος βρισκόταν πάνω από τη θάλασσα. Εξαίρεση αποτελούσαν η κοιλάδα της Μόρφου, η περιοχή Αμμοχώστου και ορισμένες άλλες παραθαλάσσιες περιοχές. Παράλληλα το Τρόδος ανήλθε στα σημερινά του υψομετρικά επίπεδα (1951 μέτρα).

Εμφάνιση των πρώτων θηλαστικών

Η ζωή πάνω στο νησί υπό μορφή θηλαστικών ζώων εμφανίστηκε κατά την Πλειστόκαινο περίοδο με τη συμπλήρωση της ανύψωσης όλης σχεδόν της Κύπρου. Απολιθώματα από διάφορες περιοχές του νησιού αποκαλύπτουν την παρουσία των πρώτων θηλαστικών. Ιπποπόταμοι και ελέφαντες ήταν τα πιο χαρακτηριστικά από αυτά που είχαν φτάσει κολυμπώντας στην Κύπρο 250/150 χιλιάδες χρόνια πριν και εξελίχθηκαν σε πυγμαίους προσαρμοζόμενοι στις συνθήκες του τοπικού περιβάλλοντος.

Αξίζει να αναφερθεί ότι στα απολιθώματα των θηλαστικών που ανευρέθησαν δεν περιλαμβάνονται απολιθώματα αγρινών ή ελαφιών. Η εισαγωγή του αγρινού φαίνεται ότι έγινε από τον προϊστορικό άνθρωπο από τις γειτονικές χώρες και το ζώο μεταπήδησε στην άγρια κατάσταση με την πάροδο του χρόνου.

Ανθρώπινη Παρουσία

Η αρχαιότερη παρουσία ανθρώπων στο νησί καταμαρτυρείται στη θέση Αετόκρεμμος Ακρωτηρίου και χρονολογείται γύρω στο 8500 π.Χ. κατά την Προνεολιθική περίοδο. Αξιοσημείωτο είναι ότι η θέση αυτή είναι η πρωιμότερη θέση που υποδηλώνει εγκατάσταση κυνηγών και τροφοσυλλεκτών σε νησί της Μεσογείου πριν τη Νεολιθική περίοδο, και συνεπώς θαλάσσια ταξίδια.

Πρώιμη Ακεραμική Νεολιθική (8200-7000π.Χ.)

Κατά τη Πρώιμη Ακεραμική Νεολιθική περίοδο η ανθρώπινη παρουσία στο νησί επιβεβαιώνεται σε διάφορα σημεία του νησιού όπως οι θέσεις Κισσόνεργα - Μυλούδκια, Παρεκκλησιά - Σηλλουρόκαμπος, Καλαβασός - Τέντα και Ακανθού. Από τα ευρήματα στις θέσεις αυτές φαίνεται ότι οι ασχολίες των κατοίκων επεκτείνονταν στη γεωργία και στην κτηνοτροφία. Κατά την περίοδο αυτή απουσιάζει παντελώς η χρήση του ψημένου πηλού για κατασκευή αγγείων. Η πυροτεχνολογία φαίνεται ότι ξεκινά κατά την Πρώιμη Ακεραμική Νεολιθική με την ύπαρξη ασβεστοκονιάματος (750-850°C). Στους οικισμούς της περιόδου αναπτύσσεται ο ντόπιος πολιτισμός με βασικό χαρακτηριστικό τις κυκλικές οικίες.

Υστερη Ακεραμική Νεολιθική της Κύπρου (7000-5500 π.Χ.)

Για την κατασκευή των οικισμών επιλέγονταν τοποθεσίες κοντά σε νερό και σε εύφορο έδαφος είτε κοντά στη θάλασσα, φυσικά οχυρωμένες που οχυρώνονταν επιπλέον με τείχη, τάφρους κ.λπ. Τέτοιες θέσεις καταμαρτυρούνται στις τοποθεσίες Χοιροκοιτία, Καλαβασός-Τέντα, Κάστρος - Απόστολος Ανδρέας, με πλέον χαρακτηριστική για την περίοδο, την πρώτη.

5500-4500 π.Χ.

Για διάστημα 1000 περίπου χρόνων με τις μέχρι τώρα αρχαιολογικές έρευνες δεν υπάρχουν ενδείξεις για κατοίκηση του νησιού, παρόλο που η επόμενη περίοδος δεν φαίνεται να αφορά ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς.

Νεολιθική Κεραμική (4500-3800 π.Χ.)

Κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής, η χρήση κεραμικών αγγείων. Αρχικά δεν υπάρχει εξειδίκευση στην παραγωγή κεραμικών αγγείων. Ενδιαφέρον σημείο το ότι η κεραμική που εμφανίζεται στην Κύπρο την περίοδο αυτή έχει δύο διαφορετικές μορφές: Τη γραπτή, που συναντάται στις βόρειες περιοχές του νησιού και χαρακτηρίζεται από λευκό επίχρισμα με κόκκινο επίθετο χρώμα και τη χτενιστή, που κυριαρχεί στις υπόλοιπες περιοχές, της οποίας χαρακτηριστικά είναι το κόκκινο επίχρισμα, το οποίο αφαιρείται με χτένα πριν το ψήσιμο για απόδοση της διακόσμησης. Χαρακτηριστικοί οικισμοί της περιόδου, οι οικισμοί Σωτήρας - Καντού και Αγίου Επίκτητου - Βρύσης.

Χαλκολιθική Εποχή Κύπρου (3800-2500 π.Χ.)

Κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής στην Κύπρο, αλλά και στις γειτονικές περιοχές Παλαιστίνης και Συρίας, είναι η παράλληλη χρήση αυτοφυών μετάλλων (κυρίως χαλκού και χρυσού) μαζί με το λίθο. Τα μέταλλα δουλεύονται μηχανικά και με τη χρήση της φωτιάς για παραγωγή μικρών συνήθως αντικειμένων.

Σταδιακά στην τελευταία φάση της Χαλκολιθικής εποχής κατασκευάζονται, με την τήξη των μετάλλων και με τη χρήση καλουπιών, τα πρώτα χυτά αντικείμενα από καθαρό χαλκό. Χαρακτηριστικοί οικισμοί της περιόδου βρίσκονται στις τοποθεσίες Κισσόνεργα - Λέμπα και Κισσόνεργα-Μοσφίλια.

Πολιτισμός της Φιλιάς (2600-2400 π.Χ.)

Ενδιάμεση περίοδος, που σηματοδοτεί το πέρασμα από την Χαλκολιθική περίοδο στην Πρώιμη Χαλκοκρατία, στη διάρκεια της οποίας συντελούνται σημαντικές αλλαγές. Χαρακτηριστικότερη θέση στην οποία μπορεί να μελετηθεί η μεταβατική περίοδος αυτή είναι η θέση Φιλιά (επαρχία Λευκωσίας), από την οποία πήρε το όνομα της η συγκεκριμένη περίοδος.

Πρώιμη Εποχή Χαλκού ή Πρώιμη Χαλκοκρατία (2500-1900 π.Χ.)

Παρατηρείται εισαγωγή στο νησί του βοδιού και του γαϊδουριού μαζί με το άροτρο, που φέρνουν πραγματική επανάσταση στη γεωργία του νησιού. Τα σπίτια πλέον παύουν να είναι κυκλικά, όπως στις προηγούμενες περιόδους και αποτελούνται από ορθογώνια δωμάτια, ενώ παρατηρούνται άλματα στη μεταλλουργία. Αξιοσημείωτο γεγονός η εξαγωγή χαλκού από το νησί στο τέλος της 3ης χιλιετίας π.Χ. Επειδή η ανάμειξή του με κασσίτερο δίνει μπρούντζο, έχουμε παράλληλα εισαγωγή του μετάλλου αυτού στο νησί. Εμφάνιση πολλών νέων οικισμών και νεκροπόλεων τόσο στους πρόποδες του Τροόδους, όπου βρίσκονται τα κοιτάσματα χαλκού, όσο και στις πεδιάδες και στις ακτές. Χαρακτηριστική θέση της περιόδου αυτής το Μαρκί.

Μέση Εποχή του Χαλκού ή Μέση Χαλκοκρατία (1900-1600 π.Χ.)

Διεύρυνση εξαγωγών από το νησί στις γύρω περιοχές. Ουσιαστικά αποτελεί φυσική συνέχεια της προηγούμενης περιόδου, χωρίς να υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση. Επαφές με Κρήτη - Ρόδο - Μικρασιατικές Ακτές - Αίγυπτο - Παλαιστίνη. Εμφάνιση πολλών μεταλλείων χαλκού γύρω από τους οποίους δημιουργούνται οικισμοί. Η οικονομία του νησιού οδεύει προς την αστικοποίηση. Χαρακτηριστικοί οικισμοί έχουν βρεθεί σε Αλάμπρα και Πύργο Λεμεσού. Την περίοδο αυτή χρονολογούνται τα πρωιμότερα μεσοποταμιακά και αιγυπτιακά κείμενα που κάνουν λόγο για μια χαλκοπαραγωγό χώρα που λέγεται Αλάσια, την οποία πολλοί μελετητές ταυτίζουν με την Κύπρο.

Ύστερη εποχή του Χαλκού ή Ύστερη Χαλκοκρατία (1600-1050 π.Χ.)

Παλαιές θέσεις οικισμών εγκαταλείπονται και δημιουργούνται κάποιοι νέοι, τόσο στην ενδοχώρα όσο και στα παράλια, ώστε να εξυπηρετείται το εμπόριο που τώρα παίρνει πιο μεγάλες διαστάσεις. Χτίζονται λιμάνια και φρούρια για προστασία κυρίως από εσωτερικούς κινδύνους, (τα τείχη είναι προσανατολισμένα στο εσωτερικό και όχι προς την πλευρά της θάλασσας). Η αρχαιολογική σκαπάνη

τεκμηριώνει την ευμάρεια και τον πλουτισμό στο νησί ως αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης (παραγωγή και εξαγωγή) του χαλκού.

Για πρώτη φορά κάνει την εμφάνισή της η γραφή και δημιουργούνται τα πρώτα αστικά κέντρα. Η Κύπρος αναπτύσσει εμπορικές και διπλωματικές σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς. Αρχαιολογικές ενδείξεις φανερώνουν ίσως μια πρώιμη μορφή ανάπτυξης κράτους. Σημαντικότερες θέσεις σε Έγκωμη, Άγιο Δημήτριο Καλαβασού, Άλασσα και Κίτιο.

Στα τέλη του 13^{ου} αι. π.Χ., το κύμα αναταραχών που σαρώνει την Ανατολική Μεσόγειο και που συνήθως αποδίδεται στους λεγόμενους «*Λαούς της Θάλασσης*», επηρεάζει και την Κύπρο. Πολλές πόλεις καταστρέφονται και κύμματα προσφύγων καταφθάνουν από το Αιγαίο. Παρ' όλα αυτά, το νησί σύντομα ξεπερνά τις δραματικές συνέπειες και ανακτά το ρόλο του ως σημαντικού εμπορικού κέντρου.

*Πινακίδα από πηλό με
κυπρομινωϊκή γραφή.
Έγκωμη Ύστερη Χαλκοκρατία.*

*Υδρία λευκόχριστου ρυθμού,
Ύστερη Χαλκοκρατία
16^ο - 13^ο αι. π.Χ.*

Μέρος του ιερού του Απόλλωνα Υλάτη στο Κούριο 1^{ος} αι. μ.Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Ιστορικά Χρόνια

*Κεφαλή γυναικείου αγάλματος από ασβεστόλιθο, 3^{ος} αι. π.Χ.
Ιερό της Αφροδίτης στο Άρσος.*

Τμήμα 1

Κυπρο - Γεωμετρική Περίοδος (1050-725 π.Χ.)

Μεταξύ 11^{ου} και 9^{ου} αι π.Χ., μετά τον Τρωικό Πόλεμο, εμφανίζεται αρχαιολογικά ένας μαζικός αποικισμός της Κύπρου από τους Αχαιούς που εντάσσεται μέσα στα ευρύτερα πλαίσια του Α΄ Αποικισμού των Ελλήνων.

Παρατηρείται η ίδρυση νέων πόλεων στην Κύπρο, μετά τον αποικισμό του νησιού από τους Αχαιούς, αλλά και ανοικοδόμηση όσων δεν εγκαταλείφθηκαν.

Γύρω στον 9^ο αι. π.Χ. οι Φοίνικες δημιουργούν αποικίες στο νησί. Ισχυρότερο κέντρο της φοινικικής παρουσίας, η πόλη του Κιτίου.

Τα κυπριακά βασίλεια φτάνουν την περίοδο αυτή στο ανώτατο σημείο της ακμής τους, με άνθηση στο εμπόριο και τη ναυτιλία.

Τμήμα 2

Από την Ασσυριακή Κυριαρχία 709/7 π.Χ. μέχρι το τέλος της Περσικής Κυριαρχίας 333 π.Χ.

Ασσυριακή Κυριαρχία (709/707 π.Χ. - 650 π.Χ.)

Τα κυπριακά βασίλεια περιέρχονται στην κυριαρχία του Ασσύριου βασιλιά Σαργών Β΄. Η ασσυριακή επικυριαρχία - που δεν φαίνεται να επηρέασε τις εμπορικές δραστηριότητες του νησιού - κρατά μέχρι το πρώτο μισό του 6^{ου} αι. π.Χ., αφού είναι βέβαιο ότι το 612 π.Χ. η ασσυριακή πρωτεύουσα Νινευή έπεσε υπό τα πλήγματα των Μήδων και συνεπεία τούτου η χρονολογία τερματισμού της Ασσυριακής επικυριαρχίας προηγείται.

Αιγυπτιακή Κατάληψη (570 - 526 π.Χ.)

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο ο Φαραώ Άμασις κατέλαβε το νησί το οποίο κατέστη φόρου υποτελές, στην Αίγυπτο. Χρονολογικά η κατάληψη αυτή της Κύπρου τοποθετείται στο διάστημα μεταξύ 570-526 π.Χ., κατά το οποίο ο Άμασις βασίλευσε στην Αίγυπτο.

Αρχαϊκή Περίοδος 8^{ος} - 6^{ος} αι π.Χ.

Στην αρχαϊκή περίοδο τα Κυπριακά Βασίλεια έφτασαν στο ανώτατο σημείο της ακμής τους και οι αρχοντές τους συγκρίνονται ευμενώς με τους άρχοντες των προοδευτικότερων πόλεων της Ελλάδας. Από τους Ιστορικούς Ηρόδοτο και Πλούταρχο, γίνονται αναφορές προς τον Φιλόκυπρο των Σόλων, ο οποίος φιλοξένησε το Σόλωνα γύρω στο 560 π.Χ. και μετέφερε κατόπιν δικών του προτροπών την τοποθεσία της πόλης σε πεδιάδα δίπλα στη θάλασσα.

Περσική Κυριαρχία (525π.Χ- 333 π.Χ.)

Κράτησε, με μικρά διαστήματα ελευθερίας, μέχρι τα χρόνια του Αλέξανδρου. Κύρια γεγονότα κατά την περίοδο αυτή:

Η επανάσταση του Ονήσιλου (498 π.Χ.)

Ο Ονήσιλος, αδερφός του βασιλιά της Σαλαμίνας Γόργου, μετά την άρνηση του τελευταίου να αποτινάξει τον περσικό ζυγό όταν έφτασαν στο νησί οι ειδήσεις για την Ιωνική Επανάσταση στα παράλια της Μικράς Ασίας, οργάνωσε πραξικόπημα εκμεταλλευόμενος την απουσία του Γόργου από την πόλη. Η επανάσταση εξαπλώθηκε σ' όλα τα Κυπριακά Βασίλεια πλην της Αμαθούντας, (ίσως και του Φοινικικού Κιτίου). Στο νησί φτάνει προς ενίσχυση της επανάστασης του Ονήσιλου ισχυρή ναυτική ιωνική δύναμη. Οι Ίωνες νικούν τους Φοίνικες συμμάχους των Περσών στη θάλασσα, ενώ οι δυνάμεις των επαναστατημένων Κυπρίων του Ονήσιλου παρά τις αρχικές τους επιτυχίες, λόγω της προδοσίας των Κουριέων και Σαλαμίνιων, ηττήθηκαν. Ο ισχυρός περσικός στρατός που έφτασε στο νησί κατέστειλε την επανάσταση κι έτσι, με το θάνατο του Ονήσιλου και του Αριστόκυπρου των Σόλων, η νίκη των Ιώνων στη θάλασσα εξουδετερώθηκε από την ήττα στην ξηρά και οι Ίωνες αποχώρησαν από το νησί.

Μετά τα Μηδικά η πανελλήνια συμμαχία με επικεφαλής το νικητή των Πλαταιών Πausανία το 478 π.Χ., απαλλάσσει το νησί από τον περσικό ζυγό. Μόλις όμως οι ελληνικές τριήρεις αποχώρησαν, το νησί επανήλθε στην εξουσία των Περσών.

Η εκστρατεία του Κίμωνα 450-449 π.Χ.

Μετά την μεγάλη νίκη του στον Ευρυμέδοντα, ο Αθηναίος στρατηγός γιος του Μιλτιάδη, του πρωτεργάτη της μεγάλης νίκης κατά των Περσών στο Μαραθώνα, εκστράτευσε στην Κύπρο. Η εκστρατεία προτάθηκε στους Αθηναίους από τον ίδιο τον Κίμωνα μετά την ανάκλησή του από την εξορία και είχε ως στόχο ειδικά την Κύπρο (προηγούμενες εκστρατείες στην Κύπρο εντάσσονταν στο πλαίσιο ευρύτερων επιχειρήσεων κατά των Περσών). Σύμφωνα με το Διόδωρο Σικελιώτη, στο νησί υπήρχε ισχυρή περσική ναυτική δύναμη υπό τη διοίκηση του Πέρση στρατηγού Αρταβάζου.

Ο Κίμωνα, αφού κτύπησε πρώτα το Μάριο, έδρα του ομόνυμου βασιλείου, κοντά στον κόλπο της Χρυσοχούς, στράφηκε προς το Κίτιο, στην άλλη πλευρά του νησιού. Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας σύμφωνα με τις περισσότερες από τις αρχαίες πηγές, ο Κίμωνα πέθανε είτε λόγω τραύματος είτε λόγω ασθένειας. Ο θάνατός του το 449 π.Χ. κρατήθηκε μυστικός και ανάγκασε τους Αθηναίους να λύσουν την πολιορκία, αλλά κατά την αναχώρησή τους τα αθηναϊκά πλοία συνάντησαν και συνέτριψαν το φοινικικό στόλο. Η νίκη αυτή των Αθηναίων μετά τον θάνατο του Κίμωνα (απ' όπου και η μεταγενέστερη φράση *και νεκρός ενίκη*) επιτεύχθηκε σύμφωνα με τον Θουκυδίδη στα ανοικτά της Σαλαμίνας και φαίνεται

ότι απάλλαξε προς στιγμή το νησί από την περσική παρουσία. Αυτό όμως μόνο προσωρινά, αφού τα δεδομένα θα άλλαζαν πολύ σύντομα.

Καλλίειος Ειρήνη 449 π.Χ.

Μετά την Καλλίειο Ειρήνη του 449 π.Χ., στους ανταγωνισμούς ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις και τις εμφύλιες διενέξεις, που άρχισαν με τη μάχη της Κορωνείας το 446 π.Χ. και κορυφώθηκαν με τον Πελοποννησιακό πόλεμο 431-404 π.Χ., η Κύπρος παρέμεινε στη σφαίρα επιρροής του Μεγάλου Περσικού Βασιλείου.

Ευαγόρας 411 π.Χ. - 380 π.Χ.

Ο Ευαγόρας με τη βοήθεια της Αθήνας ανατρέπει το σφετεριστή Φοίνικα βασιλιά της Σαλαμίνας και επιβάλλει μια νέα ελληνική πολιτική με φιλοαθηναϊκό προσανατολισμό.

391 π.Χ.: Ο Ευαγόρας επιχειρεί να συνενώσει τις κυπριακές πόλεις (υπό αθηναϊκή κηδεμονία), ακολουθούν αρκετές, αλλά οι Σόλοι, το Κούριο και η Αμαθούντα που διαφωνούν με την πολιτική του απευθύνονται στο Μεγάλο Βασιλιά που στέλνει στρατό στο νησί. Οι Αθηναίοι στέλνουν με τη σειρά τους ναυτική βοήθεια προς τον Ευαγόρα ο οποίος καταφέρνει πολλές νίκες εις βάρος της φιλοπερσικής παράταξης μέχρι το 387/6 π.Χ., οπότε κα μέσα στα γενικότερα πλαίσια της υπογραφής της «*Ανταλκιδείου Ειρήνης*» (προβλεπόταν παραίτηση των αθηναϊκών διεκδικήσεων σε Μικρά Ασία, Κλαζομένες και Κύπρο), ο Ευαγόρας αναζήτησε τη συμμαχία του Βασιλιά της Αιγύπτου Άκορι.

Μετά την υπογραφή της Ανταλκιδείου Ειρήνης το αθηναϊκό εκστρατευτικό σώμα εγκαταλείπει την Κύπρο. Ο Ευαγόρας εντούτοις συνεχίζει τον πόλεμο με τη βοήθεια του βασιλιά Άκορι της Αιγύπτου. Τελικά το 380 π.Χ. υπογράφει συνθήκη με τους Πέρσες με την οποία το νησί υποχρεώνεται να πληρώνει φόρο υποτέλειας στον Πέρση βασιλιά και ο ίδιος διατηρεί το θρόνο του.

Τμήμα 3 **Ελληνιστικοί Χρόνοι (333 -58 π.Χ.)**

Η συμβολή της Κύπρου στην πολιορκία της Τύρου το 333 π.Χ.

Ο Μέγας Αλέξανδρος συνέτριψε για δεύτερη φορά τον περσικό στρατό. Στην Ισσό στην πολιορκία της Τύρου που ακολουθεί, οι Κύπριοι αλλάζουν στρατόπεδο και ενώνονται μαζί του, προσφέροντας 120 πολεμικά πλοία. Κυριότερος εκπρόσωπος των Κυπρίων ο Πνυταγόρας της Σαλαμίνας. Ενδείξεις υποδηλώνουν τη συμμαχία (όχι επί ίσοις όροις) μεταξύ ελεύθερων πλέον Κυπρίων βασιλέων και του Αλεξάνδρου.

Το τέλος των Κυπριακών Βασιλείων 323 - 311 π.Χ.

Με το θάνατο του Μεγάλου Αλέξανδρου οι συμμαχίες των διαδόχων του έπαυσαν να ισχύουν. Ο Πτολεμαίος, ο Πέρδικας (αργότερα και ο Αντίγονος) ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την εξασφάλιση της νομιμοφροσύνης των Κυπρίων. Αυτή θα αποτελούσε την τελευταία γενιά βασιλέων των κυπριακών αρχαϊκών βασιλείων, με τελευταία τους πράξη την ανάμιξή τους στη διαμάχη μεταξύ των διαδόχων του.

Κυπρος και Πτολεμαίοι

Το 311 π.Χ. η Κύπρος βρίσκεται υπό την κυριαρχία των Πτολεμαίων της Αιγύπτου με τον βασιλιά της Σαλαμίνας Νικοκρέοντα πρώτο στρατηγό της Κύπρου.

Το 310 π.Χ. ο Νικοκρέων, βασιλεύς της Σαλαμίνας, εξωθείται σε αυτοκτονία από τον Πτολεμαίο.

Το 306 π.Χ. θαλάσσια νίκη του Δημήτριου Πολιορκητού επί του Πτολεμαίου Α΄ στην Κύπρο.

295-258 π.Χ.: Η Κύπρος πτολεμαϊκή επαρχία για το διάστημα 295 - 258 π.Χ. Το 295 π.Χ., η Κύπρος προσαρτάται στην Αίγυπτο και ο Πτολεμαίος Α΄ Σωτήρ αναγορεύεται βασιλιάς. Η ενσωμάτωση του νησιού σ' ένα μεγαλύτερο πολιτικό σχήμα (ελληνιστική Αίγυπτος των Πτολεμαίων), επέφερε το τέλος των πόλεων-βασιλείων. Το κέντρο εξουσίας εκπήγαζε πλέον από τους βασιλικούς πτολεμαϊκούς θεσμούς. Η Κύπρος από τώρα και για τις επόμενες εκατονταετηρίδες περιέπιπτε στο επίπεδο μιας άλλης επικυριαρχίας.

Τέλος το 168 π.Χ., ο Αντίοχος Δ΄ των Σελευκιδών καταλαμβάνει την Κύπρο, αλλά στην συνέχεια υποχρεούται από τους Ρωμαίους να την εγκαταλείψει.

Τμήμα 4 **Ρωμαϊκή - Βυζαντινή Περίοδος**

58 π.Χ.

Η Κύπρος καθίσταται ρωμαϊκή επαρχία με διάταγμα της συγκλήτου κατόπιν διαπραγμάτευσης του Κάτωνος.

47 π.Χ.

Η Κύπρος αποδίδεται στην βασίλισσα της Αιγύπτου Κλεοπάτρα από τον Καίσαρα.

36 π.Χ.

Ο Μάρκος Αντώνιος επικυρώνει τη νομιμότητα της κατοχής της Κύπρου από την Κλεοπάτρα.

31 π.Χ.

Ο Οκταβιανός επικρατεί του αντιπάλου του Μάρκου Αντώνιου στο Άκτιον. Η Κύπρος περιέρχεται οριστικά στη Ρώμη. Αρχικά ως αυτοκρατορική επαρχία - τμήμα της Συρίας.

22 π.Χ.

Η Κύπρος καθίσταται συγκλητική επαρχία υπό ανθύπατο.

Απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας στην Κύπρο

Το 46 μ.Χ. Οι Απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας φτάνουν στην Κύπρο και αποβιβάζονται στη Σαλαμίνα. Διασχίζοντας το νησί φτάνουν στη Πάφο τότε πρωτεύουσα του νησιού, όπου ο Ρωμαίος ανθύπατος Σέργιος Παύλος ασπάζεται τη χριστιανική θρησκεία. Το γεγονός αυτό, αλλά και η όλη παρουσία και δράση ιδιαίτερα του Αποστόλου Βαρνάβα στο νησί, έπαιξαν πρωταρχικό ρόλο στην οργάνωση χριστιανικής κοινότητας στην Κύπρο.

Η επανάσταση των Ιουδαίων και οι επιπτώσεις της στην Κύπρο

Γύρω στο 115 μ.Χ., η επανάσταση των Ιουδαίων στην Ανατολή επεκτάθηκε και στην Κύπρο. Η επανάσταση στο τέλος κατεστάλη αφού σημειώθηκαν αρκετά θύματα μεταξύ των Ιουδαίων και των Ελλήνων του νησιού.

325 μ.Χ. Α' Οικουμενική Σύνοδος

Κύπριοι επίσκοποι συμμετέχουν στην Α' Οικουμενική Σύνοδο της Νικαίας.

Καταστροφή και ανοικοδόμηση της Σαλαμίνας

Το 342 μ.Χ. σεισμός καταστρέφει τη Σαλαμίνα, από την οποία μέρος καταποντίζεται στη θάλασσα αλλά τρία χρόνια αργότερα το 345 μ.Χ., ο αυτοκράτορας Φάβιος Κωνστάντιος ξαναχτίζει την πόλη και την ονομάζει Κωνσταντία.

395 μ.Χ.

Κατά το διαχωρισμό της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας σε ανατολική και δυτική από τον Θεοδόσιο, η Κύπρος περιλήφθηκε στο ανατολικό τμήμα.

431 μ.Χ. Αυτοκέφαλο της εκκλησίας της Κύπρου

Η Γ' οικουμενική σύνοδος της Εφέσου με τον 8ο κανόνα θέσπισε το αυτοκέφαλο της εκκλησίας της Κύπρου.

488 μ.Χ. Η Οικουμενική Σύνοδος της Κωνσταντινούπολης

Οικουμενική σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη, με την οποία ο αυτοκράτορας Ζήνων παραχωρεί προνόμια στον αρχιεπίσκοπο Κύπρου ενώ παράλληλα

επικυρώνεται το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου.

Αραβικές Επιδρομές

Γύρω στο 648/649 μ.Χ. γίνεται η πρώτη αραβική επιδρομή στο νησί. Η εκστρατεία δεν απέβλεπε στην απόκτηση λαφύρων, αλλά πρωτίστως στο να αποστερήσει τη χρήση της Κύπρου από τους Βυζαντινούς ως ναυτικής βάσης και στην κατάληψη της νήσου από τους Άραβες.

Το 651 πραγματοποιείται και δεύτερη αραβική επιδρομή της ίδιας περίπου έκτασης και φύσης με αυτή του 649 με αφορμή τη βοήθεια που παρείχαν οι Κύπριοι στο βυζαντινό στόλο που έπλευσε στην περιοχή μετά την επιδρομή του 649. Γενικά οι αραβικές επιδρομές είχαν καταστροφικές συνέπειες για το νησί, αφού καταμαρτυρείται μείωση του πληθυσμού της νήσου λόγω διαφυγής προσφύγων στη Μικρά Ασία και της σύλληψης αιχμαλώτων από τους Άραβες. Συνεχίστηκαν για 3 περίπου αιώνες.

689 μ.Χ.

Συνθήκη Βυζαντινών και Αράβων, με την οποία η Κύπρος ουδετεροποιείται.

Έτος 690 μ.Χ. Η μετοικεσία των Κυπρίων στη Νέα Ιουστινιανή

Ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός Β΄ λόγω της αδυναμίας της βυζαντινής αυτοκρατορίας να υπερασπιστεί την Κύπρο, αποφάσισε τη μεταφορά χιλιάδων χριστιανών κατοίκων του νησιού κοντά στην πόλη Κύζικο στον Ελλήσποντο, όπου εγκαταστάθηκαν σε μία πόλη που ίδρυσε για το σκοπό αυτό ο Ιουστινιανός Β΄ και την ονόμασε Νέα Ιουστινιανή. Μερικά χρόνια αργότερα όσοι επιβίωσαν των δυσμενών συνθηκών επανήλθαν στο νησί και από τότε ο Αρχιεπίσκοπος της Κύπρου πήρε τον τίτλο *Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου*.

743 μ.Χ.

Αραβική επιδρομή και μετοικεσία Κυπρίων.

806 μ.Χ.

Αραβική επιδρομή. Μεγάλες καταστροφές Αιχμαλωσία 16.000 Κυπρίων και μετοικεσία τους στην πόλη Ράφικα στις όχθες του Ευφράτη.

912 μ.Χ.

Επιδρομή του Εμίρη της Συρίας Δαμιανού στην Κύπρο.

965 μ.Χ. Επανάκτηση της Κύπρου από το Βυζάντιο

Επί αυτοκρατορίας του Νικηφόρου Φωκά, ο βυζαντινός στρατηγός Νικήτας Χαλκούτζης ελευθερώνει την Κύπρο από τους Άραβες και το νησί επανεντάσσεται στη Βυζαντινή αυτοκρατορία ως επαρχία. Ακολουθεί μια σύντομη περίοδος

ηρεμίας μέχρι τον 11^ο αιώνα.

1042 - 1049

Στα χρόνια του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Θ' του Μονομάχου (1042-1055), ο διοικητής της Κύπρου Θεόφιλος Ερωτικός αυτοανακηρύχθηκε βασιλιάς, αλλά η ανταρσία του κατεστάλη από τις αυτοκρατορικές δυνάμεις το 1049.

1092

Επί αυτοκρατορίας Αλεξίου Α' Κομνηνού αποστάτησε ο τότε Διοικητής του νησιού Ραφιομάτης. Η στάση κατεστάλη από τους Ιωάννη Δούκα και Μανουήλ Βουτομίτη.

1126

Με χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Ιωάννη Β' του Κομνηνού, παραχωρείται στους Ενετούς το δικαίωμα ελεύθερης εμπορίας στην Κύπρο και στην Κρήτη.

1184. Ο σφετερισμός της εξουσίας από τον Ισαάκιο Κομνηνό

Ο Ισαάκιος Κομνηνός πρώην στρατηγός της Ταρσού, πήρε την εξουσία στην Κύπρο παρουσιάζοντας έγγραφα σύμφωνα με τα οποία διοριζόταν «κατεπανώ» του νησιού από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα Ανδρόνικο Α' Κομνηνό και στη συνέχεια ανακήρυξε τον εαυτό του ανεξάρτητο «αυτοκράτορα» της Κύπρου.

1186

Βυζαντινά στρατεύματα υπό τον Ιωάννη Κοντοστέφανο και τον Αλέξιο Κομνηνό εκστρατεύουν στην Κύπρο. Νίκη του Ισαάκιου Κομνηνού με τη βοήθεια των Νορμανδών της Σικελίας.

Τμήμα 5

Α' Αγγλοκρατία - Φραγκοκρατία 1191 -1489

1191. Κατάκτηση της Κύπρου από τον Ριχάρδο Λεοντόκαρδο

Στο διάστημα μεταξύ Μαΐου - Ιουνίου του 1191 ο Άγγλος βασιλιάς Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος στην πορεία του για την Γ' Σταυροφορία προβαίνει στην κατάκτηση της Κύπρου και στη συνέχεια σε πώληση του νησιού στους Ναΐτες ιππότες έναντι 100.000 βυζαντινών από τα οποία τα 40.000 καταβλήθηκαν άμεσα.

5/4/1192

Εξέγερση των κατοίκων, κυρίως στη Λευκωσία, συνεπεία των τελών που επέβαλαν οι Ναΐτες για να εξοφλήσουν το χρέος τους προς τον Ριχάρδο για την αγορά της νήσου. Η εξέγερση καταπνίγεται στο αίμα αλλά το Τάγμα των Ναϊτών,

κρίνοντας ότι η κατοχή της Κύπρου θα δημιουργούσε υπερβολικά βάρη, ζήτησε από τον βασιλιά της Αγγλίας την ακύρωση της πώλησης.

Μάιος 1192. Η αγορά του νησιού από τους Λουζινιανούς

Ο Γκυ ντε Λουζινιάν βασιλιάς της Ιερουσαλήμ που απομακρύνθηκε από το θρόνο εξαιτίας της αντίδρασης μιας ισχυρής μερίδας ευγενών, το Μάιο του 1192 αγοράζει το νησί έναντι 100.000 βυζαντινών, από τα οποία τα 40.000 όφειλαν να καταβληθούν σε διάστημα 2 μηνών.

1196

Ίδρυση της Λατινικής Εκκλησίας της Κύπρου.

1228. Συγκρούσεις για την κυριαρχία στο νησί

Έφτασε στην Κύπρο με στρατό και στόλο ο ηγέτης της ΣΤ΄ σταυροφορίας Γερμανός αυτοκράτορας Φρειδερίκος Β΄. Πρόβαλε αξιώσεις κυριαρχίας στο νησί και προχώρησε στην κατάληψη κυπριακών πόλεων. Οι Ιβελίνοι (ο οίκος των Ιβελίνων είχε κληρονομήσει το σταυροφορικό βασίλειο της Παλαιστίνης και την Κύπρο) προέβαλαν αντίσταση, οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν και στις συριακές ακτές και ο αγώνας είχε εναλλασσόμενες φάσεις. Τελευταίο έρεισμα των Γερμανών στο νησί η Κερύνεια, την οποία αναγκάστηκαν τελικά να εγκαταλείψουν αφήνοντας την Κύπρο στα χέρια των Λουζινιανών.

1231. Το μαρτύριο των 13 μοναχών της Καντάρας.

Καταδικάζονται σε θάνατο ως αιρετικοί και καίγονται οι δεκατρείς μοναχοί του μοναστηριού της Παναγίας της Καντάρας. Ανάμεσά τους και ο ποιητής Μακάριος Καλορείτης.

1260. Bulla Cypria

Έκδοση από τον πάπα Αλέξανδρο Δ΄ της *Bulla Cypria* ή *Constitutio Cypria* (Κυπρία Διάταξις). Η αυτοκέφαλη εκκλησία της Κύπρου υποτάσσεται στη λατινική και οι επισκοπές από δεκατέσσερις περιορίζονται σε τέσσερις.

1359-1369. Πέτρος Α΄

Ο Πέτρος Α΄ γεννήθηκε στις 9 Οκτωβρίου του 1329 και ήταν γιος του Ούγου Δ΄. Βασίλεψε στην Κύπρο το διάστημα 1359-1369, υπήρξε ο σημαντικότερος των Λουζινιανών βασιλιάδων της Κύπρου και από τους πιο αξιόλογους ηγεμόνες της εποχής του. Στις 24 Νοεμβρίου του 1359 στέφθηκε μαζί με τη σύζυγό του Ελεονώρα της Αραγκόν βασιλιάς της Κύπρου και στις 5 Απριλίου 1360 απέκτησε και το στέμμα του θρόνου της Ιερουσαλήμ. Διέπρεψε στις πολεμικές επιχειρήσεις σταυροφορικού χαρακτήρα όπως ήταν οι αγώνες του για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων, οι επιχειρήσεις του στη ΝΑ Μικρασία και η κατάληψη της Αττάλειας

το 1361, η εκστρατεία στην Αίγυπτο και η άλωση της Αλεξάνδρειας το 1365. Δολοφονήθηκε στο υπνοδωμάτιό του, στις 16 Ιανουαρίου του 1369, μετά από συνωμοσία, από τρεις ευγενείς.

Γενουατική Εισβολή

Η στέψη του Πέτρου Β΄ στις 10 Οκτωβρίου του 1372 στην Αμμόχωστο ως βασιλιά της Ιερουσαλήμ (ο βασιλιάς της Κύπρου την περίοδο των Λουζινιανών κληρονομούσε και το Σταυροφοριακό βασίλειο της Ιερουσαλήμ) στάθηκε η αφορμή για βίαια επεισόδια μεταξύ Γενουατών και Ενετών. Το γεγονός εξόργισε τον Πέτρο που θεώρησε ως κύριους υπεύθυνους τους Γενουάτες και πήρε αυστηρά μέτρα εναντίον τους. Μέρος της γενουατικής παροικίας εγκατέλειψε το νησί, όμως αργότερα γενουατικός στόλος πολιορκήσε την Αμμόχωστο (καλοκαίρι 1373) και υπαγόρευσε οικονομικές και εμπορικές αποζημιώσεις.

Ακολούθησαν αναταραχές και συγκρούσεις μεταξύ των Γενουατών και των Κυπρίων, που κατέληξαν περί τα τέλη Απριλίου 1374 στην ομηρία 70 Κυπρίων ιπποτών, που κατακρατούντο ως εγγύηση για την καταβολή μεγάλης χρηματικής αποζημίωσης. Η Αμμόχωστος δέχτηκε καίριο οικονομικό πλήγμα και παρέμεινε υπό γενουατική κατοχή μέχρι το 1464, οπότεν μετά από ενετική παρέμβαση αποσπάστηκε από τους Γενουάτες και ενώθηκε με το υπόλοιπο βασίλειο, ενώ σοβαρές ζημιές υπέστησαν και η Λευκωσία, η Πάφος και η Λεμεσός.

Αύγουστος 1424. Μαμελουκικές επιδρομές

Αρχικά τον Αύγουστο του 1424 οι Μαμελούκοι εισέβαλαν στη Λεμεσό πραγματοποιώντας λεηλασίες και αρπαγές. Ένα χρόνο αργότερα και συγκεκριμένα στις 5 Αύγουστου του 1425, γίνεται και δεύτερη εισβολή των Μαμελούκων. Οι δυνάμεις τους αποβιβάστηκαν στην Αμμόχωστο και ακολούθησαν λεηλασίες - αρπαγές και αιχμαλωσίες μεγαλύτερης έκτασης συγκριτικά με την πρώτη τους εισβολή. Στις 25 Ιουνίου 1426 μαμελουκικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν στην Αυδήμου και ακολούθως πολιορκήσαν τις οχυρώσεις της Λεμεσού για 6 μέρες, οπότεν την 14^η Ιουλίου 1426 την κατέλαβαν και τη λεηλάτησαν. Στις 7 Ιουλίου οι Μαμελούκοι συγκρούστηκαν κοντά στη Χοιροκοιτία με τα στρατεύματα του βασιλιά Ιανού. Η σύγκρουση απέβει μοιραία για το κυπριακό βασίλειο αφού ο βασιλιάς Ιάνος εκτός από την ήττα που υπέστη, συνελήφθει από τους Μαμελούκους. Ακολούθησαν νέες λεηλασίες και τελικά ο στόλος των Μαμελούκων απέπλευσε στις 18 Ιουλίου 1426 για την Αίγυπτο. Στις διαπραγματεύσεις που ακολούθησαν ο Ιανός απελευθερώθηκε με την καταβολή λύτρων και η Κύπρος μπήκε σε καθεστώς υποτέλειας προς το Μαμελούκο Σουλτάνο.

1458 - 1468. Εμφύλιος Καρλόττας - Ιακώβου

Με την στέψη της Καρλόττας στις 15 Οκτωβρίου 1458 ως βασίλισσας της Κύπρου

εγκαινιάζεται μία περίοδος εμφυλίων πολέμων μεταξύ της ίδιας και του ετεροθαλούς αδερφού της «αρχιεπισκόπου» Ιακώβου στους οποίους αναμείχθηκαν ο μουσουλμάνος Σουλτάνος της Αιγύπτου υπέρ του Ιακώβου και σε μικρότερο βαθμό η Δύση υπέρ της Καρλόττας και του άνδρα της Λουδοβίκου της Σαβοΐας. Το άλλοτε ισχυρό βασίλειο της Κύπρου κατέφευγε στο Σουλτάνο προς επίλυση εσωτερικών ζητημάτων σε βαθμό τέτοιο ώστε να προτείνει το ίδιο το βασίλειο την άυξηση του υποτελικού φόρου που πλήρωνε κάθε χρόνο. Η Καρλόττα και οι υποστηρικτές της πολιορκούνται στην Κερύνεια. Τελικά η Καρλόττα εγκαταλείπει το νησί και παρά τις αλλεπάλληλες προσπάθειές της για εξασφάλιση ουσιαστικής βοήθειας από τη Δύση, δεν θα κατορθώσει τίποτα.

1474 - 1489. Αικατερίνη Κορνάρο

Ο γάμος της δεκατετράχρονης τότε Αικατερίνης Κορνάρο στις 10 Ιουλίου 1468 με το βασιλιά της Κύπρου υπήρξε το γεγονός με το οποίο προαναγγελλόταν ουσιαστικά η περίοδος της ενετοκρατίας που θα ακολουθούσε στην Κύπρο. Έξι χρόνια αργότερα, με το θάνατο του ανήλικου Ιακώβου Γ', τελευταίου γόνου των Λουζινιανών, ξεκινά η βασιλεία της Αικατερίνης Κορνάρο (1474 - 1489). Στα χρόνια της βασιλείας της, την ουσιαστική διακυβέρνηση του νησιού ασκούσε η Βενετία η οποία τελικά οδήγησε την Κορνάρο σε παραίτηση από τον θρόνο και παραχώρησή του στους Ενετούς.

Τμήμα 6 **Ενετοκρατία 1489 - 1571**

Περίοδος Ενετοκρατίας

Στις 26 Φεβρουαρίου του 1489 η Αικατερίνη Κορνάρο παραδίδει στην Αμμόχωστο το λάβαρο του Αγίου Μάρκου (σύμβολο της Βενετίας) στο ναύαρχο Φραντζίσκο Πριούλι με την εντολή να αναρτηθεί σ' όλο το νησί. Με την τελετή αυτή εγκαινιάζεται η Ενετοκρατία στην Κύπρο.

Οι Ενετοί διατήρησαν το φεουδαρχικό σύστημα: Ενετός άρχοντας, ο τοποτηρητής, ασκούσε με τη βοήθεια δύο συμβούλων, την ανώτατη διοίκηση του νησιού.

Τα χρόνια της Ενετοκρατίας ήταν μία δύσκολη περίοδος για την Κύπρο. Οι νέοι κυρίαρχοι κυβέρνησαν αυταρχικά και η συμπεριφορά τους προς τον ελληνικό πληθυσμό ήταν καταπιεστική και βάνανυση.

Προσπάθειες για οργάνωση της άμυνας της Κύπρου

Οι Ενετοί, μετά την υποταγή της Αιγύπτου το 1517 και την κατάκτηση της Ρόδου από τους Οθωμανικούς Τούρκους (1522), με την οθωμανική απειλή να γίνεται

ακόμα πιο φανερή, έσπρυσαν να οργανώσουν καλύτερα το αμυντικό τους σύστημα. Άλλωστε οι προθέσεις των τούρκων δεν ήταν άγνωστες στους Ενετούς της Κύπρου και έγιναν ακόμα πιο ξεκάθαρες στα 1539 όταν σε μια από τις επιδρομές τους κατεδάφισαν το φρούριο της Λεμεσού και λεηλάτησαν την πόλη. Έτσι κατά τη δεκαετία του 1560 ανασκευάζονται τα τείχη σε Λευκωσία, Αμμόχωστο και Κερύνεια.

Η τούρκικη στρατιά έφτασε και άρχισε να αποβιβάζεται στις αφύλακτες νοτιοανατολικές ακτές της Κύπρου στις αρχές Ιουλίου του 1570. Η Λεμεσός και η Λάρνακα καταλήφθηκαν χωρίς μάχη και ο αρχηγός των οθωμανικών δυνάμεων Λαλά Μουσταφάς οδήγησε το στρατό του (100.000 περίπου) εναντίον της Λευκωσίας.

1570. Πολιορκία και πτώση της Λευκωσίας

Στις 26 Ιουλίου 1570 άρχισε η πολιορκία της Λευκωσίας. Κράτησε 7 περίπου εβδομάδες, πριν οι απώλειες και η έλλειψη εφοδίων αποδυναμώσουν τις 10.000 περίπου πολιορκούμενους. Στις 9 Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου οι Οθωμανοί με ορμητική έφοδο έκαψαν την αντίσταση των υπερασπιστών, κυρίεψαν την πόλη και επιδόθηκαν σε άγριες σφαγές και λεηλασίες.

Ο αγώνας της Αμμοχώστου

Στις 14 Σεπτεμβρίου η Κερύνεια παραδίδεται αμαχητί στους Οθωμανούς ενώ την ίδια μέρα έφτασε μπροστά από τα τείχη της Αμμοχώστου η εμπροσθοφυλακή του Οθωμανικού στρατού. Οι πολιορκημένοι πρόβαλλαν σθεναρή αντίσταση και προκαλούσαν σοβαρές απώλειες στους Οθωμανούς για 11 μήνες. Την 1^η Αυγούστου 1571 οι πολιορκημένοι υπερασπιστές της πόλης αποκλεισμένοι από ξηρά και θάλασσα, έχοντας μεγάλες απώλειες σε εφόδια και άνδρες αναγκάστηκαν να ζητήσουν συνθηκολόγηση. Παρά τα προσυμφωνηθέντα ο Λαλά Μουσταφάς παρασπόνδισε και διέταξε εκτελέσεις των υπερασπιστών της πόλης. Αποκορύφωμα της αγριότητάς του, υπήρξε το τέλος του Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο αρχηγού της αντίστασης της πόλης, ο οποίος ακρωτηριάστηκε και γδάρθηκε ζωντανός. Στις 5 Αυγούστου 1571 η πτώση του τελευταίου οχυρού των Ενετών στο νησί, της Αμμοχώστου, εγκαινιάζει τη μακρά και δύσκολη περίοδο της τουρκοκρατίας.

Τμήμα 7

Οθωμανική Περίοδος 1571 - 1878

Με την πτώση και του τελευταίου οχυρού των Ενετών, της Αμμοχώστου, στα χέρια

των Οθωμανών κυριάρχησαν πλήρως και τερμάτισαν την περίοδο της Ενετοκρατίας. Η Κύπρος υπήχθη διοικητικά στο μεγάλο βεζίρη (1571 - 1670), με κυβερνήτη που έφερε τον τίτλο του μπεηλέρμπεη. Αργότερα, (1670 - 1703) υπήχθη στον καπουδάν πασά, με κυβερνήτη που έφερε τον τίτλο του μουχασίλη, ξανά στο μεγάλο βεζίρη (1703 - 1785) και ξανά στον καπουδάν πασά (1785 - 1839).

Οργάνωση της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου με ένα αρχιεπίσκοπο και τρεις επισκόπους. Διαχωρισμός σε 4 επαρχίες και 15, 16 ή 17 διαμερίσματα. Η οθωμανική διακυβέρνηση, αυταρχική, αυθαίρετη, διαβρωμένη και αδιάφορη, οδήγησε σταδιακά στο μαρασμό και στην εξαθλίωση ολόκληρο το νησί. Επιβολή βαριάς φορολογίας. Μαρτυρούνται εξισλαμισμοί Χριστιανών και παιδομαζώματα. Συχνές θεομηνίες και επιθέσεις ακρίδων, αλλά και επιδημίες. Η Εκκλησία της Κύπρου αποκτά αυξημένο πολιτικοκοινωνικό ρόλο και εθναρχική ιδιότητα.

Κατά τα πρώτα χρόνια καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες απαλλαγής από τον οθωμανικό ζυγό, τόσο με εκκλήσεις για βοήθεια προς ισχυρούς οίκους και ηγεμόνες της Ευρώπης, όσο και με εκπόνηση επαναστατικών σχεδίων αλλά και με εξεγέρσεις και κινήματα που πνίγονται στο αίμα. Οι άκαρπες εκκλήσεις προς τους Ευρωπαίους, συνεχίζονται μέχρι και μετά τα μέσα του 17^{ου} αιώνα. Από το 17^ο αιώνα οι διάφορες εξεγέρσεις έχουν πλέον περισσότερο κοινωνικό χαρακτήρα. Αλληπάλληλες αποστολές Κυπρίων ιεραρχών στην Κωνσταντινούπολη, κυρίως για να επιτύχουν φορολογικές ελαττώσεις.

Γένεση της τουρκοκυπριακής κοινότητας

Η οθωμανική κυριαρχία, αν και αρχικά ευνόησε την αποκατάσταση της μικρής και μεσαίας αγροτικής ιδιοκτησίας, στη συνέχεια λόγω αυθαιρεσιών των τοπικών διοικητών, έγινε καταπιεστική και οι φόροι που επέβαλλε συχνά προκαλούσαν την αγανάκτηση και την οργή Χριστιανών και Μουσουλμάνων κατοίκων του νησιού.

Η ορθόδοξη εκκλησία, μετά από μια μακρά περίοδο (Φραγκοκρατία-Ενετοκρατία), υποταγής στη Λατινική Εκκλησία είχε την ευκαιρία να ανασυσταθεί ως πολιτικός εκπρόσωπος των υποδούλων.

Μετά την κατάκτηση της Κύπρου ο πληθυσμός του νησιού ελαττώθηκε δραματικά, και η Πύλη για να αντιμετωπίσει το δημογραφικό πρόβλημα ενθάρρυνε τις μετοικίσεις από διάφορες περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (οικονομικοί λόγοι και όχι προσπάθεια αλλοίωσης του δημογραφικού της χαρακτήρα). Έτσι δημιουργείται από τότε μία τουρκική ή καλύτερα μουσουλμανική κοινότητα στην Κύπρο που αποτελείται από τους προαναφερθέντες Οθωμανούς στρατιώτες και κυρίως από εξισλαμισθέντες Έλληνες και Λατίνους του νησιού.

1572. Χειροτονία του Αρχιεπισκόπου Κύπρου

Σε Σύνοδο, που είχε συγκληθεί από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, επιβεβαιώθηκε το αυτοκέφαλο της Κύπρου, Αποκαταστάθηκε η εκκλησιαστική ιεραρχία με χειροτονία του Αρχιεπισκόπου Τιμόθεου, ο οποίος προχώρησε σε χειροτονία δυο άλλων επισκόπων, Σολιάς και Πάφου και η επιρροή της εκκλησίας μεγάλωσε ακόμη περισσότερο, όταν της ανατέθηκε η είσπραξη των φόρων από τους χριστιανούς αλλά και από τους μουσουλμάνους για λογαριασμό των οθωμανικών αρχών.

24/5/1607. Εκστρατεία του Δούκα της Τοσκάνης.

Ο Δούκας της Τοσκάνης Κάρολος Εμμανουήλ Α΄, στέλνει 17 πλοία για ανακατάληψη της Αμμοχώστου μετά από συνεννόηση με το Βίκτωρα Ζεμπέτο ο οποίος είχε ετοιμάσει επαναστατικό κίνημα κατά των Οθωμανών. Τελικά όμως η εκστρατεία είχε άδοξο τέλος, αφού τελικά ο στόλος μετά από κάποιες αψιμαχίες με τη φρουρά της Αμμοχώστου αποχώρησε.

16/9/1669. Η πτώση της Κρήτης

Ο Φραγκίσκος Μοροζίνη παραδίνει το Χάνδακα (Ηράκλειο) στους Τούρκους του Αχμέτ Κιοπρίλογλου, που τον πολιορκούσαν για 21 χρόνια. Η πτώση της Κρήτης υπογραμμίζει την υποχώρηση της ενετικής κυριαρχίας από την περιοχή. Οι ελπίδες των Ελλήνων της Κύπρου και των άλλων υπόδουλων περιοχών του ελληνισμού λιγοστεύουν και στρέφονται σταδιακά προς άλλες κατευθύνσεις.

Η εξέγερση του 1764/65

Η σημαντικότερη εξέγερση έγινε το 1764 - 65. Έλληνες και Τούρκοι, αγανακτισμένοι από την κακοδιοίκηση και αντιδρώντας στην πρόθεση του μπεηλέρμπεη Χιλ Οσμάν να επιβάλει νέους πρόσθετους φόρους, επαναστάτησαν μαζί. Οι στασιαστές σκότωσαν το Χιλ Οσμάν και πυρπόλησαν το κτίριο της διοίκησης στη Λευκωσία. Η εξέγερση πήρε διαστάσεις, ιδιαίτερα όταν ανέλαβε την ηγεσία της ο φρούραρχος του κάστρου της Κυρήνειας Χαλίλ αγάς, που παρότρυνε του Κυπρίου να μην πληρώνουν φόρους. Η σοβαρότητα της κατάστασης ανάγκασε την Πύλη να στείλει πρόσθετες στρατιωτικές δυνάμεις, που πολιορκήσαν στο φρούριο της Κυρήνειας τον Χαλίλ και τους οπαδούς του. Τελικά οι επαναστάτες παραδόθηκαν και εκτελέστηκαν.

Μάρτιος 1804. Χ΄ Γεωργάκης Κορνέσιος

Το Μάρτιο του 1804 η αύξηση της φορολογίας, σε συνδυασμό με τη σιτοδεία που είχε προηγηθεί, προκάλεσε πείνα, κυρίως στον αγροτικό πληθυσμό του νησιού. Αυτό έδωσε αφορμή για αντιδράσεις κατά του αρχιεπισκόπου Χρύσανθου και του δραγομάνου Χ΄ Γεωργάκη Κορνέσιου, που ήταν οι κύριοι φορείς είσπραξης

φόρων. Οι αντιδράσεις προέρχονταν πρωτίστως από την πλευρά των Οθωμανών και στους στασιαστές συμπεριλαμβάνονταν η πλειοψηφία των μελών της οθωμανικής φρουράς, λινοβάμβακοι και λίγοι Έλληνες. Το αρχοντικό του Κορνέσιου λεηλατήθηκε και κάηκε από το πλήθος, ενώ ο ίδιος και η οικογένειά του βρήκαν άσυλο στο σπίτι του πρόξενου της Ρωσίας στη Λάρνακα και στη συνέχεια αναχώρησαν για την Κωνσταντινούπολη. Μετά από καταγγελίες του Κορνέσιου στην Υψηλή Πύλη απεστάλησαν στις 25 Οκτωβρίου 1804 στρατεύματα για επαναφορά της τάξης, με τα οποία και κατέστειλαν το κίνημα.

Το γεγονός αυτό δεν επρόκειτο να ξεχαστεί. Πέντε χρόνια αργότερα, Μεγάλη Τετάρτη 31 Μαρτίου 1809 διατάχτηκε από το Μεγάλο Βεζύρη ο αποκεφαλισμός του Χ' Γεωργάκη Κορνέσιου στην Κωνσταντινούπολη. Το σουλτανικό διάταγμα για απονομή χάρης, μετά από παρέμβαση των πρέσβων Αγγλίας και Ρωσίας φτάνει εκπρόθεσμα.

Οκτώβριος 1820. Κύπρος και ελληνική επανάσταση

Στα 1820 ο φιλικός Αντώνιος Πελοπίδας φθάνει στη Κύπρο. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, με επιστολή του Αλεξάνδρου Υψηλάντη προς τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό ζητείται η συνδρομή του στα σχέδια της Φιλικής Εταιρείας.

Τον Απρίλιο του 1821 διατάχθηκε γενικός αφοπλισμός των Ελλήνων της Κύπρου και στην συνέχεια στις 3 Μαΐου 1821 μεταφέρθηκαν στο νησί 4000 Οθωμανοί στρατιώτες από τη Συρία που ενεργούν διωγμούς, λεηλασίες και καταστροφές για να παρεμποδίσουν την επανάσταση της νήσου. Στις 15 Μαΐου οι Οθωμανοί προβαίνουν σε βιαιοπραγίες κατά του γαλλικού προξενείου στη Λάρνακα.

Προκηρύξεις και επιστολές των Φιλικών καθώς και η προσέγγιση ελληνικού στολίσκου με επικεφαλής τον Κωνσταντίνο Κανάρη τον Ιούνιο 1821 ενίσχυσαν την καχυποψία των οθωμανικών αρχών. Τον ίδιο μήνα ο Διοικητής της Κύπρου Κιουτσούκ Μεχμέτ πασάς συνέταξε και υπέβαλε στην Πύλη κατάλογο με 486 πρόσωπα, τα οποία θεωρούσε ύποπτα για συνεργασία και συνεννοήσεις με τους επαναστάτες στον ελλαδικό χώρο. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονταν και ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, 3 Μητροπολίτες, ανώτεροι κληρικοί, πρόκριτοι κ.ά. Με την πρόφαση σύσκεψης, κλήθηκαν όλοι στη Λευκωσία και οδηγήθηκαν στις φυλακές, εκτός από 16 οι οποίοι εγκατέλειψαν το νησί για να σωθούν.

Τα γεγονότα της 9^{ης} Ιουλίου 1821

Στις 2-3 Ιουλίου στασιάζουν τα οθωμανικά στρατεύματα στη Λευκωσία, αλλά ο κυβερνήτης κατορθώνει να ελέγξει την κατάσταση. Ακολουθεί ο απαγχονισμός του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και αποκεφαλισμός των Μητροπολιτών Πάφου Χρύσανθου, Κιτίου Μελέτιου και Κυρηναίας Λαυρέντιου στις 9 Ιουλίου 1821. Στη συνέχεια εκτελέστηκαν και οι υπόλοιποι του καταλόγου που είχαν συλληφθεί,

εκτός από 35 που αλλαξοπίστησαν, ενώ στο νησί εξαπολύθηκε κύμα τρομοκρατίας με σφαγές λεηλασίες και βίαιους εξισλαμισμούς.

Η επιστολή του Κυπριανού Θησέα της 5ης Οκτωβρίου 1821

Ανάμεσα στις πολλές εκκλήσεις πολλών Κυπρίων προς τους αρχηγούς των επαναστατημένων Ελλήνων για βοήθεια προς απελευθέρωση της Κύπρου ξεχωρίζει η επιστολή του Κυπριανού Θησέα στις 5 Οκτωβρίου 1821 προς τους δημογέροντες της Ύδρας, με την οποία ζητούσε οικονομική ενίσχυση για αγορά οπλισμού προς ενίσχυση του αγώνα στην Κύπρο.

5/1/1824. Αμερικανικό υπόμνημα για ένταξη της Κύπρου στο ελληνικό κράτος

Σε έγγραφο υπόμνημα της 5ης Ιανουαρίου 1824, που υποβλήθηκε προς τη βουλή και τη γερουσία των ΗΠΑ από τους κάτοικους της Βοστώνης γίνεται μια πρώτη νύξη για ένωση της Κύπρου με το υπό δημιουργία ακόμη ελληνικό κράτος: «...η δημιουργία ενός νέου ελεύθερου κράτους στη Μεσόγειο, αποτελούμενου όχι μόνο από τις ακτές της νοτίου Ελλάδος αλλά και από τα νησιά ιδιαίτερα δε την Κρήτη και την Κύπρο, θα αποτελούσε μια ισχυρή αναχαίτιση κατά των βαρβαρικών χωρών των εξαρτώμενων από την Υψηλή Πύλη...»

1825

Κατά το έτος αυτό και ενώ στην Ελλάδα ο απελευθερωτικός πόλεμος δεν είχε τερματιστεί ακόμη, παρατηρείται συμμετοχή Κυπρίων αντιπροσώπων σε Εθνοσυνελεύσεις. Η ενέργεια αυτή υπογράμιζε με τον πιο δεικτικό τρόπο το γεγονός ότι οι Κύπριοι θεωρούσαν τους εαυτούς τους - άλλα και θεωρούνταν από τους υπόλοιπους Έλληνες - τμήμα του ελληνικού έθνους.

20/10/1827. Ναυμαχία Ναβαρίνου και οι επιπτώσεις της στο νησί

Οι ενωμένες συμμαχικές ναυτικές μοίρες Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας υπό τους Ναυάρχους Κόδριγκτον, Δεριγνί και Χέυδεν καταναυμαχούν στο Ναβαρίνο τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο, αν και ήταν αριθμητικά κατώτερες (27 έναντι 89 σκαφών). Οι απώλειες των Τουρκοαιγυπτίων ήταν 60 πλοία και 6000 νεκροί, ενώ των Συμμάχων 650 νεκροί χωρίς να βυθιστεί κανένα πλοίο. Η ναυμαχία του Ναβαρίνου αποτελεί σταθμό για τον αγώνα του 1821 και βοήθησε αποτελεσματικά στην καλή εξέλιξη της Επανάστασεως. Στην Κύπρο μετά την καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου, οι βιαιοπραγίες του Ιουλίου του 1821 επαναλήφθηκαν.

Τα στασιαστικά κινήματα του 1833

Στη Λάρνακα έγινε μεγάλη εκδήλωση κατά της φορολογίας με τη συμμετοχή πλήθους λαού, που πήρε τη μορφή λαϊκού κινήματος, του οποίου επικεφαλής ετέθη ο Νικόλαος Θησέας, ο οποίος είχε την υποστήριξη των προξένων Γαλλίας-

Δανίας και Σουηδίας. Αν και δόθηκε υπόσχεση για ακύρωση της φορολογίας, ο Ν. Θησέας και οι υποστηρικτές του φοβήθηκαν αντεκδίκηση και οι κινηματίες, αφού αναζήτησαν καταφύγιο σε Δάλι και μονή Σταυροβουνίου διαλύθηκαν και ο Ν. Θησέας διέφυγε στη Ρόδο και από εκεί στην Κωνσταντινούπολη και στη συνέχεια στην Ελλάδα.

Το ίδιο έτος ξεσπούν άλλα δύο στασιαστικά κινήματα: Στη Χρυσοχού της Πάφου ο Γκιαούρ Ιμάμης, ισχυρός οθωμανικός παράγοντας της περιοχής δημιούργησε μικρό ιδιωτικό στρατό και κινήθηκε απειλητικά προς Λεμεσό ενώ στην Καρπασία ο καλόγερος Ιωαννίκιος εξεγείρεται στρατολογώντας μάλιστα μικρό αριθμό Αλβανών στρατιωτών. Και τα δυο αυτά κινήματα κατεστάλησαν και οι αρχηγοί τους εκτελέστηκαν.

2/11/1839. Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις του «Χαττ ι σερίφ»

Εκδόθηκε το «Χαττ ι σερίφ» (ιερό διάταγμα), στο οποίο, ανάμεσα στα άλλα, περιλαμβάνονταν και εγγυήσεις για τη ζωή, την τιμή και την περιουσία όλων των υπηκόων του σουλτάνου, χωρίς θρησκευτική διάκριση.

Με βάση το διάταγμα αυτό έγιναν στην Κύπρο διοικητικές μεταρρυθμίσεις: το νησί εντάχθηκε στο βιλαέτι του αρχιπελάγους, που είχε πρωτεύουσα τα Δαρδανέλια και ο διοικητής του ονομάστηκε «μουτασερίφης», που ήταν αξίωμα ανάλογο με του νομάρχη. Στη διοίκηση του ο μουτασερίφης είχε τη συνδρομή του Μεγάλου Συμβουλίου, στο οποίο μετείχαν, μαζί με τους Οθωμανούς, και Έλληνες χριστιανοί, όπως ο αρχιεπίσκοπος. Επίσης και στα τοπικά συμβούλια μετείχαν Έλληνες, κληρικοί ή λαϊκοί.

1846

Ίδρυση ελληνικού υποπροξενείου στη Λάρνακα. Υποπρόξενος, ο Δημήτρης Μαργαρίτης.

18/2/1856. Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις του «Χαττ ι χουμαγιούν»

Στις 18 Φεβρουαρίου 1856, μετά το τέλος του κριμαϊκού πόλεμου και κάτω από την πίεση των Μεγάλων Δυνάμεων, δημοσιεύτηκε από την Υψηλή Πύλη το «Χαττ ι χουμαγιούν» (αυτοκρατορικό διάταγμα), που επαναβεβαίωσε και προώθησε ακόμη περισσότερο τις ρυθμίσεις του Χαττ ι σερίφ.

Στην Κύπρο εκτός από το ότι το Μεγάλο Συμβούλιο, που είχε διοικητικές αρμοδιότητες, έγινε 13μελές, ιδρύθηκε και 7μελές δικαστικό συμβούλιο. Τέλος η σημαντικότερη ίσως από όλες τις μεταρρυθμίσεις, ήταν η καθιέρωση για πρώτη φορά της συμμετοχής στα συμβούλια όλων των βαθμίδων και αιρετών μελών.

1865

Βεράτιο της πύλης επιβεβαιώνει τα προνόμια της εκκλησίας της Κύπρου και

απαγορεύει τον εξισλαμισμό. Ο Σωφρόνιος αρχιεπίσκοπος Κύπρου (1865 - 1900).

1865-1877. Λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου.

Ο Λουίτζι Πάλμα Ντι Τσεσνόλα, πρόξενος των ΗΠΑ στη Λάρνακα, ανασκάπτει το μεγαλύτερο μέρος του νησιού και επιδίδεται σε αρχαιοκαπηλίες.

Τμήμα 8 **Αγγλοκρατία 1878 - 1960**

19/2/1878 - 3/3/1878. Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου

Μετά την ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά το ρωσοτουρκικό πόλεμο (1877/78) υπογράφηκε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (προάστιο της Κωνσταντινούπολης) η οποία ανάμεσα σ' άλλα ρύθμιζε το καθεστώς της Βαλκανικής κατά τα ρωσικά συμφέροντα, δημιουργώντας τη «Μεγάλη Βουλγαρία». Η αντίδραση των υπολοίπων Μεγάλων Δυνάμεων την ανέτρεψε τον ίδιο χρόνο με τη Συνθήκη του Βερολίνου.

4/6/1878. Η Μυστική «Κυπριακή Συνθήκη»

Οι Βρετανοί, εκμεταλλευόμενοι την απομόνωση και τη δύσκολη θέση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, υποσχέθηκαν συμπαράσταση και ουσιαστική βοήθεια σε περίπτωση νέας ρωσικής απειλής, ενώ ταυτόχρονα απειλώντας τους Οθωμανούς ότι θα εγκατέλειπαν το Συνέδριο, πέτυχαν το στόχο τους. Στις 4 Ιουνίου 1878 στην Κωνσταντινούπολη υπογράφηκε η Μυστική «Κυπριακή Συνθήκη», η οποία πρόνοοι βρετανική αρωγή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, αν η Ρωσία διατηρούσε τα κερημένα του πολέμου ή προχωρούσε σε κατάληψη άλλων τουρκικών εδαφών. Σε αντάλλαγμα παραχωρείτο η Κύπρος στη Βρετανία μέχρι την ανάκτηση των ρωσοκρατούμενων περιοχών. Στην Υψηλή Πύλη θα καταβαλλόταν (αντί ενοικίου) το περίσσευμα που θα προέκυπτε στα κυπριακά δημοσιονομικά μετά την αφαίρεση των διοικητικών δαπανών, με βάση τον ισολογισμό των πέντε τελευταίων χρόνων της οθωμανικής διοίκησης, (5.000 λίρες ετησίως).

30/6 - 13/7/1878. Η Συνθήκη του Βερολίνου

Υπογράφεται στο Βερολίνο η ομώνυμη συνθήκη από αντιπροσώπους της Γερμανίας, Αυστρίας, Ρωσίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με την οποία ανατράπηκε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου του ίδιου έτους. Η αμυντική συνθήκη μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αν και υπογράφηκε στις 4 Ιουνίου, παρέμεινε μυστική για περισσότερο από ένα μήνα

κατά τον οποίο συνεχίζονταν οι εργασίες του Συνεδρίου. Ανακοινώθηκε εκεί επίσημα, αιφνιδίασε αλλά και δυσaráεστησε, όπως ήταν φυσικό, τους συνέδρους. Τελικά όμως έγινε αποδεκτή από όλους.

9/7/1878. Τα πρώτα αγγλικά στρατεύματα στο νησί

Το πρωί της 9ης Ιουλίου 1878 μια ομάδα ναυτών ανύψωσε τη βρετανική σημαία στο λιμάνι της Λάρνακας και τρεις μέρες αργότερα, την Παρασκευή 12 Ιουλίου, ανάλογες σκηνές με περισσότερη επισημότητα διαδραματίστηκαν στην Πύλη Πάφου, στη Λευκωσία με τη παρουσία του Άγγλου ναυάρχου John Hay. Οι αντιδράσεις των κατοίκων ήταν συγκρατημένες και χλιαρές για την αναπάντεχη αλλαγή κυριαρχίας, αν και στον ελληνικό πληθυσμό του νησιού ήταν διάχυτη η ικανοποίηση για την απαλλαγή από την οθωμανική κατοχή.

12/7/1878. Η άφιξη του πρώτου Αρμολή στην Κύπρο

Με την άφιξη του πρώτου Αρμολή υποστράτηγου Γκάρνερ Γούλσλεϊ την 22^α Ιουλίου 1878 η κατάληψη της Κύπρου είχε πλέον ολοκληρωθεί και τυπικά. Σε προκήρυξη του, αφού έδωσε υποσχέσεις για την λήψη μέτρων για την προαγωγή και ανάπτυξη της γεωργίας και του εμπορίου και την παροχή ελευθερίας, δικαιοσύνης και ασφάλειας, ο αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος υποδεχόμενος τον, διατύπωνε τις ελπίδες του ελληνικού πληθυσμού για τη νέα τάξη πραγμάτων στο νησί. Γινόταν πια φανερό ότι οι προσδοκίες των Ελλήνων που αποτελούσαν την συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων του νησιού - με την αντικατάσταση της οθωμανικής κυριαρχίας από την βρετανική διοίκηση σε συνδυασμό και με τις βρετανικές εξαγγελίες για μετατροπή του νησιού σε «παράδεισο της Ανατολής», μεγάλωναν. Όμως ο εκβιαστικός τρόπος «εκμίσθωσης» της Κύπρου, χωρίς να ληφθεί ούτε κατ' ελάχιστον υπόψη το δικαίωμα των κατοίκων της να εκφέρουν άποψη αλλά και τα γεγονότα που επρόκειτο να ακολουθήσουν θα διέψευδαν τις προσδοκίες αυτές.

Μάιος 1912. Τα γεγονότα του Κατακλυσμού και η κρίση του 1912

Μετά τις εξελίξεις στον ιταλοτουρκικό πόλεμο, και ιδιαίτερα την κατάληψη των Δωδεκανήσων, η ένταση μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ αυξήθηκε. Η στάση του Αρμολή αναμόχλευε τα πάθη και επέτεινε τη διαίρεση ανάμεσα στον πληθυσμό. Οι Τούρκοι πολιτευτές, από την πλευρά τους, τηρούσαν στάση σεβασμού και νομιμοφροσύνης προς την τοπική κυβέρνηση και έδειχναν να ενοχλούνται όσο και οι Βρετανοί από τις πολιτικές εκδηλώσεις των Ελλήνων. Οι ελληνοτουρκικές μικροσυμπλοκές κορυφώθηκαν με τα «γεγονότα του Κατακλυσμού» στη Λεμεσό, το Μάιο 1912, όπου η καθολική σύρραξη και τα πυρά της Αστυνομίας απέφεραν έξι νεκρούς και δεκάδες τραυματίες. Ακολούθησε η δραστική εκτόνωση της κατάστασης, αλλά παρατηρήθηκαν και μετακινήσεις χωρικών (Χριστιανών και Μουσουλμάνων) από μεικτά χωριά, όπου αποτελούσαν μικρές μειοψηφίες, στις

πόλεις ή σε μεγαλύτερες κωμοπόλεις για ασφάλεια.

Η θορυβώδης «πολιτική κρίση» του 1912 έληξε άδοξα με την άκαρπη συνάντηση τριμελούς κυπριακής «Πρεσβείας» με τον Υπουργό Αποικιών στο Λονδίνο, τον Αύγουστο, ενώ η έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων επέτρεψε στους βουλευτές να επανέλθουν σιωπηρά στο Νομοθετικό Συμβούλιο εμφανίζοντας την πράξη τους ως «εθνικά επιβεβλημένη». Αντίθετα, η ρηξικέλευθη πρόταση του Χριστοδούλου Σώζου, Δήμαρχου της Λεμεσού και ίσως του ικανότερου πολιτευτή της εποχής, για την αποδοχή της Αυτονομίας ως πλησιέστερης προς την ένωση και με περισσότερες πιθανότητες αποδοχής από τους Βρετανούς, έπεσε στο κενό. Οι «αυτονομιακοί» κατηγορήθηκαν για προδοσία και η πρόταση του Σώζου, παρά τον ηρωικό του θάνατο λίγους μήνες αργότερα, (στις 6 Δεκεμβρίου 1912, στο ύψωμα Προφήτης Ηλίας στο Μπιζάνι), ξεχάστηκε αμέσως, ενώ καταδικάστηκε στις επόμενες δεκαετίες και στη βιβλιογραφική αποσιώπηση.

5/11/1914. Καταγγελία της «Κυπριακής Συνθήκης»

Η ένταξη της Τουρκίας στο στρατόπεδο των Κεντρικών Δυνάμεων κατά τον Α΄ Παγκοσμιο Πόλεμο, προκάλεσε την καταγγελία της «Κυπριακής Συνθήκης» του 1878 και την προσάρτηση του νησιού στη βρετανική αυτοκρατορία (5 Νοεμβρίου 1914).

17/10/1915. Βρετανική προσφορά της Κύπρου στην Ελλάδα

Η σύγκρουση του βασιλιά Κωνσταντίνου με τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο, για το θέμα της στρατιωτικής υποστήριξης στη Σερβία, οδήγησε τον τελευταίο σε παραίτηση. Η Βρετανία πρόσφερε την Κύπρο στην Ελλάδα με αντάλλαγμα την ελληνική έξοδο στον πόλεμο, στο πλευρό των δυνάμεων της Αντάντ. Ο Αλεξάνδρος Ζαΐμης, που διαδέχτηκε τον Βενιζέλο απέρριψε την προσφορά, επικαλούμενος την επιθυμία της κυβέρνησής του για τήρηση «ουδετερότητας».

29/7-10/8/1920. Η Συνθήκη Ειρήνης των Σεβρών

Υπογράφεται η Συνθήκη Ειρήνης των Σεβρών ανάμεσα στους Συμμάχους (Αντάντ) και την Τουρκία, με την οποία τερματιζόταν η εμπόλεμη κατάσταση μ' αυτή. Σύμφωνα με τη Συνθήκη παραχωρούνται στην Ελλάδα η Ανατολική Θράκη μέχρι την Τσατάλτζα και τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος. Η Σμύρνη και η γύρω περιοχή θα παρέμεναν κάτω από την οθωμανική κυριαρχία, αλλά υπό ελληνική διοίκηση για 5 χρόνια, οπότε με δημοψήφισμα θα δινόταν στην Ελλάδα οριστικά. Η Συνθήκη έπαψε να ισχύει με την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης.

Στο άρθρο 115, τα συμβαλλόμενα μέρη, ανάμεσα στα οποία και η Τουρκία, αναγνώριζαν την προσάρτηση της Κύπρου που είχε ανακηρύξει η Βρετανία στις 5 Νοέμβριου 1914 και με το 116 της ίδιας συνθήκης, η Τουρκία δήλωνε ότι

παρατείτο από κάθε δικαίωμα και τίτλο στην Κύπρο.

1922. Ο αντίκτυπος της Μικρασιατικής Καταστροφής

Η Μικρασιατική Καταστροφή συνετάραξε την Κύπρο λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας και των επικινδύνων συνεπειών από την εκρίζωση του ελληνισμού από τα απέναντι παράλια, και της τραγικής κατάρρευσης του Μεγαλοϊδεατισμού, κυρίαρχου στοιχείου στην κυπριακή ενωτική ιδεολογία. Από στρατιωτικής πλευράς, η συμμετοχή Κυπρίων εθελοντών στην Μικρασιατική εκστρατεία ήταν σχετικά μικρή, εξαιτίας των αυστηρών βρετανικών απαγορεύσεων. Αντίθετα, στη Μικρασία ήταν εμφανής η παρουσία αρκετών Κυπρίων Αξιωματικών του Ελληνικού στρατού, αποφοίτων της Σχολής Ευελπίδων ή παλιών Υπαξιωματικών ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζει η μορφή του Ιωάννη Τσαγγαρίδη ο οποίος εξαιτίας της δράσης του κέρδισε την προσωνυμία του "Θρυλικού Επίλαρχου". Ο Κύπριος αξιωματικός ανήλθε μέχρι τον βαθμό του υποστράτηγου και έπαιξε σημαντικό ρόλο στις εσωτερικές ελληνικές πολιτικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου, όταν εξαιτίας της σύγκρουσης του με το δικτατορικό καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά εξορίστηκε στη Σίφνο και μετά στην Ικαρία, για να αφήσει την τελευταία του πνοή καταπονημένος σωματικά και ψυχικά στο νοσοκομείο Ευαγγελισμός, των Αθηνών, στις 31 Μαρτίου 1939.

Με το τραγικό τέλος της μικρασιατικής εκστρατείας του 1922, όταν στη Κύπρο άρχισαν να καταφτάνουν πρόσφυγες σε ελεεινή κατάσταση, οι Βρετανοί φοβούμενοι την ενδυνάμωση της ελληνικής κοινότητας και κυρίως την ανάπτυξη των εθνικών διεκδικήσεων επέβαλαν περιοριστικά μέτρα: Έτσι, η αποβίβαση στο νησί επιτρεπόταν μόνο σε Βρετανούς υπηκόους, σε όσους είχαν κυπριακή καταγωγή και στους Αρμένιους. Σύμφωνα με τον καθηγητή Π. Παπαπολυβίου που μελέτησε επίσημα στοιχεία της βρετανικής κυβέρνησης, μεταξύ Σεπτέμβρη και Δεκέμβρη 1922 αποβιβάστηκαν στη Κύπρο 200 Βρετανοί υπήκοοι, 800 Κύπριοι, 500 Αρμένιοι και 900 Έλληνες. Από τους κύπριους η πλειονότητα προερχόταν από εργάτες που είχαν μεταβεί στη Μικρά Ασία προπολεμικά, για να εργαστούν στην κατασκευή της μεγάλης σιδηροδρομικής γραμμής Κωνσταντινουπόλεως – Βαγδάτης που ιδρύσαν οι Γερμανοί.

24/7/1923. Συνθήκη Λωζάνης

Συνθήκη Λωζάνης. Υπογράφεται στη Λωζάνη της Ελβετίας, Συνθήκη Ειρήνης ανάμεσα στους Συμμάχους της Ελλάδας και την Τουρκία, που έθετε οριστικά τέρμα στην εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Με τη συνθήκη αυτή αναθεωρήθηκε η Συνθήκη των Σεβρών και καθορίστηκαν τα σημερινά όρια μεταξύ των δύο χωρών. Αναγνωρίστηκε επίσης η ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Αιγαίου Λήμνο, Λέσβο, Χίο, Σάμο και Ικαρία και η τουρκική στα νησιά Ίμβρο και Τένεδο. Συμφωνήθηκε ακόμη η ανταλλαγή των πληθυσμών, η οποία και

πραγματοποιήθηκε το ίδιο έτος.

Ιδιαίτερης σημασίας για την Κύπρο ήταν τα άρθρα 16 και 20 με τα οποία ουσιαστικά «*νομιμοποιήθηκε*» η αγγλική ιδιοκτησία του νησιού, αφού και η Τουρκία αναγνώρισε την προσάρτησή του στη Βρετανία αλλά και το άρθρο 21, το οποίο ουσιαστικά καλούσε τους μουσουλμάνους κάτοικους του νησιού να το εγκαταλείψουν και την Τουρκία να τους δεχτεί στο έδαφός της. Πολύ μικρό ποσοστό όμως εγκατέλειψε το νησί και οι περισσότεροι παρέμειναν στην Κύπρο αποκτώντας την αγγλική υπηκοότητα.

1/5/1925. Αποικία του Στέμματος

Την 1η Μαΐου 1925 η Κύπρος ανακηρύχθηκε «*Αποικία του Στέμματος*». Οι τίτλοι των ανώτερων δημοσίων λειτουργών μετονομάστηκαν για να εναρμονιστούν με τα αποικιοκρατικά ειωθότα. Ο Κυβερνήτης αντικατέστησε τον Ύπατο Αρμοστή και ο Αποικιακός Γραμματέας τον Αρχιγραμματέα. Στην ουσία δεν υπήρξε ουσιαστική διαφοροποίηση στον τρόπο διακυβέρνησης του νησιού.

1931. Οκτωβριανά

Στις 17 Οκτωβρίου 1931, ενώ οι Έλληνες βουλευτές συζητούσαν τους τρόπους αντίδρασης τους, στον κυβερνήτη Στορς, (με έκδοση Βασιλικού διατάγματος ο Στορς, επέβαλε τους δασμούς που απέρριψε η ελληνοτουρκική κοινοβουλευτική συνεργασία), ο μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς, αιφνιδιάζοντας τους πάντες, ανήγγειλε την παραίτηση του από το βουλευτικό αξίωμα, κηρύσσοντας ανένδοτο πολιτικό αγώνα υπέρ της ένωσης με τη Ελλάδα. Το παράδειγμα του ακολούθησαν μόνο τρεις από τους Ελληνοκύπριους βουλευτές, ενώ οι υπόλοιποι χαρακτήρισαν εκβιασμό την μονομερή κίνηση του.

Στις 21 Οκτωβρίου, κάτω από την πίεση της κοινής γνώμης και διογκωμένων πληροφοριών που έφθαναν από τη Λεμεσό για το μέγεθος της λαϊκής εξέγερσης, όλοι οι Έλληνες βουλευτές υπέβαλαν τις παραιτήσεις τους, ακολουθώντας τελικά τον Μητροπολίτη Νικόδημο. Στην πρωτεύουσα μια μεγάλη συγκέντρωση λαού επιδοκίμασε την απόφαση των βουλευτών και επευφήμησε τον Αρχιμανδρίτη Κυκκώτη που ευλόγησε την ελληνική σημαία και κήρυξε την επανάσταση. Χωρίς τίποτε να προδικάζει τι θα επακολουθούσε, το πλήθος κατευθύνθηκε από το κέντρο της Λευκωσίας προς το Κυβερνείο και γύρω στα μεσάνυχτα η λαϊκή οργή εκτονώθηκε απροσδόκητα με τον εμπρησμό του κτιρίου - συμβόλου της Αποικιοκρατίας. Το αυθόρμητο και ανοργάνωτο λαϊκό παραλήρημα κατέστειλαν εύκολα τα πυρά της Αστυνομίας, όμως η εξέγερση επεκτάθηκε για λίγες μέρες σε όλο το νησί με διαδηλώσεις και λεηλασίες ή καταστροφές δημοσίων κτιρίων, καταστημάτων και αποθηκών τροφίμων. Τα θύματα των «Οκτωβριανών», σύμφωνα με τους θεωρούμενους ως μέτριους - υπολογισμούς των Αρχών, ήταν έξι νεκροί και 30 τραυματίες, ενώ η Αστυνομία είχε 38 πληγωμένους. Η τάξη

επιβλήθηκε με την άφιξη στρατιωτικών ενισχύσεων, τη σύλληψη και τη φυλάκιση μερικών δεκάδων επιφανών Κυπρίων, και τους παραδειγματικούς ξυλοδαρμούς αγροτών από τους Βρετανούς στις κεντρικές πλατείες των χωριών.

Στην Ελλάδα τα «Οκτωβριανά» προκάλεσαν πανελλήνια συγκίνηση και μαχητικές αντιβρετανικές διαδηλώσεις στις μεγάλες πόλεις. Κύριος φορέας της συμπαράστασης προς την Κύπρο ήταν η επιτροπή που ιδρύθηκε στην Αθήνα αμέσως μετά τα γεγονότα, με επικεφαλής τον πρώην πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Π. Κουντουριώτη και μέλη δεκάδες επιφανείς προσωπικότητες. Αντίθετα στα αισθήματα της κοινής γνώμης και του πολιτικού κόσμου, ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος καταδίκασε απερίφραστα, τόσο στη Βουλή, όσο και με δηλώσεις του στον τύπο, ως ανεύθυνες ενέργειες, τόσο την κυπριακή εξέγερση, όσο και τις αντιβρετανικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα: *«Η διατήρησης στενότερα φιλικών σχέσεων προς τη Μεγάλη Βρετανία απέτελεσε παγίαν πολιτικήν της Ελλάδος από της δημιουργίας του ελληνικού κράτους. Όσοι νομίζουν ότι συμφέρει να διαταραχθούν αι σχέσεις αύται, διότι τοιουτοτρόπως ημπορεί να εξαναγκαστεί η Αγγλία να μας παραχωρήσει την Κύπρον, είναι προφανώς άνθρωποι ακαταλόγιστοι.»* Το «εθνικό κέντρο» δεν θα επέτρεπε ποτέ τα «στενά συμφέροντα» των Ελλήνων της Κύπρου να καθορίσουν την πολιτική του και να κλονίσουν τις σχέσεις του με τους «παραδοσιακούς συμμάχους».

Νοέμβριος 1933 - Ιούλιος 1939. Παλμεροκρατία

Αν και τα ασφυκτικά μέτρα που πήραν οι Βρετανικές Αρχές στην Κύπρο ληφθήκαν αμέσως μετά από τα Οκτωβριανά εντούτοις η διακυβέρνηση του Χ. Ρ. Πάλμερ (1933-1939) ήταν αυτή που συνδέθηκε με τα αντεπαναστατικά μέτρα που πάρθηκαν και που χαρακτηρίζουν ολόκληρη τη δεκαετία του 1930. το Νομοθετικό Συμβούλιο καταργήθηκε, ανεστάλησαν οι δημοτικές εκλογές, απαγορεύτηκαν οι πολιτικές και επιβλήθηκε αυστηρότατη λογοκρισία. Εγκαθιδρύθηκε αστυνομοκρατία και η παραμικρή αναφορά ή υπαινιγμός για την Ένωση τιμωρείτο αυστηρά. Εκκλησία και παιδεία δέχτηκαν ασφυκτικό έλεγχο από το «παλμερικό» καθεστώς ενώ το συνδικαλιστικό κίνημα (λόγω της βρετανικής παράδοσης σε σχέση με τις συνδικαλιστικές ελευθέριες), γνώρισε σχετική άνθηση.

Ο μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος Λεοντίου ήταν ο άνθρωπος που κράτησε το κύριο βάρος της ηγεσίας του κυπριακού ελληνισμού την δύσκολη περίοδο της Παλμεροκρατίας. Η μεταοκτωβριανή αποικιακή πολιτική στόχευε στην εκμηδένιση του ρόλου της εκκλησίας, όμως εξαιτίας της αντιστασιακής δράσης του Λεοντίου ο εθναρχικός της ρόλος αναβαθμίστηκε.

1939. Ο εθελοντισμός των Κυπρίων

Ενώ στην Κύπρο ίσχυαν ακόμη τα δικτατορικά μέτρα της Παλμεροκρατίας, ο νέος κυβερνήτης, Γ. Μπάτερσιλ, στις 8 Σεπτεμβρίου 1939 εξέδωσε πρόσκληση προς

τους Κυπρίους για να υπηρετήσουν στο Μηχανικό Μεταφορικό Λόχο. Κύπριοι εθελοντές κατετάγησαν τον ίδιο μήνα και άρχισαν την εκπαίδευσή τους σε στρατόπεδο στα Πολεμίδια της Λεμεσού και παράλληλη εκπαίδευση διεξαγόταν και στη Λευκωσία.

Ο Κυβερνήτης επιθεώρησε στις 12 Οκτωβρίου 1939 τους πρώτους Κυπρίους εθελοντές στρατιώτες, που την ίδια μέρα αναχώρησαν για Αίγυπτο.

Στις 3 Νοεμβρίου 1939 αναχώρησε από την Κύπρο με προορισμό την Αίγυπτο και δεύτερη ομάδα Κυπρίων εθελοντών ημιονοδηγών, οι οποίοι αργότερα μεταφέρθηκαν στην Γαλλία.

Τον Φεβρουάριο του 1940 αποφασίστηκε και εξαγγέλθηκε και η ίδρυση μάχιμου στρατιωτικού σώματος Κυπρίων εθελοντών, του *Κυπριακού Συντάγματος (Cyprus Regiment)*, ύστερα από έγκριση που ήρθε από το Λονδίνο. Το σύνταγμα θα αποτελείτο από ένα μάχιμο τάγμα καθώς και λόχους σκαπανέων και μεταφορών. Οι Βρετανοί στρατολόγοι που στάλησαν στην κυπριακή ύπαιθρο προέτρεπαν τους κάτοικους να καταταγούν και να πολεμήσουν για την ελευθέρια του κόσμου αλλά και για τη δική τους, καλλιεργώντας ελπίδες για αυτονομία των Κυπρίων μετά από ενδεχόμενη νίκη των συμμάχων. Η ανταπόκριση υπήρξε πολύ ικανοποιητική και ο αριθμός των καταταχθέντων ξεπερνούσε κατά πολύ τον αριθμό των στρατιωτών ενός συντάγματος.

28/10/1940. Έναρξη ελληνοϊταλικού πολέμου και Κύπρος

Στις 0300 της 28ης Οκτωβρίου 1940 επιδίδεται, από τον Πρέσβη της Ιταλίας στην Αθήνα Γκράτσι στον Έλληνα Πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά τελεσίγραφο, με το οποίο η ιταλική Κυβέρνηση ζητούσε «το δικαίωμα να καταλάβει δια των Ενόπλων Αυτής Δυνάμεων, κατά την διάρκεια της σημερινής προς την Αγγλία ρήξεως, ορισμένα στρατηγικά σημεία του ελληνικού εδάφους». Απέναντι σ' αυτή την ιταλική φασιστική απαίτηση, που ουσιαστικά σήμαινε την υποταγή της χώρας στην Ιταλία, η Ελλάδα, δια του Πρωθυπουργού της, απαντά το ιστορικό «ΟΧΙ».

Στην Κύπρο η είδηση για την είσοδο της Ελλάδας στον πόλεμο είχε πρωτοφανή απήχηση. Τα πλήθη ξεχύθηκαν στους δρόμους με άκρατο ενθουσιασμό, ενώ οι ελληνικές σημαίες που είχαν απαγορευτεί από τον Οκτώβριο του 1931 έκαναν μαζικά την εμφάνισή τους. Τον ενθουσιασμό των Ελλήνων της Κύπρου εκμεταλλεύτηκαν άμεσα οι Βρετανοί προκειμένου να στρατολογήσουν εθελοντές για τον αγγλικό στρατό, προβάλλοντας ευρέως το σύνθημα: *Κύπριοι, εντασσόμενοι στον αγγλικό στρατό πολεμάτε δια την Ελλάδα και την Ελευθερία.*

1941. Προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης για εγκατάσταση στη Κύπρο

Όταν το Μάιο του 1941 το ελληνικό μέτωπο κατά των Ιταλών και Γερμανών στην ηπειρωτική Ελλάδα είχε καταρρεύσει και διεξαγόταν η μάχη της Κρήτης, η

ελληνική κυβέρνηση ζήτησε από τη σύμμαχο Βρετανία να εγκατασταθεί στην Κύπρο. Οι Βρετανοί όμως, υπολογίζοντας τις συνέπειες που μπορούσε να έχει ένα τέτοιο γεγονός για τις εξελίξεις στο νησί, αρνήθηκαν και έτσι η αυτοεξόριστη κυβέρνηση εγκαταστάθηκε στην Αίγυπτο.

Μετά το θάνατο του Ιωάννη Μεταξά στις 29 Ιανουαρίου 1941 και την ανάληψη του πρωθυπουργικού αξιώματος από τον Αλέξανδρο Κορυζή, με κοινό διάβημα του πρωθυπουργού αλλά και του βασιλιά Γεωργίου ζητήθηκε από τη Βρετανία η άδεια να φιλοξενηθεί στην Κύπρο η ελληνική κυβέρνηση. Το αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης για εγκατάσταση στην Κύπρο αρχικά αντιμετωπίστηκε ευνοϊκά από την αγγλική κυβέρνηση, εντούτοις η αυτοκτονία του Κορυζή στις 18 Απριλίου 1941 και τα γεγονότα που ακολούθησαν, δεν επέτρεψαν κάτι τέτοιο.

Την 21^η Απριλίου ανέλαβε την πρωθυπουργία ο Εμμανουήλ Τσουδερός και στις 23 Απριλίου η κυβέρνηση εγκατέλειψε την Αθήνα και κατέφυγε στην Κρήτη, από όπου και επανέλαβε το αίτημα για εγκατάσταση της ελληνικής κυβέρνησης στην Κύπρο. Το Λονδίνο (θέλοντας προφανώς να αποφύγει τη δημιουργία ζητήματος ως προς το μέλλον της Κύπρου) δεν επέτρεψε την εγκατάσταση, με τη δικαιολογία ότι κάτι τέτοιο θα προκαλούσε ίσως τη γερμανική επίθεση στην Κύπρο.

10/2/1947. Συνθήκη Παρισίων

Συνθήκη Παρισίων ή των 21 Εθνών. Υπογράφεται στο Παρίσι συνθήκη μεταξύ 21 Εθνών που πολέμησαν κατά του Άξονα και της Ρουμανίας, Βουλγαρίας και Φιλανδίας που ήταν σύμμαχοι του Άξονα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η συνθήκη αυτή υπογράφηκε βάσει της Συνδιασκέψεως των 21 Εθνών, που έγινε στο Παρίσι από 29 Ιουλίου έως 15 Οκτωβρίου 1946, κατά την οποία κυριάρχησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις (Η.Π.Α, Ρωσία, Αγγλία και Γαλλία). Σύμφωνα με τη Συνθήκη:

Η Αλβανία γίνεται ανεξάρτητο Κράτος.

Η Ιταλία παραχωρεί στην Ελλάδα τα Δωδεκάνησα και στην Αλβανία τη νήσο Σάσσωνα.

Η Βουλγαρία παραιτείται της προσαρτήσεως, σε βάρος της Ελλάδας, της Ανατολικής Μακεδονίας και Δυτικής Θράκης.

Παραμένουν ακόμη για επίλυση το ζήτημα της Βόρειας Ηπείρου και η υπόθεση της Κύπρου.

Η Βουλγαρία αποκτά οριστικά τη Δοβρουτσά με περιορισμό στις στρατιωτικές της δυνάμεις και απαγόρευση εκτελέσεως οχυρωματικών έργων, βόρεια των ελληνικών συνόρων.

Ιούλιος 1947 «Διασκεπτική»

Τον Ιούλιο του 1947 ο κυβερνήτης της Κύπρου λόρδος Γουίνστερ κάλεσε τους εκπροσώπους των κατοίκων στη «Συμβουλευτική Συνέλευση» (γνωστή ως

«Διασκεπτική»), σε συζήτηση για τη μορφή του Συντάγματος που θα παρεχόταν και θα εξασφάλιζε τη συμμετοχή των Κυπρίων στη διαχείριση των εσωτερικών υποθέσεων της νήσου. Το ΑΚΕΛ, οι οργανώσεις της Αριστεράς και οι Τουρκοκύπριοι αποδέχθηκαν την πρόσκληση. Αντίθετα, ο νεοεκλεγείς αρχιεπίσκοπος Λεόντιος και τα υπόλοιπα κόμματα επέμεναν στην αποχή. Τελικά ούτε η συμμετοχή του ΑΚΕΛ είχε θετικό αποτέλεσμα, καθώς το Μάιο του 1948 το Κόμμα και οι «Λαϊκές Οργανώσεις» αποχώρησαν από τη «Διασκεπτική», καταγγέλλοντας τις βρετανικές συνταγματικές προτάσεις ως αντίθετες με τα λαϊκά συμφέροντα, αφού όλες οι εξουσίες παρέμεναν στα χέρια του κυβερνήτη, εμμένοντας στο αίτημα για πλήρη αυτοκυβέρνηση.

Οικονομικός πόλεμος 1947 - 1949

Κατά την περίοδο 1947 - 1949 η Ελλάδα βίωνε την τραγική περίοδο του εμφυλίου πολέμου. Στη Κύπρο τα πάθη του ελληνικού Εμφυλίου σημάδεψαν βαθιά την εσωτερική αντιπαράθεση δημιουργώντας πρωτοφανείς καταστάσεις για τα τοπικά πολιτικά ήθη, όπως ξυλοδαρμοί απεργών ή απεργοσπαστών, δυναμιτιστικές επιθέσεις και δράση ανεξέλεγκτων ομάδων τραμπούκων. Στις κυπριακές εφημερίδες της εποχής, σε μια κακόγουστη αντιγραφή του μητροπολιτικού μοντέλου εμφανίζονταν εκατοντάδες «δηλώσεις μετανόας» εργαζομένων ή επαγγελματιών και των δύο στρατοπέδων. Ο φανατισμός που επικράτησε ήταν τέτοιος ώστε οι οποιοσδήποτε συναλλαγές με επαγγελματίες της αντίπαλης πολιτικής παράταξης να θεωρούνται απαγορευμένες. Ο καταναλωτής άρχισε να επιλέγει τα βασικά είδη διατροφής, τα τσιγάρα και τα οινόπνευματώδη ποτά, ανάλογα με την κομματική του τοποθέτηση, ενώ δημιουργήθηκαν παντοπωλεία, καφενεία, κέντρα διασκέδασης και κινηματογράφοι των «δεξιών» ή «αριστερών» κατοίκων, ακόμη και «αμιγείς», κομματικά ποδοσφαιρικοί και αθλητικοί σύλλογοι και κατ' επέκταση, ξεχωριστές αθλητικές ομοσπονδίες και πρωταθλήματα. Ο «οικονομικός πόλεμος» ήταν πια γεγονός.

15 και 22/1/1950. Το Ενωτικό Δημοψήφισμα

Άρχισε στις 15 και ολοκληρώθηκε στις 22 Ιανουαρίου του 1950 δημοψήφισμα έκφρασης της λαϊκής θέλησης για το πολιτικό μέλλον του τόπου. Το Ενωτικό Δημοψήφισμα, όπως έμεινε αργότερα γνωστό στην ιστορία, οργανώθηκε από την Ιερά Σύνοδος και σ' αυτό πήραν για πρώτη φορά μέρος και οι γυναίκες, - πιστοποίησε την καθολικότητα του ενωτικού αιτήματος. Δεν είχε όμως ουσιαστικό πολιτικό αντίκρισμα. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Εθναρχίας, 215,108 κάτοικοι, ποσοστό 95,71% των εγγεγραμμένων στους καταλόγους υπέγραψαν υπέρ της Ένωσης με την Ελλάδα.

20/10/1950. Η εκλογή του αρχιεπισκόπου Μακάριου Γ'

Στις 20 Οκτωβρίου 1950 (μετά τον θάνατο του Μακαρίου Β' τον Ιούνιο του 1950)

εκλέχθηκε Αρχιεπίσκοπος ο Μακάριος Γ', ο 37χρονος χαρισματικός και ιδιαίτερα αγαπητός στο λαό μητροπολίτης Κιτίου. Από την ημέρα της ενθρόνισής του στην Αρχιεπισκοπή επιβλήθηκε σκληρή ενωτική γραμμή στο εσωτερικό, που επικράτησε σταδιακά και στην Αθήνα, την οποία ο νέος πρωθυεράρχης επισκεπτόταν συχνότατα. Η ένωση της Κύπρου έγινε γρήγορα το πανελλήνιο καθολικό αίτημα, ενός έθνους που εξερχόταν βαρύτατα τραυματισμένο από τη δεκαετία του 1940. Παράλληλα η μορφή του Μακαρίου έγινε παγκόσμια γνωστή και προστέθηκε στις μεγάλες προσωπικότητες του αντιαποικιακού κινήματος του μεταπολεμικού κόσμου.

28/7/1954

Το περιβόητο *«never»* (ουδέποτε): Στη Βουλή των Κοινοτήτων, ο υφυπουργός Αποικιών της κυβέρνησης του Συντηρητικού Κόμματος του Γουίνστον Τσώρτσιλ, μιλώντας για το Κυπριακό, είπε ότι η Κύπρος ως περιοχή με στρατηγική αξία ουδέποτε θα αποκτήσει αυτοδιάθεση. Αυτό προκάλεσε πραγματική θύελλα αντιδράσεων σε Κύπρο και Ελλάδα, αλλά ακόμη και στην ίδια τη Μεγάλη Βρετανία.

Νοέμβριος 1954. Η άφιξη του Γρίβα

Το Νοέμβριο του 1954 ο απόστρατος Κύπριος συνταγματάρχης του ελληνικού στρατού Γεώργιος Γρίβας αποβιβάστηκε μυστικά σε ακτή της Πάφου. Παρά τις δυσκολίες για τη στρατιωτική εκπαίδευση των απειροπόλεμων ανδρών και την εξασφάλιση οπλισμού και πυρομαχικών, η στρατολόγηση απέδωσε καρπούς, με κύριες δεξαμενές τις οργανώσεις νεολαίας που καθοδηγούσε η Εθναρχία. Βασικό γνώρισμα της επαναστατικής οργάνωσης και απαραίτητο στοιχείο για την επιτυχία της ο αυστηρά συνωμοτικός χαρακτήρας, με την ορκωμοσία όλων των μελών και τη χρήση ψευδωνύμων, όπως και η δημιουργία ενός πολύπλοκου δικτύου συνδέσμων, τροφοδοσίας και πληροφοριοδοτών.

14/12/1954

Νέα Υόρκη: Στα πλαίσια της συζήτησης του Κυπριακού στην πρώτη επιτροπή του ΟΗΕ πριν ακόμα ξεκινήσει η συζήτηση, ο βρετανικός και ο αμερικανικός παράγοντας επιστράτευσαν τον αντιπρόσωπο της Νέας Ζηλανδίας και κατέθεσαν ψήφισμα με το οποίο η εξέταση του Κυπριακού αναβαλλόταν επ' αόριστο, ενώ γινόταν για πρώτη φορά αναφορά στην Τουρκία ως ενδιαφερόμενου μέρους. Το ψήφισμα εγκρίθηκε με 49 ψήφους υπέρ, 0 εναντίον και 11 αποχές (Η Ελλάδα ψήφισε υπέρ του νεοζηλανδικού ψηφίσματος).

Τμήμα 9

Ο Απελευθερωτικός Αγώνας της ΕΟΚΑ

31/3 - 1/4/1955. Η έναρξη του Απελευθερωτικού Αγώνα

Τη νύκτα της 31^{ης} Μαρτίου προς την 1^η Απριλίου 1955, οι μεγάλες κυπριακές πόλεις συγκλονίστηκαν από εκρήξεις βομβών που είχαν τοποθετηθεί σε κυβερνητικά κτίρια και γραφεία, υποσταθμούς της Αρχής Ηλεκτρισμού, αστυνομικούς σταθμούς και στον κρατικό ραδιοσταθμό. Η επαναστατική οργάνωση ΕΟΚΑ («Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών»), με προκυρήξεις της, που έφεραν την υπογραφή του «Αρχηγού Διγενή», ψευδώνυμο του απόστρατου Κύπριου Συνταγματάρχη του Ελληνικού στρατού Γεώργιου Γρίβα, καλούσε τον κυπριακό λαό σε:

«ΑΓΩΝΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΙΝΑΞΙΝ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΖΥΓΟΥ, με σύνθημα εκείνο το οποίον μας κατέλειπαν οι προγόνοι μας ως ιεράν παρακαταθήκην " Ή ΤΑΝ Ή ΕΠΙ ΤΑΣ».

Το ίδιο βράδυ η ΕΟΚΑ είχε τον πρώτο της νεκρό: το Μόδεστο Παντελή, από το Λιοπέτρι. Ήταν 32 χρόνων και πατέρας δύο ανήλικων παιδιών. Προσπαθώντας να διακόψει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος για να δοθεί το σύνθημα στις ομάδες που είχαν εντολή να τοποθετήσουν τις βόμβες για την έναρξη του αγώνα, ώστε να προχωρήσουν στις ενέργειες τους ταυτόχρονα, βρήκε το θάνατο από ηλεκτροπληξία.

30/6 - 6/9/1955. Η «Τριμερής» και τα «Σεπτεμβριανά»

Η Βρετανία προσκάλεσε στις 30 Ιουνίου 1955, τις κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας, για να συζητήσουν στο Λονδίνο «τριμερή θέματα και ζητήματα αμύνης της Ανατολικής Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένου και του Κυπριακού». Το βρετανικό σχέδιο λύσης προνοούσε την παροχή αυτονομίας, με σύνταγμα περιορισμένης αυτοδιοίκησης, που θα διαμορφωνόταν από τις τρεις - πλέον εμπλεκόμενες κυβερνήσεις. Η «Τριμερής», που άρχισε στο Λονδίνο στις 29 Αυγούστου του ίδιου έτους, κατέληξε τελικά σε αδιέξοδο στις 6 Σεπτεμβρίου 1955.

Το τέλος της «Τριμερούς» γράφτηκε στην Κωνσταντινούπολη, όταν το απόγευμα της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955 οργανωμένες ομάδες Τούρκων εξτρεμιστών προχώρησαν ανεξέλεγκτα σε ένα πογκρόμ λεηλασιών και βανδαλισμών στην Κωνσταντινούπολη, ενώ παρόμοιες επιθέσεις έγιναν και στη Σμύρνη, με στόχο το ελληνικό κλιμάκιο στο τοπικό αρχηγείο του ΝΑΤΟ. Αφορμή υπήρξε η έκρηξη στο προαύλιο του τούρκικου προξενείου στη Θεσσαλονίκη - ενέργεια που όπως αποδείχτηκε αργότερα ήταν προβοκάτσια.

18/11/1955

Επίθεση από την αντάρτικη ομάδα της Πιτσιλιάς στη φρουρά του μεταλλείου του Μιτσερού, το οποίο εφρουρείτο από 12 στρατιώτες. Υπήρξαν νεκροί και τραυματίες ανάμεσα στη φρουρά του μεταλλείου ενώ τραυματίστηκε ελαφρά ο επικεφαλής της αντάρτικης ομάδας Ρένος Κυριακίδης.

23/11/1955

Η αντάρτικη ομάδα της Πιτσιλιάς υπό την προσωπική διεύθυνση του Διγενή, έστησε ενέδρα σε δυο θωρακισμένα αυτοκίνητα, από τα οποία το ένα κτυπήθηκε και κατέπεσε στο γκρεμό. Δύο Άγγλοι νεκροί και δύο τραυματίες, ενώ η ΕΟΚΑ δεν είχε απώλειες. Η ενέδρα αυτή έμεινε γνωστή ως η μάχη του Πεύκου.

26/11/1955

Ο τότε κυβερνήτης της Κύπρου Τζων Χάρτιγκ, για να αντιμετωπίσει τη δράση της ΕΟΚΑ κήρυξε το νησί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και σε έκτακτη έκδοση της επίσημης εφημερίδας της Κυβερνήσεως, δημοσίευσε τους κανονισμούς που είχε ετοιμάσει.

5/12/1955

Ενέδρα της ΕΟΚΑ στο Κόκκινο Φανάρι, μεταξύ Αμιάντου και Τροόδους, με ομάδα επτά αγωνιστών. Νεκροί και τραυματίες Άγγλοι στρατιώτες, καμία απώλεια για τους αγωνιστές.

Το βράδυ της ίδιας μέρας, πραγματοποιήθηκε η ανατίναξη του υποσταθμού της Αρχής Ηλεκτρισμού στον Καρβουνά από τετραμελή ομάδα, επικεφαλής της οποίας ήταν ο Γρηγόρης Αυξεντίου.

6/12/1955

Επίθεση της ΕΟΚΑ εναντίον του αγγλικού στρατοπέδου στον Άγιο Αμβρόσιο Κερύνειας στις 10μ.μ. Πλήγηκαν με αυτόματα και με χειροβομβίδες τα αντίσκηνα και οι εγκαταστάσεις του στρατοπέδου. Άγνωστες οι απώλειες σε έμψυχο δυναμικό για τους Άγγλους.

11/12/1955

Στην περιοχή Σπήλια, όπου βρισκόταν ο Διγενής με 12 άνδρες του, διεξαγόταν επιχείρηση για ανακάλυψη ανταρτών της ΕΟΚΑ. Μετά από έξυπνο ελιγμό του Αυξεντίου, προκλήθηκε σύγχυση και πανικός στους Άγγλους, που με τα πυρά τους κατάφεραν να αλληλοκτυπηθούν, αφήνοντας 15 νεκρούς και 35 τραυματίες, ενώ οι αντάρτες διέφυγαν χωρίς απώλειες.

14/12/1955

Άγγλοι στρατιώτες, στην προσπάθειά τους να παρεμποδίσουν διαδήλωση των μαθητών του Λανιτείου Γυμνασίου Λεμεσού, συγκρούστηκαν μαζί τους. Οι μαθητές αντέδρασαν με λιθοβολισμό και με χρήση χειροβομβίδας. Ο απολογισμός της σύγκρουσης ήταν ένας Άγγλος λοχίας νεκρός και δύο στρατιώτες τραυματίες. Με απόφαση του κυβερνήτη, το σχολείο έκλεισε μέχρι το τέλος του σχολικού έτους.

15/12/1955

Εννεαμελής ομάδα της ΕΟΚΑ, με επικεφαλής τον Μάρκο Δράκο, έστησε ενέδρα σε στρατιωτικό όχημα των Άγγλων, στην τοποθεσία «Μερσινάκι», παρά την αρχαία πόλη των Σόλων. Στην ανταλλαγή πυροβολισμών που ακολούθησε σκοτώθηκε ο συνοδηγός του οχήματος και τραυματίστηκε θανάσιμα ο Χαράλαμπος Μούσκος. Συνελήφθησαν ακόμη οι Χαρίλαος Μιχαήλ και Ανδρέας Ζάκος.

16/12/1955

Δώδεκα μέλη της ΕΟΚΑ, με επικεφαλής τον Λ. Χατζηλοΐζου, περικύκλωσαν τον αστυνομικό σταθμό της Γιαλούσας, που ήταν ενισχυμένος με 25 περίπου στρατιώτες. Ένας Άγγλος υπολοχαγός σκοτώθηκε, ενώ οι αγωνιστές διέφυγαν χωρίς απώλειες.

11/1/1956

Κατά τη διάρκεια των συνομιλιών Χάρτιγκ - Μακαρίου, άρχισε δυναμική αντίδραση στον αγώνα της ΕΟΚΑ, από την παράνομη τουρκοκυπριακή οργάνωση ΒΟΛΚΑΝ, η οποία είχε προαναγγείλει την ύπαρξή της. Αν και αρχικά τα μέλη της ήταν λίγοι Τουρκοκύπριοι επικουρικοί αστυνομικοί και κάμποιοι άλλοι, αργότερα, με την προσχώρηση αρκετών νέων μελών στις τάξεις της, αναπτύχθηκε και οργανώθηκε καλύτερα.

29/1/1956. «*Η μάχη των σημαιών στα δημοτικά σχολεία*»

Δίδεται διαταγή από το Διγενή για ανάρτηση ελληνικών σημαιών στα δημοτικά σχολεία. Το μέτρο αυτό εφαρμόστηκε με πολύ ζήλο, σ' όλη την Κύπρο και είχε ως συνέπεια να κλειστούν τα πλείστα από αυτά, όμως αυτό ταλαιπώρησε πολύ τους Άγγλους, που αναγκάζονταν να πηγαίνουν από χωριό σε χωριό και να κατεβάζουν τις ελληνικές σημαίες, οι οποίες επανατοποθετούντο μετά την αποχώρησή τους. Σύμφωνα με την έκθεση του Άγγλου Διευθυντή Παιδείας, το Μάρτιο του 1956 διέκοψαν τη λειτουργία τους 418 από τα 499 σχολεία του νησιού. Το όλο ζήτημα έμεινε γνωστό ως «*η μάχη των σημαιών στα δημοτικά σχολεία*».

7/2/1956

Σε μαθητική διαδήλωση του Γυμνασίου και του Εμπορικού Λυκείου Αμμόχωστου,

για το κλείσιμο του σχολείου τους, μαθητές λιθοβολούν τους Άγγλους στρατιώτες, οι οποίοι άνοιξαν πυρ εναντίον τους, σκοτώνοντας το σηματοφόρο του γυμνασίου Αμμοχώστου, Πετράκη Γιάλλουρο - τον πρώτο μαθητή που θυσιάστηκε για τον αγώνα της ΕΟΚΑ.

9/3/1956. Ο εξορισμός του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου

Η αποτυχία εξεύρεσης πολιτικής λύσης του κυπριακού κατά τις συνομιλίες, οδήγησε τη βρετανική κυβέρνηση στην απόφαση να εξορίσει τον Αρχιεπίσκοπο και Εθνάρχη Μακάριο στο νησί Μαχέ των Σεϋχέλλων.

16/3/1956

Πολυμελής αντάρτικη ομάδα της Παπούτσας, με επικεφαλής τον Γρηγόρη Αυξεντίου, έστησε ενέδρα σε δυο στρατιωτικά οχήματα των Άγγλων στο δρόμο Χανδριών - Αग्रού, κατά την οποία φονεύθηκε ο αγωνιστής Χρίστος Τσιάρτας.

20/3/1956

Τοποθετείται ωρολογιακή βόμβα στο κρεβάτι του κυβερνήτη Τζων Χάρτιγκ, από το θαλαμηπόλο του, Νεόφυτο Σοφοκλέους. Η βόμβα τελικώς δεν εξερράγη, ανευρέθηκε και αργότερα αχρηστεύτηκε. Ο Σοφοκλέους κατέφυγε σε αντάρτικη ομάδα του Κύκκου και επικηρύχτηκε για το ποσό των 5.000 λιρών. Ο Διγενής επικηρύχτηκε με το ποσό των 10.000 λιρών, για να ακολουθήσει η ειρωνική επικήρυξη του ίδιου του κυβερνήτη, από τον αρχηγό της ΕΟΚΑ, άνευ αμοιβής.

21/3/1956

Στο χωριό Βασίλεια της επαρχίας Κερύνειας, έγιναν συγκρούσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων, στις οποίες τραυματίστηκαν 10 Έλληνες και 9 Τούρκοι. Ακολούθησαν θορυβώδεις διαδηλώσεις Τούρκων στη Λευκωσία. Οι διαδηλωτές έκαναν επιθέσεις στον ιερό ναό Αποστόλου Λουκά και σε καταστήματα Ελλήνων. Επίσης λιθοβόλησαν αυτοκίνητα. Ο απολογισμός ήταν τραυματισμοί αρκετών προσώπων και ζημιές σε ελληνικές περιουσίες.

10/5/1956

Απαγχονισμός των αγωνιστών Μιχαλάκη Καραολή και Ανδρέα Δημητρίου. Ο Καραολής ήταν από τα πρώτα μέλη της ΕΟΚΑ και είχε μεγάλη προσφορά στον Αγώνα. Συνελήφθηκε στις 28 Αυγούστου 1955, μετά την επιτυχή εκτέλεση Ελληνοκύπριου αστυνομικού, συνεργάτη των Άγγλων και είχε καταδικαστεί σε θάνατο στις 28 Οκτωβρίου.

Ο Δημητρίου ήταν από τα πρώτα στελέχη της Οργάνωσης, με πλούσια δράση. Πρωτοστάτησε στην αρπαγή όπλων από τις αποθήκες του λιμανιού της Λεμεσού, στις 20 Οκτωβρίου 1955. Μετά από μια αποτυχημένη προσπάθεια εκτέλεσης Άγγλου πράκτορα στις 28 Νοεμβρίου 1955, συνελήφθη και αφού καταδικάστηκε

εκτελέστηκε μαζί με τον Καραολή.

9/8/1956

Οι Άγγλοι οδήγησαν στην αγχόνη τρεις αγωνιστές της ΕΟΚΑ, τον Ανδρέα Ζάκο, τον Χαρίλαο Μιχαήλ και τον Ιάκωβο Πατάτσο.

Ο Ζάκος, εντάχθηκε στην ΕΟΚΑ με το ξεκίνημα του Αγώνα και προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Λεύκας - Πύργου. Πήρε μέρος στη μάχη στο «Μερσινάκι», στην οποία πληγώθηκε και συνελήφθη.

Ο Χαρίλαος Μιχαήλ, ήταν φίλος και συνεργάτης του Ζάκου και είχε συλληφθεί και αυτός στη μάχη στο «Μερσινάκι», αρνούμενος να εγκαταλείψει τον τραυματία φίλο του.

Ο Ιάκωβος Πατάτσος, συμμετείχε σε βομβιστικές επιθέσεις της ΕΟΚΑ και αργότερα κατατάχτηκε στο εκτελεστικό της Λευκωσίας. Στις 23 Απριλίου 1956, μετά από μια αποτυχημένη προσπάθεια εκτέλεσης αστυνομικού συνεργάτη των Άγγλων, συνελήφθη και στις 23 Ιουλίου 1956 καταδικάστηκε σε θάνατο.

16/8/1956

Με προκήρυξή του ο Διγενής δηλώνει ότι αναστέλλονται οι επιχειρήσεις της ΕΟΚΑ, ώστε να διευκολυνθεί η επανάληψη των συνομιλιών της βρετανικής κυβέρνησης με τον Εθνάρχη Μακάριο. Η κίνησή του, εκλήφθηκε από το Χάρτιγκ ως αδυναμία, έτσι απηύθυνε από ραδιόφωνου τελεσίγραφο, με το οποίο ζητούσε την παράδοση των αγωνιστών της ΕΟΚΑ μέχρι τις 22 Αυγούστου, μ' αντάλλαγμα την παραχώρηση γενικής αμνηστίας.

23/8/1956

Το τελεσίγραφο του Χάρτιγκ απορρίφθηκε αμέσως από τον αρχηγό της ΕΟΚΑ με προκήρυξή του σ' όλο το νησί. Η ΕΟΚΑ στην ανακοίνωση του Χάρτιγκ, για παράδοση των μελών της, απάντησε μ' ένα γαϊδούρι, που περιφερόταν με ξύλινα όπλα στους δρόμους της Λευκωσίας. Σ' αυτό είχε τοποθετηθεί πινακίδα με την φράση «*My Marshal I SURRENDER*» (Στρατάρχα μου παραδίδομαι).

31/8/1956

Τετραμελής ομάδα της ΕΟΚΑ, απελευθερώνει με τολμηρή ενέργεια από το νοσοκομείο Λευκωσίας, τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, που ήταν μεταξύ των «*ειδικώς κρατουμένων προσώπων*». Κατά την επιχείρηση αυτή, σκοτώθηκαν οι Κυριάκος Κολοκάσης και Ιωνάς Νικολάου, ενώ τραυματίστηκε και συνελήφθη ο Σπύρος Κυριακού. Νίκος Σαμψών και Γιωρκάτζης κατάφεραν να διαφύγουν.

5/9/1956

Σύλληψη του Γενικού Γραμματέα του Εθναρχικού Συμβουλίου, Νίκου Κρανιδιώτη,

ο οποίος αρχικά μεταφέρθηκε στις φυλακές Ομορφίτας και αργότερα στα κρατητήρια Κοκκινότριμιθιάς.

8/9/1956

Επίθεση εναντίον του κεντρικού αστυνομικού σταθμού της Κερύνειας στις 3π.μ. Υπήρξε από τις πιο τολμηρές επιχειρήσεις της ΕΟΚΑ, αφού ο σταθμός ήταν στο κέντρο της πόλης και δίπλα από το μεσαιωνικό κάστρο, στο οποίο υπήρχαν 120 Άγγλοι στρατιώτες, σώμα επικουρικών αστυνομικών και πολυβολεία. Η αιφνιδιαστική επιχείρηση στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία. Οι οκτώ Τούρκοι αστυνομικοί του σταθμού παραδόθηκαν, ενώ οι αγωνιστές εξασφάλισαν οπλισμό και πυρομαχικά, με μοναδικές απώλειες, τον ελαφρύ τραυματισμό δυο ανδρών της οργάνωσης.

13/9/1956

Επτά στελέχη της ΕΟΚΑ δραπέτευσαν από τα κρατητήρια Κοκκινότριμιθιάς και επικηρύχτηκαν ως καταζητούμενοι, με το ποσό των πέντε χιλιάδων λιρών.

21/9/1956

Απαγχονισμός των αγωνιστών Μιχαήλ Κουτσόφτα, Ανδρέα Παναγίδη και Στέλιου Μαυρομάτη. Οι δυο πρώτοι συνελήφθησαν, μετά την εκτέλεση Άγγλου σμηναγού, μέσα στο γραφείο του, στο χώρο του αεροδρομίου και καταδικάστηκαν σε θάνατο.

Ο Μαυρομάτης είχε λάβει μέρος σε επιχείρηση δολιοφθοράς αεροπλάνων των Άγγλων και συνελήφθηκε μετά από αποτυχημένη απόπειρα εκτέλεσης Άγγλων αεροπόρων στον Άγιο Δομέτιο.

23/9/1956

Δολιοφθορά στην αεροπορική βάση Ακρωτηρίου, κατά τη διάρκεια των ετοιμασιών των αγγλογαλλικών επιθέσεων εναντίον του Σουέζ, με αποτέλεσμα την αχρήστευση δυο αεροδιαδρόμων για 25 ημέρες.

24/11/1956

Θεσπίστηκαν νέα έκτακτα μέτρα από το Χάρτιγκ, με τα οποία η ποινή του θανάτου επιβαλλόταν ως η μόνη ποινή για μεγαλύτερο αριθμό αδικημάτων. Επίσης φημωνόταν ο Τύπος της Κύπρου. Τα μέτρα αντιμετωπίστηκαν με φανερή περιφρόνηση από την ηγεσία της ΕΟΚΑ, που απάντησε με φυλλάδιο που κυκλοφόρησε στις 18 Δεκεμβρίου 1956.

30-31/12/1956

Τη νύκτα της 30^{ης} προς 31^η Δεκεμβρίου 1956, έγινε έφοδος τριών Ελληνοκύπριων προδοτών και δυο Τουρκοκύπριων επικουρικών αστυνομικών σε σπίτι μέλους της ΕΟΚΑ, το οποίο πίεζαν για να αποκαλύψει μυστικά της οργάνωσης. Γρήγορης

Αυξέντιου και Μιχάλης Γιωργαλλάς προσέτρεξαν σε βοήθεια, αλλά από την ανταλλαγή πυρών που ακολούθησε, ο πρώτος τραυματίστηκε ελαφρά και ο δεύτερος έχασε τη ζωή του.

18-19/1/1957

Τη νύκτα της 18^{ης} προς 19^η Ιανουαρίου 1957, ο αγωνιστής της ΕΟΚΑ Μάρκος Δράκος σκοτώθηκε, σε προσπάθειά του να διασπάσει τον κλοιό των Άγγλων, οι οποίοι κατόπιν προδοσίας είχαν ανακαλύψει από τις 15 Ιανουαρίου, το κρησφύγετο της ομάδας του στον Καλοπαναγιώτη.

Ο Μάρκος Δράκος ήταν απόφοιτος της Εμπορικής Σχολής Σαμουήλ της Λευκωσίας. Εντάχθηκε πολύ νωρίς στον αγώνα της ΕΟΚΑ και έλαβε μέρος σε πάμπολλες ενέργειες της Οργάνωσης. Στις 30 Ιουνίου 1955, είχε συλληφθεί από τους Άγγλους και κρατήθηκε στις κεντρικές φυλακές και αργότερα στο φρούριο Κερύνειας, από όπου και δραπέτευσε στις 23 Σεπτεμβρίου 1955. Είχε ηγηθεί της ενέδρας της 15^{ης} Δεκεμβρίου στο Μερσινάκι και μέχρι την ημέρα της ηρωικής του θυσίας, υπήρξε ένας από τους πιο δραστήριους αγωνιστές της ΕΟΚΑ.

17/2/1957

Ενέδρα των Άγγλων μεταξύ Ποταμίτισσας και Πελενδρίου, είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο των αγωνιστών της ΕΟΚΑ, Δημήτρη Χριστοδούλου και Σωτήρη Τσαγκάρη. Ο αρχηγός της ομάδας, Στυλιανός Λένας, τραυματίζεται σοβαρά και συλλαμβάνεται ενώ τέταρτο μέλος της ομάδας, ο Παναγιώτης Αριστείδου, χρησιμοποιώντας το όπλο του Λένα, κατορθώνει να διαφύγει.

3/3/1957. Το ολοκάτωμα του Μαχαιρά

Ένα από τα πιο δραματικά και ηρωικά γεγονότα της ΕΟΚΑ, υπήρξε ο θάνατος του Γρηγόρη Αυξεντίου, πρώτου τομεάρχη της Αμμοχώστου και μετέπειτα τομεάρχη Πενταδάκτυλου και αργότερα Πιτσιλιάς. Υπήρξε πολύτιμος συνεργάτης του Διγενή, τόσο στην προετοιμασία του αγώνα όσο και κατά τις επιχειρήσεις της ΕΟΚΑ. Φοίτησε στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Ελλάδας και είχε υπηρετήσει στον ελληνικό στρατό με το βαθμό του ανθυπολοχαγού. Στις 3 Μαρτίου 1957, Άγγλοι στρατιώτες, κατόπιν προδοσίας, περικύκλωσαν το κρησφύγετό του στη μονή Μαχαιρά, στο οποίο βρισκόντουσαν και άλλοι τέσσερις συναγωνιστές του. Με διαταγή του ίδιου, οι τέσσερις βγήκαν από το κρησφύγετο, ενώ ο ίδιος παρέμεινε στη θέση του με την απόφαση ν' αγωνιστεί μέχρι θανάτου. Ακολούθησε συμπλοκή και μια χειροβομβίδα τραυμάτισε τον Αυξεντίου ελαφρά στο λαιμό. Οι Άγγλοι, αφού είδαν ότι δεν έπαιρναν απάντηση στις προτροπές τους για παράδοση, έστειλαν τον συναγωνιστή του, Αυγουστή Ευσταθίου να διαπιστώσει αν ζει ή πέθανε. Όμως η εξέλιξη ήταν διαφορετική από αυτή που επιδίωξαν οι Άγγλοι, αφού οι δυο τους άνοιξαν πυρ ενάντια στα βρετανικά στρατεύματα και δεν έδειχναν καμία διάθεση να παραδοθούν. Τελικά οι Βρετανοί

περιέλουσαν το κρησφύγετο με βενζίνη, το πυρπόλησαν και έκαψαν τον Αυξεντίου ζωντανό. Ο Αυγουστής πρόλαβε και βγήκε από το κρησφύγετο και συνελήφθη.

14/3/1957

Απαγχονισμός του Ευαγόρα Παλληκαρίδη, τελευταίου αγωνιστή της ΕΟΚΑ, στον οποίο εφαρμόσθηκε η θανατική ποινή. Αν και νεαρότερος από όλους τους απαγχονισθέντες, είχε επιδείξει πλούσια αγωνιστική δράση από τα μαθητικά του ακόμη χρόνια. Το Νοέμβριο του 1955, κατά τη διάρκεια μαθητικής διαδήλωσης στην Πάφο, επιτέθηκε και κτύπησε Άγγλους στρατιώτες, απελευθερώνοντας συμμαθητή του που είχε συλληφθεί. Συνελήφθηκε ο ίδιος και η δίκη του είχε οριστεί στις 6 Δεκεμβρίου. Παραμονή της δίκης εγκατέλειψε το σχολείο του και ενώθηκε με αντάρτικη ομάδα της ΕΟΚΑ, ενώ οι Άγγλοι τον επικήρυξαν για το ποσό των 5.000 λιρών. Στις 18 Δεκεμβρίου, συνελήφθη γιατί μετέφερε με γαϊδούρι ένα αποσυναρμολογημένο όπλο «μπρεν». Στις 25 Φεβρουαρίου 1957 καταδικάστηκε σε θάνατο και απαγχονίστηκε στις 14 Μαρτίου 1957. Τάφηκε πλάι στους άλλους οκτώ ήρωες της αγχόνης, στο μικρό κοιμητήριο των κεντρικών φυλακών.

14/3/1957

Σ' ένδειξη καλής θέλησης κυκλοφόρησε δήλωση του Διγενή για εκεχειρία, με τη προϋπόθεση να αφεθεί ελεύθερος ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος.

21/3/1957

Σκοτώνεται σε ενέδρα των Άγγλων στην Ορά, ο 18χρονος τότε Πετράκης Γιάλλουρος. Ο Γιάλλουρος είχε από τα μαθητικά του χρόνια, αναπτύξει έντονη πατριωτική δράση και είχε λάβει μέρος στην εκτέλεση Άγγλου λοχία, στις 23 Σεπτεμβρίου 1956 και αναγνωρίστηκε. Από τότε κατεζητείτο και είχε καταφύγει ως αντάρτης, στην ορεινή περιοχή της Λάρνακας.

28/3/1957

Πεθαίνει ο Στυλιανός Λένας, στο νοσοκομείο Ακρωτηρίου, όπου μεταφέρθηκε μετά τη σύλληψή του. Τάφηκε στο μικρό κοιμητήριο των κεντρικών φυλακών της Λευκωσίας, για να αποφευχθούν λαϊκές εκδηλώσεις. Ο Στυλιανός Λένας ήταν ένας από τους πέντε πρώτους ομαδάρχες της Λευκωσίας. Έδρασε με την ομάδα του στις επιθέσεις της 1ης Απριλίου 1955 και σε πολλές άλλες, ιδιαίτερα στον τομέα Πιτσιλιάς. Από τον Αύγουστο του 1955, είχε αναλάβει την εκπαίδευση εφεδρικών ομάδων δολιοφθορών της περιοχής Αμμοχώστου και είχε διακριθεί στην κατασκευή χειροβομβίδων και εκρηκτικών μηχανισμών.

28/3/1957

Ψηφίστηκε σε συνεδρία του Βρετανικού Υπουργικού Συμβουλίου και

ανακοινώθηκε στη Βουλή των Κοινοτήτων, από τον Υπουργό Αποικιών Λέννοξ Μπουν, απόφαση, σύμφωνα με την οποία ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και οι τρεις συνεξόριστοί του μπορούσαν να μεταβούν οπουδήποτε, πλην της Κύπρου.

31/3/1957

Κηρύσσεται αναστολή των επιχειρήσεων της ΕΟΚΑ, με διαταγή του Διγενή.

17/4/1957

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και οι συνεξόριστοί του, φτάνουν στην Αθήνα, όπου τους επευφάνησαν εκατοντάδες χιλιάδες λαού με ζητωκραυγές για την αυτοδιάθεση του κυπριακού λαού και εκφώνησε λόγο.

12/6/1957

Με την ανοχή των βρετανικών αρχών, διενεργείται ενέδρα σε λεωφορείο στο οποίο επέβαιναν Ελληνοκύπριοι εργάτες, έξω από το τουρκικό χωριό Κιόνελη. Σκοτώθηκαν οκτώ και τραυματίστηκαν ελαφρότερα αρκετοί άλλοι. Είχαν προηγηθεί μέσα στον ίδιο μήνα επεισόδια με επιθέσεις Τουρκοκυπρίων σε Λευκωσία και άλλες πόλεις, με φόνους, τραυματισμούς Ελληνοκυπρίων και καταστροφές περιουσιών.

21/10/1957

Ανακοινώθηκε σε Λονδίνο και Λευκωσία συγχρόνως, η παραίτηση του κυβερνήτη της Κύπρου Σερ Τζων Χάρτιγκ και η αντικατάστασή του από τον Σερ Χιου Φουτ, τότε κυβερνήτη Ιαμαϊκής. Ο Χάρτιγκ, παρά τα σκληρά μέτρα που εφάρμοσε πιστεύοντας ότι έτσι θα διέλυε την ΕΟΚΑ, αποχώρησε ηττημένος.

26/11/1957

Δολιοφθορά της ΕΟΚΑ στη στρατιωτική βάση Ακρωτηρίου, από αγωνιστές που εργάζονταν εκεί και με την καθοδήγηση του Πανίκου Σωτηρίου, μαθητή της Ε΄ τάξης του Λανιτείου Γυμνασίου Λεμεσού, επιφέρει τεράστιες ζημιές στην αεροπορική βάση και κυρίως πλήττει το γόητρο των Βρετανών, αφού η οργάνωση μπορούσε να εισδύει και μέσα στις αγγλικές βάσεις.

Νοέμβριος 1957

Κυκλοφορεί το πρώτο φυλλάδιο της τουρκοκυπριακής οργάνωσης TMT (Τούρκικο Κίνημα Αντιστάσεως), η οποία αντιδρούσε ποικιλοτρόπως στη δράση της ΕΟΚΑ. Η TMT διαδέχτηκε την οργάνωση ΒΟΛΚΑΝ, η οποία είχε αναδιοργανωθεί μέσα στο 1957 από το Ραούφ Ντεκτάς και πήρε τη νέα της ονομασία. Στόχος της Οργάνωσης - που διοικείται από Τούρκους αξιωματικούς σε συνεργασία με το Ραούφ Ντεκτάς - η διχοτόμηση του νησιού και η δημιουργία τούρκικου κρατιδίου στο βόρειο τμήμα της Κύπρου.

3/12/1957

Φτάνει στο νησί ο Σερ Χιου Φουτ και αναλαμβάνει τα καθήκοντά του ως κυβερνήτης της Κύπρου. Την ίδια μέρα με φυλλάδιο που κυκλοφόρησε η ΕΟΚΑ, ζητούσε από τον νέο κυβερνήτη να καλέσει στο νησί το Μακάριο, για να συζητήσει μαζί του την επίλυση του προβλήματος. Σε ένδειξη καλής θέλησης ανεστάλη η δράση της Οργάνωσης, ενώ και ο Φουτ πήρε μέτρα που συνέβαλαν στη χαλάρωση της έντασης.

1/4/1958

Η τρίτη επέτειος της 1ης Απριλίου τιμήθηκε με εορτασμούς σ' όλη την Κύπρο, ενώ οργανώθηκε παναπεργία διαμαρτυρίας με αιτήματα την επιστροφή στην Κύπρο των Κυπρίων καταδίκων που βρίσκονταν στις φυλακές της Αγγλίας και την απόλυση των κρατούμενων χωρίς δίκη.

6/4/1958

Επίθεση στον αστυνομικό σταθμό Κουτραφά και ανατίναξή του από αντάρτικη ομάδα της ΕΟΚΑ. Την ίδια μέρα, με φυλλάδιο που κυκλοφόρησε, ο Διγενής, απειλούσε τη βρετανική κυβέρνηση ενόψει της αναχώρησης του Φουτ στο Λονδίνο για συνομιλίες.

10/4/1958

Εξέγερση πολιτικών κρατούμενων στα κρατητήρια Κοκκινότριμιθιάς, τη Μεγάλη Πέμπτη 10 Απριλίου 1958, η οποία υπήρξε μια από τις πιο εντυπωσιακές μαζικές εκδηλώσεις του αγωνιζόμενου κυπριακού λαού.

19/6/1958

Ο Βρετανός πρωθυπουργός Μακμίλλαν, ανακοίνωσε στη Βουλή των Κοινοτήτων, βρετανικό συνεταιριστικό σχέδιο για πολιτική διευθέτηση του Κυπριακού Προβλήματος. Το σχέδιο αναφερόταν σε διορισμό *«ενός αντιπροσώπου της Ελληνικής Κυβερνήσεως και ενός αντιπροσώπου της Τούρκικης Κυβερνήσεως, όπως συνεργάζονται μετά τον Κυβερνήτου»* και προνοούσε την εφαρμογή νέου συντάγματος, που δεν επέτρεπε καμία μεταβολή στο καθεστώς για επτά χρόνια. Το σχέδιο Μακμίλλαν απορρίφθηκε από την ελληνική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τον αρχηγό της ΕΟΚΑ, Γεώργιο Γρίβα.

5/7/1958

Στο χωριό Αυγόρου, Άγγλοι στρατιώτες συνέλαβαν και κτύπησαν άγρια τον 15χρονο Κυριάκο Μακρή, γιατί είχε αρνηθεί να κατεβάσει κάποιο σύνθημα. Οι γυναίκες του χωριού όρμησαν και τον ελευθέρωσαν. Η συμπλοκή γενικεύτηκε και οι στρατιώτες άνοιξαν πυρ κατά των αμάχων. Από τα πυρά τους φονεύτηκαν ο Παναγιώτης Ζαχαρία και η Λουκία Παπαγεωργίου, έγκυος μητέρα 6 παιδιών, ενώ αλλά 18 άτομα τραυματίστηκαν.

8/7/1958

Σε ανταπόδοση των όσων διέπραξαν οι δυνάμεις ασφαλείας στο Αυγόρου, στις 5 Ιουλίου 1958, αγωνιστές της ΕΟΚΑ πυροβόλησαν και σκότωσαν δυο Βρετανούς στρατιώτες. Ακολούθησαν αντίποινα από πλευράς των Άγγλων που την ίδια μέρα ανατίναξαν το σωματείο της Ανόρθωσης στην Αμμόχωστο, με τον ισχυρισμό ότι κάτω από το ξύλινο δάπεδο του σωματείου βρέθηκαν δυο βόμβες.

17/7/1958

Οι δυνάμεις ασφάλειας των Βρετανών στην Κύπρο ενισχύθηκαν, με τη μεταφορά από την Ιορδανία, της 16^{ης} βρετανικής ταξιαρχίας αλεξιππτωτιστών. Ο Φουτ πήρε αυστηρότερα μέτρα και μεταξύ άλλων επέβαλε κατ' οίκον περιορισμό από τις 7 μ.μ. μέχρι τις 4.30 π.μ., ενώ έγιναν, το διάστημα αυτό, πέραν των 2000 συλλήψεων.

23/8/1958

Τη νύκτα της 23^{ης} Αυγούστου 1958 μέλη της ΕΟΚΑ, ενώ μετέφεραν όπλα και πυρομαχικά, έπεσαν σε ενέδρα Άγγλων στρατιωτών. Ακολούθησε συμπλοκή κατά την οποία έχασαν τη ζωή τους από έκρηξη χειροβομβίδας, 5 Άγγλοι στρατιώτες,

ενώ από πλευράς ΕΟΚΑ, οι Μιχαήλ Καϊλής, Καλλής Σακκάς και Δημητράκης Αναστάση, έπεσαν νεκροί από τα πυρά των Άγγλων. Ο Παναγιώτης Λάρκου κατάφερε να διαφύγει.

27/8/1958

Θάνατος του τομεάρχη της ΕΟΚΑ Μιχαλάκη Παρίδη κατόπιν προδοσίας. Στις 27 Αυγούστου 1958, Άγγλοι στρατιώτες περικύκλωσαν το σπίτι που διέμενε και του ζήτησαν να παραδοθεί. Ο ίδιος απάντησε πυροβολώντας, οι Άγγλοι ανταπέδωσαν τα πυρά και ο Παρίδης έπεσε νεκρός.

30/8 - 2/9/1958. Η θυσία του Αχυρώνα του Λιοπετρίου

Τη νύκτα της 30^{ης} Αυγούστου, τέσσερις αγωνιστές της ΕΟΚΑ, ο Ανδρέας Κάρυος, Φώτης Πίττας, Ηλίας Παπακυριακού και Χρίστος Σαμάρας είχαν πάει στο Λιοπέτρι για να εκπαιδεύσουν συναγωνιστές τους στις μεθόδους οργάνωσης και εκτέλεσης ενεδρών. Την επομένη εμφανίστηκαν στην περιοχή αρκετοί Άγγλοι στρατιώτες, γεγονός που τους εγκλώβισε στο χωριό. Στην προσπάθειά τους να διαφύγουν, αντάλλαξαν πυρά με τους Άγγλους, αλλά αναγκάστηκαν να γυρίσουν πίσω και να καταφύγουν στον αχυρώνα του Παναγιώτη Καλλή. Μετά από τα βασανιστήρια στα οποία υπέβαλαν τον αδερφό του Χρίστου Σαμάρα, Ηλία, ο τελευταίος λύγισε και παρότι και ο ίδιος ήταν αγωνιστής της ΕΟΚΑ, έδωσε πληροφορίες στους Άγγλους. Το πρωί της 2^{ας} Σεπτεμβρίου επιβλήθηκε κατ' οίκον περιορισμός στους κατοίκους του χωριού και έγιναν βασανιστήρια για δεύτερη φορά στον ιδιοκτήτη του αχυρώνα (είχε προηγηθεί βασανισμός του την προηγούμενη, χωρίς όμως αποτέλεσμα για τους Άγγλους). Τελικά στις 8 π.μ. άρχισε μάχη μεταξύ των τεσσάρων αγωνιστών και των Άγγλων, οι οποίοι εκτός από το ότι ζήτησαν ενισχύσεις και χρησιμοποίησαν χειροβομβίδες και ρουκέτες, για να καταλάβουν τον αχυρώνα, κατέληξαν τελικώς στον πυρπολισμό του με τη χρήση βενζίνης. Απολογισμός της μάχης: 4 αγωνιστές νεκροί και 7 νεκροί και αρκετοί τραυματίες από πλευράς Άγγλων.

Ο Ανδρέας Κάρυος υπήρξε διοργανωτής και πρώτος υπεύθυνος της ΕΟΚΑ Αυγόρου. Είχε λάβει μέρος σε αρκετές επιχειρήσεις, είχε συλληφθεί και κρατηθεί στα κρατητήρια Πύλας, απ' όπου δραπέτευσε στις 12 Μαρτίου 1958 για να αναλάβει καθήκοντα υποτομεάρχη στην περιοχή Κοκκινοχωρίων, μέχρι τον ηρωικό θάνατο του.

Ο Φώτης Πίττας πρόσφερε σημαντικές υπηρεσίες στην ΕΟΚΑ. Ήταν καταζητούμενος και συνελήφθηκε στις 10 Ιανουαρίου 1957 και είχε υποβληθεί σε φρικτά βασανιστήρια. Στις 12 Μαρτίου 1958 δραπέτευσε μαζί με τον Ανδρέα Κάρυο από τα κρατητήρια Πύλας και συνέχισε την προσφορά του στον απελευθερωτικό αγώνα μέχρι τη μέρα που θυσιάστηκε για την ελευθερία.

Ο Ηλίας Παπακυριακού από τα μαθητικά του χρόνια είχε ενταχτεί στην ΕΟΚΑ και υπήρξε καταζητούμενος από τις δυνάμεις ασφάλειας, προτού τελειώσει το γυμνάσιο. Από το Μάρτιο του 1957, ανέλαβε τον υποτομέα Άσσιας και των γύρω χωριών στον αγώνα. Αρπαγές οπλών, ενέδρες και δολιοφθορές αποτελούσαν μέρος της πλούσιας του δράσης.

Ο Χρίστος Σαμάρας υπήρξε μέλος της ΕΟΚΑ από το 1954 και είχε στρατολογήσει στον Αγώνα αρκετά μέλη. Είχε λάβει μέρος στην επίθεση στη Δεκέλεια την 1^η Απριλίου υπό τον Αυξεντίου και από τότε ήταν επικηρυγμένος από τους Άγγλους μέχρι τις 2 Σεπτεμβρίου 1958, ημέρα που έπεσε μαχόμενος.

6/9/1958

Έκρηξη τεραστίας νάρκης στη λεωφόρο προς το κυβερνείο, λίγα δευτερόλεπτα μετά τη διέλευση του αλεξίσφαιρου αυτοκινήτου στο οποίο επέβαινε ο Κέντριου, αρχηγός των αγγλικών στρατευμάτων στην Κύπρο και υπεύθυνος των επιχειρήσεων κατά της ΕΟΚΑ.

20/10/1958

Έκρηξη βόμβας που τοποθετήθηκε από νεαρό αγωνιστή της ΕΟΚΑ στο αεροδρόμιο Ακρωτηρίου, κατέστρεψε αεροπλάνο τύπου «Καμπέρα».

22/10/1958

Ενέδρα της ΕΟΚΑ σε στρατιωτικό αυτοκίνητο στο δρόμο Κυπερούντας - Αγρού, είχε ως απολογισμό το θάνατο τριών Άγγλων στρατιωτών και του αγωνιστή Παναγιώτη Τουμάζου που είχε πληγεί από τα πυρά των Άγγλων, οι οποίοι έσπευσαν να βοηθήσουν.

25/10/1958

Καταστροφή δυο στρατιωτικών αυτοκινήτων, θάνατος ενός Βρετανού στρατιώτη και τραυματισμός 18 άλλων, από έκρηξη νάρκης που τοποθέτησε 16χρονος αγωνιστής.

19/11/1958

Στις 3 Νοεμβρίου 1958 οι δυνάμεις ασφάλειας ξεκίνησαν έρευνες στην επαρχία Κερύνειας για ανακάλυψη ανδρών της ΕΟΚΑ. Σ' αυτή την επιχείρηση ο Κυριάκος Μάτσης, τομεάρχης της επαρχίας, βρέθηκε εγκλωβισμένος και αφού έγιναν διάφορες ανεπιτυχείς προσπάθειες διαφυγής, τελικά κατέληξε μαζί με δυο συναγωνιστές του σε κρησφύγετο στο Κάτω Δίκωμο. Κατόπιν όμως προδοσίας, η θέση τους αποκαλύφθηκε και αφού ο Μάτσης διέταξε τους συντρόφους του να παραδοθούν, ο ίδιος παρέμεινε στο κρησφύγετο, όπου έπεσε μαχόμενος μετά από ρίψη χειροβομβίδων.

Ο Μάτσης ήταν απόφοιτος της γεωπονικής σχολής Θεσσαλονίκης και υπήρξε από τα πρώτα μέλη της ΕΟΚΑ. Η προσφορά του στον Αγώνα υπήρξε ανεκτίμητη. Είχε συλληφθεί και βασανιστεί από τους Άγγλους στο ανακριτήριο Ομορφίτας. Αργότερα στάλθηκε στα κρατητήρια Κοκκινότριμιθιάς, όπου ξεχώρισε μεταξύ των συγκρατούμενων του για την αγωνιστική του δράση. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1956 δραπέτευσε με άλλους 6 συναγωνιστές του και συνέχισε την προσφορά του στον Αγώνα μέχρι τις 19 Νοεμβρίου 1958, ημέρα της ηρωικής του θυσίας.

22/11/1958

Ενόψει της συζήτησης του κυπριακού προβλήματος στην πολιτική επιτροπή του ΟΗΕ, στις 25 Νοεμβρίου 1958, η ηγεσία της ΕΟΚΑ κυκλοφόρησε στις 22 Νοεμβρίου φυλλάδιο, με το οποίο δήλωνε ότι η δράση της θα περιοριζόταν σε ενέργειες που απλά θα εξουδετέρωναν τη δράση των Άγγλων, ώστε να συμβάλει στη δημιουργία κατάλληλου κλίματος συνομιλιών. Ταυτόχρονα προειδοποιούσε ότι, αν δεν δοθεί λύση στο Κυπριακό, ο αγώνας θα συνεχιζόταν σε εντονότερους ρυθμούς.

25/11/1958

Σκοτώθηκε σε ενέδρα των Άγγλων στην περιοχή Αγρού ο Σάββας Ροτσιδης, ο τελευταίος αγωνιστής που έχασε τη ζωή του στον Αγώνα της ΕΟΚΑ. Ο Ροτσιδης είχε λάβει μέρος σε πολλές επιχειρήσεις, είχε συλληφθεί και κακοποιηθεί βάνουσα από τους Άγγλους, αλλά εντούτοις είχε καταφέρει να διαφύγει και να επανασυνδεθεί με τις αντάρτικες ομάδες της Πιτσιλιάς.

19/2/1959. Οι συμφωνίες της Ζυρίχης

Στις 11 Φεβρουάριου 1959, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κ. Καραμανλής και της Τουρκίας Α. Μεντερές μονόγραψαν τις συμφωνίες της Ζυρίχης, που περιλάμβαναν τα εξής κείμενα:

Βασική διάρθρωση της Δημοκρατίας της Κύπρου.

Συνθήκη Εγγύσεως μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου και της Μ. Βρετανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας.

Συνθήκη Συμμαχίας των πιο πάνω μερών.

Συμφωνία Κυρίων μεταξύ Καραμανλή και Μεντερές.

Κατόπιν της μονογράφησης των συμφωνιών της Ζυρίχης προγραμματίστηκε για τις 17 Φεβρουάριου μια πενταμερής διάσκεψη στο Λάνκαστερ Χάους του Λονδίνου, στην οποία θα συμμετείχαν οι κυβερνήσεις της Βρετανίας, Ελλάδας, Τουρκίας καθώς και αντιπρόσωποι των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων, με στόχο την υπογραφή των τελικών Συμφωνιών της ανεξαρτησίας της Κύπρου. Το απόγευμα της 19ης Φεβρουάριου 1959 υπογράφηκαν οι Συμφωνίες Ζυρίχης -

Λονδίνου από τους πρωθυπουργούς, τους υπουργούς εξωτερικών των τριών χωρών, τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο ως αντιπρόσωπο των Ελληνοκυπρίων και τον Φ. Κουτσιούκ ως αντιπρόσωπο των Τουρκοκύπριων.

Ο Μακάριος χαιρετά τον κόσμο ενώ βγαίνει από το Λάνκαστερ Χάουζ, μετά την υπογραφή των συνομιλιών στο Λονδίνο. Μαζί του ο Ζήνωνας Ρωσσίδης.

Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής φθάνει στο Λονδίνο για τις συνομιλίες για το Κυπριακό. Μαζί του ο ποιητής Σεφέρης, τότε πρεσβευτής της Ελλάδας στο Λονδίνο και ο Δημήτριος Μπίτσιος, στέλεχος του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών.

9/3/1959

Ο αρχηγός της ΕΟΚΑ κήρυξε τη λήξη του ένοπλου αγώνα, κυκλοφορώντας φυλλάδιο το οποίο ανάμεσα σε άλλα ανέφερε:

«...κατ' εμέ είναι προτιμότερα η λύσις αυτή, έστω και αν δεν είναι εκείνη που αναμέναμεν και η οποία θα ικανοποιεί τους πόθους μας, παρά ο εθνικός διχασμός, γιατί σ' έναν τέτοιον διχασμόν ΘΑ ΤΑ ΧΑΣΟΜΕΝ ΟΛΑ...»

Γενικά με το τέλος του Αγώνα η ΕΟΚΑ καταμετρά 108 νεκρούς από τους Άγγλους αποικιοκράτες και επιπλέον 80 φονευθέντες από Τούρκους. Πιο αναλυτικά παρατίθενται οι παρακάτω πίνακες από το Ίδρυμα Απελευθερωτικού Αγώνα ΕΟΚΑ 1955 - 59:

ΟΙ ΗΡΩΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚΑ

Οι άπαγχονισθέντες αγωνιστές της ΕΟΚΑ

	Ήμερ. θανάτου
1. Δημητρίου Άνδρέας	10.5.1956
2. Καραολής Μιχαήλ	10.5.1956
3. Ζάκος Άνδρέας	9.8.1956
4. Μιχαήλ Χαρίλαος	9.8.1956
5. Πατάτσος Ιάκωβος	9.8.1956
6. Κουτσόφτας Μιχαήλ	21.9.1956
7. Μαυρομαμάτης Στέλιος	21.9.1956
8. Παναγίδης Άνδρέας	21.9.1956
9. Παλληκαρίδης Ευαγόρας	14.3.1957

Οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ που έγιναν όλοκαύτωμα

	Ήμερ. θανάτου
1. Αύξεντίου Γρηγόρης	3.3.1957
2. Κάρυος Άνδρέας	2.9.1958
3. Παπακυριακού Ήλίας	2.9.1958
4. Πίττας Φώτης	2.9.1958
5. Σαμάρας Χρίστος	2.9.1958
6. Μάτσης Κυριάκος	19.11.1958

Οι πεσόντες σὲ ὥρα καθήκοντος αγωνιστές της ΕΟΚΑ

	Ήμερ. θανάτου
1. Άβρααμίδης Άνδρέας	3.8.1958
2. Άναξαγόρου Κώστας	20.6.1958
3. Άναστάση Γεώργιος	4.11.1956
4. Άναστάση Γιακουμής	18.11.1958
5. Άναστάση Δημητράκης	23.8.1958
6. Βλάμης Άνδρέας	20.11.1956
7. Γεωργάλλας Μιχαήλ	31.12.1956
8. Γεωργιάδης Παναγιώτης	20.6.1958
9. Γεωργίου Άνδρέας (ἀπὸ τὴ Διερώνα)	27.9.1955
10. Γεωργίου Άνδρέας (ἀπὸ τὴν Άναρίτα)	30.10.1956
11. Γεωργίου Γεώργιος Ίωνᾶ	2.8.1958
12. Γιᾶλλουρος Πετράκης	7.2.1956
13. Γιαννῆς Ίωάννης Στυλιανοῦ	24.10.1958
14. Δημητριάδης Δημητράκης	14.3.1956
15. Δράκος Μάρκος	18.1.1956
16. Ἐπιφανίου Άνδρέας	27.12.1957

17. Εὐαγόρου Νίκος	5.10.1958
18. Ζάνου Σάββας	6.10.1958
19. Ζαχαρία Παναγιώτης	5.7.1958
20. Ζήνωνος Θεόδωρος	30.7.1958
21. Ἡλιάδης Πέτρος	15.6.1956
22. Ἡροδότου Δήμος	21.1.1957
23. Θεοφάνους Νίκος	11.9.1956
24. Ἰωάννου Νικόλας	17.7.1958
25. Καίλῃ Μιχαήλ (Σιάλος)	23.8.1958
26. Καλαϊτζῆς Χαράλαμπος	14.9.1958
27. Καννάουρος Χριστόδουλος	18.11.1958
28. Καραντώνης Νίκος	24.10.1958
29. Κάρυος Γεώργιος	28.10.1958
30. Κάσπης Παναγιώτης	13.10.1958
31. Κατελάρης Παντελής	18.1.1958
32. Κέλης Χρίστος	7.3.1957
33. Κόκκινος Πάτροκλος	10.2.1957
34. Κολοκάσης Κυριάκος	13.8.1956
35. Κουκῆς Μιχαήλ	7.10.1958
36. Κυπριανοῦ Πετράκης	21.3.1957
37. Κωνσταντίνου Ἀλέκος	20.6.1958
38. Λένας Στυλιανὸς	28.3.1957
39. Λοῖζου Κώστας	26.10.1958
40. Μιχαήλ Γεώργιος	13.3.1958
41. Μιχαήλ Χαράλαμπος	16.3.1956
42. Μοῦσκος Χαράλαμπος	15.12.1955
43. Μυλωνᾶς Χαράλαμπος	7.10.1957
44. Νικολάου Ἰωνᾶς	31.8.1956
45. Νικολάου Μιχαήλ	21.9.1958
46. Ξενοφώντος Εὐστάθιος	22.3.1957
47. Ὀνησιφόρου Ἀνδρέας	13.2.1956
48. Παναγῇ Βάσος	4.11.1956
49. Παναγίδης Χριστοφῆς	2.8.1958
50. Παντελῇ Μόδεστος	1.4.1955
51. Παπαβερκίου Γεώργιος	7.2.1957
52. Παπαγεωργίου (Λαουτάρη) Λουκία	5.7.1958
53. Παπαχριστοφόρου Εὐαγόρας	7.10.1957
54. Παρασκευᾶ Ἀνδρέας	2.7.1957
55. Παρίδης Μιχαήλ	27.8.1958
56. Πατσαλίδης Ἀνδρέας	20.6.1958
57. Πεττεμερίδης Χαράλαμπος	6.10.1958
58. Ροτσιδῆς Σάββας	25.11.1958
59. Σακκᾶ Καλλῆς	23.8.1958

60. Σουρουκλής Ἀνδρέας	1.8.1958
61. Σουρουλᾶς Ἀναστάσιος	2.8.1958
62. Σοφοκλέους Τάκης	7.2.1957
63. Στυλιανίδης Σταῦρος	18.2.1957
64. Στυλιανοῦ Γεώργιος	4.11.1956
65. Στυλιανοῦ Μιλτιάδης	7.3.1957
66. Συμεοῦ Παναγιώτης	25.11.1958
67. Τουμάζου Παναγιώτης	22.10.1958
68. Τουμάζου Τουμάζος	24.8.1956
69. Τσαγκάρης Σωτήριος	17.2.1957
70. Τσιάρτας Χρίστος	16.3.1956
71. Φιλίππιδης Χαράλαμπος	11.10.1958
72. Φραντζέσκου Ἀρτέμιος	12.8.1956
73. Χαραλάμπους Ἀριστείδης	11.3.1956
74. Χαραλάμπους Γεώργιος (Κυπερούντα)	4.3.1956
75. Χαραλάμπους Γεώργιος (Ἀγ. Ἐπιφάνιος Σολέας)	5.11.1955
76. Χαραλάμπους Δημήτριος	13.10.1958
77. Χατζηθεοδοσίου Γιασουμής	2.8.1958
78. Χατζηκυριάκου Μιχαήλ (γνωστός καὶ ὡς Σάββα Μιχαλάκης)	11.3.1957
79. Χριστοδουλίδης Ἰάκωβος	15.9.1958
80. Χριστοδούλου Δημήτριος	17.2.1957

Οἱ θανατωθέντες ἀπὸ βασανιστήρια ἀγωνιστὲς τῆς ΕΟΚΑ

1. Ἀλεξάνδρου Βασίλης	21.11.1958
2. Γεωργίου Νίκος	25.1.1957
3. Γιάγκου Νικόλαος	9.10.1958
4. Λουκᾶ Λουκάς	3.10.1958
5. Νικολάου Γεώργιος	12.11.1956
6. Ξενοφῶντος Πρόδρομος	12.11.1958
7. Παναγιώτου Ἀνδρέας	19.11.1956
8. Στυλιανοῦ Πλάτων	4.8.1958
9. Τριταῖος Στέλιος	17.6.1958
10. Χατζηγιακουμῆς Σπύρος	16.10.1958
11. Χατζηθεοδοσίου Θεοδόσης	18.12.1957
12. Χριστοφόρου Γεώργιος	20.11.1958
13. Χρυσοστόμου Παναγιώτης	3.10.1958

*Μονογράφιση της Συμφωνίας για την ανακήρυξη της Κυπριακής
Δημοκρατίας 16 Αυγούστου 1960.
(πηγή: αρχείο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών).*

*Ο αρχηγός του Κυπριακού Στρατού Αντιστράτηγος, Παντελίδης Μενέλαος.
(πηγή: αρχείο Θεοφάνους Αργύρη).*

Τμήμα 10

Από την ανεξαρτησία ως την τουρκική εισβολή

18/10/1959

Συνελήφθη το πλήρωμα του τουρκικού πλοιαρίου «Ντενίζ», που μετέφερε όπλα και πυρομαχικά στους Τουρκοκυπρίους. Η τρομοκρατική οργάνωση ΤΜΤ, υπεύθυνη για τις διακοινοτικές συγκρούσεις και για φρικτά εγκλήματα σε βάρος των Ελληνοκυπρίων, κατά την περίοδο 1957-59, όχι μόνο δεν είχε διαλυθεί, αλλά εξακολουθούσε να εξοπλίζεται. Ο δε Ραούφ Ντενκτάς, εκ των ηγετικών της στελεχών, έγινε πρόεδρος της τουρκικής κοινοτικής συνέλευσης, συσπειρώνοντας γύρω του τα φανατικότερα στοιχεία της κοινότητας.

13/12/1959

Διεξήχθησαν οι πρώτες προεδρικές εκλογές τις οποίες κέρδισε ο Μακάριος με 66.85%. Ο ανθυποψήφιος του Ιωάννης Κληρίδης, ο οποίος είχε την στήριξη του ΑΚΕΛ και μικρής μερίδας της Δεξιάς πήρε 33.15%. Στη θέση του αντιπρόεδρου αναδείχτηκε από τις 3 Δεκεμβρίου, χωρίς ανθυποψήφιο, ο Φαζίλ Κουτσιούκ.

16/8/1960. Η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας Κύπρου

Γενέθλιος ημέρα της ανεξάρτητης Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα μεσάνυχτα της 15^{ης} προς 16^η Αύγουστου υπογράφηκαν τα έγγραφα ανακήρυξης της Κύπρου σε ανεξάρτητο κράτος από τον τελευταίο Άγγλο κυβερνήτη σερ Χιού Φουτ, τον πρόεδρο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον αντιπρόεδρο Φαζίλ Κουτσιούκ, τον πρόξενο της Ελλάδας Γεώργιο Χριστόπουλο και τον γενικό πρόξενο της Τουρκίας Βεζίτι Τουρέλ. Το Σύνταγμα του 1960 παρουσίαζε αρκετές δυσκολίες στην εφαρμογή του, λόγω των διαιρετικών στοιχείων που περιείχε, αφού χώριζε τον κυπριακό λαό σε Τουρκοκυπρίους και Ελληνοκυπρίους. Επιπλέον, έδινε στους Τουρκοκύπριους (τότε αποτελούσαν μόλις το 18% του πληθυσμού της Κύπρου) ιδιαίτερα προνομιακή θέση, εξασφαλίζοντάς τους ποσοστό συμμετοχής της τάξης του 30% στη Δημόσια Υπηρεσία και την αστυνομία και 40% στο στρατό.

21/9/1960

Η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε το 69^ο μέλος των Ηνωμένων Εθνών παίρνοντας έτσι τη θέση της ανάμεσα στη κοινωνία των ελευθέρων κρατών.

13/3/1961

Η Κύπρος έγινε το 11^ο μέλος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας.

24/5/1961

Η Κύπρος εντάσσεται στο Συμβούλιο της Ευρώπης και γίνεται το 16^ο μέλος.

Τμήμα 10

Από την ανεξαρτησία ως την τουρκική εισβολή

18/10/1959

Συνελήφθη το πλήρωμα του τουρκικού πλοιαρίου «Ντενίζ», που μετέφερε όπλα και πυρομαχικά στους Τουρκοκυπρίους. Η τρομοκρατική οργάνωση ΤΜΤ, υπεύθυνη για τις διακοινοτικές συγκρούσεις και για φρικτά εγκλήματα σε βάρος των Ελληνοκυπρίων, κατά την περίοδο 1957-59, όχι μόνο δεν είχε διαλυθεί, αλλά εξακολουθούσε να εξοπλίζεται. Ο δε Ραούφ Ντενκτάς, εκ των ηγετικών της στελεχών, έγινε πρόεδρος της τουρκικής κοινοτικής συνέλευσης, συσπειρώνοντας γύρω του τα φανατικότερα στοιχεία της κοινότητας.

13/12/1959

Διεξήχθησαν οι πρώτες προεδρικές εκλογές τις οποίες κέρδισε ο Μακάριος με 66.85%. Ο ανθυποψήφιος του Ιωάννης Κληρίδης, ο οποίος είχε την στήριξη του ΑΚΕΛ και μικρής μερίδας της Δεξιάς πήρε 33.15%. Στη θέση του αντιπρόεδρου αναδείχτηκε από τις 3 Δεκεμβρίου, χωρίς ανθυποψήφιο, ο Φαζίλ Κουτσιούκ.

16/8/1960. Η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας Κύπρου

Γενέθλιος ημέρα της ανεξάρτητης Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα μεσάνυχτα της 15^{ης} προς 16^η Αύγουστου υπογράφηκαν τα έγγραφα ανακήρυξης της Κύπρου σε ανεξάρτητο κράτος από τον τελευταίο Άγγλο κυβερνήτη σερ Χιού Φουτ, τον πρόεδρο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον αντιπρόεδρο Φαζίλ Κουτσιούκ, τον πρόξενο της Ελλάδας Γεώργιο Χριστόπουλο και τον γενικό πρόξενο της Τουρκίας Βεζίτ Τουρέλ. Το Σύνταγμα του 1960 παρουσίαζε αρκετές δυσκολίες στην εφαρμογή του, λόγω των διαιρετικών στοιχείων που περιείχε, αφού χώριζε τον κυπριακό λαό σε Τουρκοκυπρίους και Ελληνοκυπρίους. Επιπλέον, έδινε στους Τουρκοκύπριους (τότε αποτελούσαν μόλις το 18% του πληθυσμού της Κύπρου) ιδιαίτερα προνομιακή θέση, εξασφαλίζοντάς τους ποσοστό συμμετοχής της τάξης του 30% στη Δημόσια Υπηρεσία και την αστυνομία και 40% στο στρατό.

21/9/1960

Η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε το 69^ο μέλος των Ηνωμένων Εθνών παίρνοντας έτσι τη θέση της ανάμεσα στη κοινωνία των ελευθέρων κρατών.

13/3/1961

Η Κύπρος έγινε το 11^ο μέλος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας.

24/5/1961

Η Κύπρος εντάσσεται στο Συμβούλιο της Ευρώπης και γίνεται το 16^ο μέλος.

1-6/9/1961

Η Κύπρος δια του πρόεδρου της Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και παρά την αντίδραση του αντιπρόεδρου Φαζίλ Κουτσιούκ, συμμετέχει στην ιδρυτική διάσκεψη του κινήματος των Αδεσμεύτων, στο Βελιγράδι της Γιουγκοσλαβίας.

20/10/1961 - 21/12/1963. *Η πορεία προς την σύγκρουση*

Το βέτο που άσκησε ο Τουρκοκύπριος αντιπρόεδρος Κουτσιούκ, στις 20 Οκτωβρίου 1961, είχε ως αποτέλεσμα να μην ολοκληρωθεί ποτέ η σύνθεση του Κυπριακού Στρατού, προς ευχαρίστηση και των Ελληνοκυπρίων που τον θεωρούσαν περιττό έξοδο. Αφορμή γι' αυτό, η απαίτηση των Τουρκοκυπρίων για δημιουργία δυο ξεχωριστών τμημάτων (ελληνικού και τουρκικού) σε διαφορετικά στρατόπεδα και με διαφορετικές διοικήσεις, πάρα το ότι κάτι τέτοιο δεν προβλεπόταν από τις συμφωνίες.

Στις 18 Δεκεμβρίου 1961, κάνοντας κατάχρηση του δικαιώματος που τους παρείχαν οι συνθήκες του Συντάγματος για χωριστές πλειοψηφίες, οι Τουρκοκύπριοι βουλευτές εμπόδισαν την ψήφιση νόμου για το φόρο εισοδήματος, στερώντας έτσι από το κράτος ένα σημαντικότατο πόρο του. Αφορμή γι' αυτό, η άρνηση της ικανοποίησης των υπερπρονομίων που τους είχαν αναγνωριστεί στη δημόσια υπηρεσία (70:30). Σημειώνεται ότι άμεση ικανοποίηση της αξίωσής τους, αφενός θα δημιουργούσε υπεράριθμο προσωπικό και αφετέρου, λόγω έλλειψης αρκετών προσοντούχων Τουρκοκυπρίων, θα επηρέαζε δυσμενώς τη Δημόσια Υπηρεσία.

Στις 5 Ιανουαρίου 1962 οι συντεχνίες ΠΕΟ, ΣΕΚ, ΠΟΑΣ και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Κυβερνητικών Υπαλλήλων, απέστειλαν στον αντιπρόσωπο εκάστης χώρας μέλους του ΟΗΕ διαμαρτυρία για την αναλογία 70:30. Το γεγονός ότι άτομα που δεν υπερείχαν σε αξία, αλλά απλώς ανήκαν στην τουρκική κοινότητα, ευνοούνταν στους διορισμούς και τις προαγωγές, ήταν αίτια μεγάλου σκανδάλου.

Νέο σημείο σύγκρουσης των δυο κοινοτήτων η τουρκική απαίτηση για χωριστά δημαρχεία. Όταν ο Μακάριος δήλωνε, στους Καραμανλή και Αβέρωφ, ότι δεχόταν την τουρκική απαίτηση για χωριστά δημαρχεία, δεν φανταζόταν τις τεράστιες πρακτικές δυσκολίες που θα αναφύονταν κατά τον καθορισμό των δημοτικών ορίων. Μια μεικτή επιτροπή μάταια προσπαθούσε για δύο χρόνια να καθορίσει τα σύνορα του ελληνικού και του τουρκικού τομέα των πόλεων. Οι Τουρκοκύπριοι επέμεναν να περιλάβουν στα δημοτικά τους όρια περιοχές όπου κατοικούντο και από ελληνικό πληθυσμό και που υπήρχαν μεγάλης αξίας ελληνικές περιουσίες. Σε μια προσπάθεια να σπάσει το αδιέξοδο, ο Μακάριος πρότεινε να λειτουργήσουν δοκιμαστικά για ένα χρόνο ενιαίοι οι δήμοι και ταυτόχρονα πρόσφερε γενναία επιχορήγηση για την ανάπτυξη των τουρκικών τομέων. Στις 24 Δεκεμβρίου η τουρκική πλευρά δέχτηκε τις ελληνικές προτάσεις, αλλά στις 26 του ίδιου μήνα,

μετά από παρέμβαση του νέου Τούρκου πρέσβη Μαζχάρ Οζκόλ, υπαναχώρησε.

Μετά την υπαναχώρηση των Τούρκων τα ελληνικά μέλη της βουλής των Αντιπροσώπων αρνήθηκαν να ανανεώσουν τον προσωρινό νόμο Περί Τουρκικών Δημοτικών Επιτροπών. Την ίδια μέρα στις 29 Δεκεμβρίου η Τουρκική Κοινοτική Συνέλευση ψήφισε δικό της νόμο, με τον οποίο παρείχε νομική κάλυψη στα τουρκικά δημαρχεία.

Η εκ μέρους των Τούρκων κατάχρηση του δικαιώματος για χωριστή πλειοψηφία, παρουσίαζε με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο τις αδυναμίες του Συντάγματος της Ζυρίχης, αφού είχε ως αποτέλεσμα να μείνει το κράτος χωρίς φορολογική νομοθεσία. Η ανάγκη αναθεώρησής του οδήγησε, στις 29 Νοεμβρίου 1963, τον πρόεδρο Μακάριο στην υποβολή 13 προτάσεων για αναθεώρησή του, στον αντιπρόεδρο Φαζίλ Κουτσιούκ, ενώ ταυτόχρονα ενημέρωσε τις κυβερνήσεις των τριών Εγγυητριών Δυνάμεων. Αντικειμενικά κρινόμενες οι πιο πάνω προτάσεις ήταν λογικές. Ωστόσο αναιρούσαν, σε σημαντικό βαθμό, τα χαρακτηριστικά που υπογράμμιζαν τη ξεχωριστή οντότητα της τουρκικής κοινότητας, κάτι που Τουρκία και Τουρκοκύπριοι δεν ήσαν καθόλου διατεθειμένοι να δεχτούν.

11/7/1963

Στις 11 Ιουλίου 1963, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ορίστηκε ως μέρα εορτασμού της Κυπριακής Ανεξαρτησίας η 1^η Οκτωβρίου.

21/12/1963. Διακοινοτικές Συγκρούσεις

Μετά την υποβολή των 13 σημείων, παρατηρήθηκαν ύποπτες κινήσεις στον τουρκικό τομέα της Λευκωσίας αλλά και των άλλων πόλεων. Λήφθηκαν αυξημένα μέτρα ασφάλειας και αυξήθηκαν οι νυχτερινές περιπολίες. Στις 2:30 π.μ. της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1963, όταν Ελληνοκύπριοι αστυνομικοί επιχείρησαν να ερευνήσουν αυτοκίνητο Τουρκοκυπρίων, που εξερχόταν από τον τουρκικό τομέα στην περιοχή του σωματείου «Ολυμπιακός», δημιουργήθηκε επεισόδιο: Οι Τουρκοκύπριοι αρνήθηκαν να δεχτούν τον έλεγχο, υπακούοντας στα κελεύσματα της ηγεσίας της ΤΜΤ. Ταυτόχρονα Τούρκοι της περιοχής κινήθηκαν απειλητικά προς το μέρος των αστυνομικών, ενώ παράλληλα περίπολος Ελληνοκυπρίων, που ανήκε σε παραστρατιωτική οργάνωση, έσπευσε προς βοήθεια των αστυνομικών. Αντηλλάγησαν πυροβολισμοί και δύο Τουρκοκύπριοι που επέβαιναν του αυτοκινήτου έχασαν τη ζωή τους. Κρυφά φυλάκια και πολυβολεία επανδρώθηκαν και από τις δυο πλευρές σε διάφορα σημεία της Λευκωσίας. Διακοινοτικές συγκρούσεις ξέσπασαν και σε άλλα σημεία της Λευκωσίας αλλά και στις άλλες πόλεις και συνεχίστηκαν ως τις 30 Δεκεμβρίου 1963, οπότε και διακόπηκαν προσωρινά, με τη χάραξη της «πράσινης γραμμής».

8/1/1964. Χαλάρωση των απαγορευτικών μέτρων στους Τ/Κ θύλακες

Στις 8 Ιανουαρίου 1964 έγινε η πρώτη σοβαρή χαλάρωση των μέτρων που επιβλήθηκαν στους Τουρκοκυπρίους, από την κυβέρνηση μετά την ανταρσία σε εφαρμογή της «Συμφωνίας για την αποκατάσταση της ελευθερίας των κινήσεων και των επικοινωνιών». (Για παράδειγμα, είχε απαγορευτεί η εισαγωγή στους θύλακες οικοδομικού υλικού, που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή οχυρωματικών έργων καθώς επίσης και άλλων «στρατηγικής σημασίας» υλικών και εξαρτημάτων, όπως μπαταρίες, ηλεκτρικά εξαρτήματα, χημικά προϊόντα, πετρελαιοειδή κ.α.) Τα μέτρα αυτά καταργήθηκαν εντελώς το Μάρτη του 1968.

15/1-10/2/1964. Σχέδιο Σαντς - Μπολ

Για αντιμετώπιση της έκρυθμης κατάστασης στην Κύπρο, πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Βρετανίας στο Λονδίνο, από τις 15 Ιανουαρίου ως τις 10 Φεβρουαρίου 1964, διάσκεψη, στην οποία πήραν μέρος αντιπροσωπεΐες των τριών Εγγυητριών Δυνάμεων καθώς και της ελληνικής και τουρκικής κοινότητας της Κύπρου. Η διάσκεψη, όπως φάνηκε εκ των υστέρων, αποσκοπούσε στο να τεθεί η κυπριακή κρίση υπό τον πλήρη έλεγχο του ΝΑΤΟ, αφού το σχέδιο Σαντς - Μπολ προνοούσε ειρηνευτική, νατοϊκή δύναμη 10.000 ανδρών τουλάχιστον, με Άγγλο διοικητή και διακυβερνητική επιτροπή που θα έδρευε στο Λονδίνο, αποτελούμενη από τους πρέσβεις των χωρών της ειρηνευτικής δύναμης, χωρίς τη συμμετοχή της Κυπριακής Κυβέρνησης. Το σχέδιο Σαντς - Μπολ έγινε δεκτό τόσο από την Τουρκία όσο και από την υπηρεσιακή ελληνική κυβέρνηση του Ιωάννη Παρασκευόπουλου, αλλά απορρίφθηκε από τον πρόεδρο Μακάριο.

6/2/1964. Τα επεισόδια του Αγίου Σωζόμενου

Αστυνομικό αυτοκίνητο που μετέφερε ομάδα κατοίκων της Αθηαίνου σε τοποθεσία κοντά στο τουρκικό χωριό Άγιος Σωζόμενος, για να θέσουν σε λειτουργία υδραντλία που υδροδοτούσε την κωμόπολή τους, έπεσε σε ενέδρα. Δυο μέλη της ομάδας σκοτώθηκαν και οι υπόλοιποι τραυματίστηκαν. Θεωρείται ότι το περιστατικό αυτό αποτελούσε πράξη αντεκδίκησης των Τουρκοκυπρίων για το φόνο ομοχώριου τους και την εξαφάνιση ενός άλλου κατά τον προηγούμενο μήνα. Ακολούθησε ανοργάνωτη επίθεση των κατοίκων της Αθηαίνου, με τη βοήθεια αστυνομικών, που είχε ως συνέπειά της το θάνατο τεσσάρων Ελληνοκυπρίων και τον τραυματισμό αρκετών άλλων, ενώ με την επέμβαση Άγγλων ειρηνευτών ο Άγιος Σωζόμενος εκκενώθηκε και στη συνέχεια καταστράφηκε από τους Ελληνοκύπριους.

25/2/1964

Η Κυπριακή Κυβέρνηση εξήγγηλε τον αφοπλισμό των ατάκτων και τη δημιουργία δύναμης 5.000 ειδικών αστυνομικών, κάτι που αποτέλεσε το πρώτο βήμα για τη μετέπειτα δημιουργία της Εθνικής Φρουράς.

1/3/1964. Απόφαση Δημιουργίας ΕΦ

Με απόφαση του Συμβουλίου Αμύνης της Κύπρου αποφασίστηκε η δημιουργία της «Εθνικής Φρουράς».

4/3/1964. Το Ψήφισμα 186 των Ηνωμένων Εθνών

Το ψήφισμα 186 της 4ης Μαρτίου αποτέλεσε εξαιρετική επιτυχία για την Κύπρο. Στο ψήφισμα αναγνωριζόταν η νομιμότητα της Κυπριακής Κυβέρνησης παρά την αποχώρηση των τουρκικών μελών της. Έκτοτε η Κυπριακή Κυβέρνηση αναγνωρίζεται διεθνώς ως η μόνη νόμιμη κυβέρνηση στην Κύπρο.

7-9/3/1964. Οι συγκρούσεις στην Πάφο

Τρεις μέρες μετά το ψήφισμα της 4ης Μαρτίου, Τούρκοι της Πάφου επιτέθηκαν εναντίον του πλήθους που ψώνιζε στη δημοτική αγορά της πόλης. Σκότωσαν εφτά, τραυμάτισαν άλλους τριάντα πέντε και, καθώς η αγορά βρισκόταν ανάμεσα στον ελληνικό και τουρκικό τομέα της πόλης, απέκοψαν τις διόδους διαφυγής και συνέλαβαν 200 όμηρους. Υπήρξαν υποψίες ότι οι Τούρκοι έδρασαν σκόπιμα, για να προκαλέσουν επέμβαση της Τουρκίας, ώστε να εξουδετερωθεί το ευνοϊκό ψήφισμα 186 της 4ης Μαρτίου. Σε αντίποινα οι Έλληνες συνέλαβαν μεγάλο αριθμό Τουρκοκυπρίων τους οποίους αντάλλαξαν με τους δικούς τους ομήρους.

Στις 9 Μαρτίου, εθελοντές από την Πάφο και Λευκωσία, επιτέθηκαν εναντίον του τουρκικού τομέα της πόλης αλλά παρά τη δυσχερή θέση στην οποία περιέπεσαν οι Τούρκοι, η κυπριακή κυβέρνηση, δεχόμενη πιέσεις διεθνώς, εμπόδισε την οριστική συντριβή της τουρκικής αντίστασης.

27/3/1964

Ανέλαβε τα καθήκοντά της η ειρηνευτική δύναμη του ΟΗΕ, που πήρε το όνομα UNFICYP (United Nations Force in Cyprus). Κύρια αποστολή της να παρεμποδίσει τις διακοινοτικές συγκρούσεις, αποστολή που όπως τα μετέπειτα γεγονότα κατέδειξαν, υπήρξε ανεπιτυχής.

23/4/1964

Καταδρομική επιχείρηση, σχεδιασμένη από το επιτελείο της Εθνικής Φρουράς, κατά την οποία εκκαθαρίστηκαν τουρκικές θέσεις στο ύψωμα Άσπρη Μούττη στην οροσειρά Πενταδάκτυλου. Η επιχείρηση ήταν αναγκαία, όχι μόνο γιατί το ύψωμα δεσπόζει ανατολικά του περάσματος της Αγίρτας, αλλά και διότι Τούρκοι ένοπλοι κατέστρεφαν περιουσίες και αποτελούσαν κίνδυνο για τα χωριά Δίκωμο και Μπέλλαπαϊς.

1-5/6/1964. Θέσπιση νόμου περί ΕΦ - Αφιξη στην Κύπρο της Ελληνικής Μεραρχίας

Θεσπίστηκε την 1η Ιουνίου 1964 ο νόμος περί Εθνικής Φρουράς ο οποίος

προέβλεπε πλέον, υποχρεωτική στρατιωτική θητεία. Η δύναμη της ανερχόταν σε 11.000 άνδρες, αργότερα όμως έπεσε σε 8.000. Οργανώθηκε έχοντας ως πρότυπο τον ελληνικό στρατό και στελεχώθηκε κυρίως με Ελλαδίτες αξιωματικούς καθώς οι κυπριακής καταγωγής αξιωματικοί ήταν ελάχιστοι και δεν ανήκαν στις ανώτερες βαθμίδες της στρατιωτικής ιεραρχίας. Πρώτος αρχηγός της διοριζόταν ο αντιστράτηγος Γεώργιος Καραγιάννης.

Ο νόμος αυτός προκάλεσε τις διαμαρτυρίες της Τουρκίας, Αγγλίας και ΗΠΑ. Η Τουρκία ειδοποίησε τις ΗΠΑ ότι σκόπευε να διατάξει στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο για να λάβει όμως, στις 5 Ιουνίου 1964, αυστηρή προειδοποίηση από τον πρόεδρο Λίντον Τζόνσον, ότι κάτι τέτοιο δεν θα γινόταν αποδεκτό από τις ΗΠΑ. Ιδιαίτερα από την στιγμή που είχαν προηγηθεί οι κατηγορηματικές προειδοποιήσεις του Κρούτσεφ, για τη στάση που θα τηρούσε η ΕΣΣΔ σε ενδεχόμενη στρατιωτική εισβολή στην Κύπρο.

Την περίοδο αυτή (ξεκίνησε τον Απρίλιο και ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο με τη στενή συνεργασία της ελληνικής και κυπριακής κυβέρνησης), φτάνει στην Κύπρο με «μυστικότητα» και ταχύτητα ελληνική μεραρχία δύναμης 8.000 ανδρων.

Ιούνιος - Αύγουστος 1964. Τα σχέδια Άτσεσον

Προσπάθειες συγκερασμού των ελληνικών και των τουρκικών θέσεων έφεραν ως αποτέλεσμα τις προτάσεις Άτσεσον (πρώην υπουργός εξωτερικών των ΗΠΑ και μεσολαβητής των ΗΠΑ για το Κυπριακό στα Ηνωμένα Έθνη). Μέχρι και τη λήξη της διαμεσολάβησής του αυτές τροποποιούνταν ανάλογα με τις εισηγήσεις και τις αντιδράσεις Ελλήνων και Τούρκων συνομιλητών του.

Το πρώτο σχέδιο Άτσεσον προνοούσε χονδρικά τα εξής: ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα για την Τουρκία στη χερσόνησο της Καρπασίας και στρατιωτική βάση, ενώ θα της δίδόταν επιπλέον από την Ελλάδα το Καστελλόριζο. Η Τουρκία αποδέχτηκε το πρώτο σχέδιο Άτσεσον, αν και υπήρξαν διαφορές για το πώς αντιλαμβάνόταν η καθεμιά από τις ενδιαφερόμενες πλευρές το σχέδιο. Πάντως για την ελληνική πλευρά το σχέδιο θεωρήθηκε απαράδεκτο και απορρίφθηκε αμέσως.

Στην προσπάθειά του να κάνει το σχέδιό του πιο ελκυστικό στους Έλληνες, ο Άτσεσον το τροποποίησε και έτσι προέκυψε ένα δεύτερο σχέδιο Άτσεσον:

Η βάση στην Καρπασία θα ήταν πλέον όχι κατά κυριαρχία αλλά με ενοίκιο 50 χρόνων και περιοριζόταν λίγο σε έκταση. Δύο από τις επαρχίες που θα δημιουργούντο, μετά τη νέα διοικητική διαίρεση της Κύπρου, θα είχαν μονίμως Τουρκοκύπριους επάρχους και μεγάλο μέρος των διοικητικών υπάλληλων τους, αστυνομικών, δικαστικών κλπ., θα προερχόταν από την τουρκοκυπριακή πλευρά. Προβλεπόταν επίσης ανώτερος Τουρκοκύπριος αξιωματούχος στην κεντρική

κυβέρνηση, υπεύθυνος για θέματα Τουρκοκυπρίων και επίτροπος διορισμένος από τα Ηνωμένα Έθνη, που θα επέβλεπε την εφαρμογή των προνοιών της Συνθήκης της Λωζάνης καθώς και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προς όφελος των Τουρκοκυπρίων. Η τουρκική πλευρά απέρριψε το σχέδιο αυτό και αντιπρότεινε την παραχώρηση της βάσης κατά κυριαρχία και την παραχώρηση εκτός του Καστελλόριζου και λωρίδας εδάφους κατά μήκος του ποταμού Έβρου στη Θράκη, πράγμα που απέρριψε η ελληνική πλευρά.

Παρά την απόρριψη του δευτέρου σχεδίου από τους Τούρκους, ο Άτσεσον δεν παραιτήθηκε από τις προσπάθειές του, πάρα μόνο όταν και η ελληνική πλευρά το απέρριψε οριστικά στις 21 Αύγουστου 1964.

3/7/1964. Δημιουργία της ΑΣΔΑΚ

Δημιουργήθηκε κατόπιν ενεργειών της ελληνικής κυβερνήσεως, η Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Αμύνης Κύπρου (ΑΣΔΑΚ). Αρχηγός της, ο στρατηγός Γεώργιος Γρίβας ο οποίος, σε περίπτωση πολέμου, θα είχε υπό τη διοίκηση του την Εθνική Φρουρά, την ΕΛΔΥΚ και την ελληνική Μεραρχία.

9/7/1964 - 9/8/1964. Τα γεγονότα της Τυλληρίας

Οι Τούρκοι του θύλακα Μανσούρας - Κοκκίνων, προωθούν στις 9 Ιουλίου τις θέσεις τους και καταλαμβάνουν το ύψωμα Λωρόβουνος, που δέσποζε της περιοχής. Μεταξύ Φεβρουαρίου και Ιουλίου 1964 είχαν αποβιβαστεί στην περιοχή 500 άνδρες, στην πλειοψηφία τους Τουρκοκύπριοι φοιτητές, οι οποίοι ενίσχυσαν το θύλακα. Με τον τρόπο αυτό, καθίστατο στην ουσία προγεφύρωμα της Τουρκίας, κάτι που αποτελούσε σοβαρότατη απειλή για τα κοντινά ελληνικά χωριά και δημιούργησε επιπλέον τεράστια προβλήματα συγκοινωνίας, στις κατευθύνσεις: ανατολικά προς Μόρφου και δυτικά προς Πόλη Χρυσοχούς.

Το βράδυ της 5^{ης} Αύγουστου, τμήματα της Εθνικής Φρουράς κατέλαβαν το ύψωμα Ακόνι, το οποίο είχε εγκαταλειφθεί από τους Σουηδούς ειρηνευτές, που είχαν βρεθεί εν μέσω δυο πυρών. Οι Τούρκοι όταν το αντελήφθησαν το πρωί της επομένης, άρχισαν να βάλλουν εναντίον των εθνοφρουρών. Η κατάσταση ήταν τέτοια, που είτε η Εθνική Φρουρά θα εγκατέλειπε τις θέσεις της, επιτρέποντας έτσι την προώθηση των Τούρκων ή διαφορετικά, επιβαλλόταν η κατάληψη του Λωρόβουνου, που ήταν το ψηλότερο σημείο της περιοχής.

Απόγευμα της 7^{ης} Αυγούστου 1964, η νεοσυσταθείσα τότε 31 Μοίρα Καταδρομών υπό τον ταγματάρχη Γεώργιο Καρούσο, επιτέθηκε εναντίον του Λωρόβουνου. Με τη βοήθεια και των υπολοίπων τμημάτων της Εθνικής Φρουράς επιτυγχάνεται το πρωί της επομένης η κατάληψη του υψώματος. Το εγχείρημα υπήρξε δυσχερέστατο λόγω του δύσβατου του εδάφους, των πυρκαγιών που ξεσπούσαν και τα πυκνά πυρά από τις άριστα οχυρωμένες τουρκικές θέσεις.

Ενώ ετοιμαζόταν η τελική επίθεση κατά των Κοκκίνων για οριστική εξάλειψη του προγεφυρώματος, στις 16:20 της 8ης Αυγούστου 1964, η τουρκική αεροπορία με ανηλεείς βομβαρδισμούς και πολυβολισμούς καθήλωσε τους επιτιθέμενους. Κατέστρεψε επίσης την ακταιωρό Φαέθων, στον κόλπο της Μόρφου, ενώ η εμπλοκή της Τουρκίας γινόταν εμφανέστερη με την παρουσία αντιτορπιλικών πλησίον της ακτής των Κοκκίνων, δημιουργώντας φόβους για πιθανή τουρκική απόβαση.

Την επομένη ολοήμερες επιδρομές της τουρκικής αεροπορίας μετέτρεψαν σε κόλαση την περιοχή Τηλλυρίας, παρά το γεγονός ότι, οι Ελληνοκύπριοι ανταποκρινόμενοι στις υποδείξεις της ελληνικής κυβέρνησης, δεν προέβησαν σε καμιά στρατιωτική ενέργεια. Οι ένοπλες δυνάμεις της Ελλάδας τέθηκαν σε συναγερμό, η κυπριακή κυβέρνηση απείλησε ότι, σε περίπτωση που οι βομβαρδισμοί δεν τερματίζονταν, θα διέτασσε γενική επίθεση εναντίον όλων των τουρκικών θυλάκων και παράλληλα ζήτησε σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Ο στρατηγός Γρίβας, που είχε δώσει την παραίτησή του, με αφορμή τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης κατά την έναρξη των επιχειρήσεων στην Τηλλυρία, μετά από παρέμβαση του πρωθυπουργού της Ελλάδας, τέθηκε ξανά επικεφαλής των ένοπλων δυνάμεων στην Κύπρο και με δική του εισήγηση ήρθαν στο νησί 5 αεροπλάνα Χάρβαρντ και στάθμευσαν στο αεροδρόμιο Λακατάμειας.

Έκκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας προς την Τουρκία να σταματήσει τους βομβαρδισμούς και προς την Κύπρο να μη συνεχίσει τις επιθέσεις εναντίον των Τουρκοκυπρίων. Κατάπαυση του πυρός και αναχώρηση των τουρκικών πλοίων από τα Κόκκινα.

Απολογισμός: το τουρκικό προγεφύρωμα περιορίστηκε σε μια πολύ μικρή περιοχή γύρω από τα Κόκκινα και έχασε τα στρατηγικά πλεονεκτήματα που είχε. Το τίμημα όμως ήταν βαρύ, αφού υπήρξαν 55 νεκροί και 125 τραυματίες, στην πλειοψηφία τους άμαχοι.

10/8/1964

Μετά από μήνυμα του Μακαρίου προς τον πρωθυπουργό της ΕΣΣΔ την προηγούμενη, ο Νικήτα Κρούτσιεφ μέσω του σοβιετικού πρέσβη, αποστέλλει μήνυμα στον Τούρκο πρωθυπουργό Ισμέτ Ινονού, να σταματήσουν οι βομβαρδισμοί, απειλώντας με επέκταση των συγκρούσεων.

30/9/1964

Υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ Κύπρου και ΕΣΣΔ, με την οποία η Κύπρος ενίσχυσε την εξοπλιστική της δύναμη και απέκτησε σημαντικό πολεμικό υλικό. Η συμφωνία προέβλεπε επιπλέον και την εγκατάσταση αντιαεροπορικών πυραύλων οι οποίοι αν και έφτασαν στην Αίγυπτο, (διαμετακομιστικός σταθμός για όλα τα

σοβιετικά όπλα), εντούτοις στην Κύπρο δεν έφτασαν παρά μόνο οι ερπυστριοφόρες εξέδρες τους, αφού μετά από τις πιέσεις των Αμερικανών πάνω στην ελληνική κυβέρνηση, απαγορεύτηκε η μεταφορά των πυραύλων στην Κύπρο με ελληνικό πλοίο. Τελικά αυτοί παρέμειναν στη χερσόνησο του Σινά και έπεσαν στα χέρια των ισραηλινών κατά τον πόλεμο του 1967.

11/4/1965. Δολοφονία Μισιαούλη και Καβάζογλου

Άνδρες της τουρκοκυπριακής τρομοκρατικής οργάνωσης TMT, δολοφονούν στο δρόμο Λεμεσού - Λευκωσίας του συνδικαλιστές Ντερβίς Αλί Καβάζογλου και Κώστα Μισιαούλη.

21/4/1967. Επιβολή δικτατορίας στην Ελλάδα

Στις 0200 η ομάδα των συνταγματαρχών του Γ. Παπαδόπουλου, καλά πληροφορημένη για τα τεκταινόμενα γύρω από τα ανάκτορα από το γραμματέα και σύμβουλο του βασιλιά Κωνσταντίνου, Μιχάλη Αρναούτη, κινείται αστραπιαία και εφαρμόζει το νατοϊκό σχέδιο *ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ* (προέβλεπε καταστολή πιθανού κομμουνιστικού κινήματος στο εσωτερικό). Ο βασιλιάς, αν και αιφνιδιάστηκε, τελικώς συμβιβάστηκε με τους πραξικοπηματίες, ενώ από πλευράς Αμερικανών δεν καταγράφηκε σοβαρή αντίδραση. Το δικτατορικό καθεστώς αφέθηκε έτσι ανενόχλητο να εδραιωθεί και δεν επρόκειτο να πέσει παρά μόνο αφού πρώτα κατέστρεφε την Κύπρο.

9-10/9/1967. Η διάσκεψη του Έβρου

Το καθεστώς της 21^{ης} Απριλίου, μετά από ενέργειες που στηρίχτηκαν σε υπερασισιόδοξες και λανθασμένες εκτιμήσεις, πέτυχε συνάντηση κορυφής με την τουρκική πλευρά στην πόλη Κεσάν της Τουρκίας και την επόμενη στην Αλεξανδρούπολη, πιστεύοντας ότι η Ένωση ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί με την προσφορά στους Τούρκους της αγγλικής βάσης της Δεκέλειας. Η διάσκεψη του Έβρου, όπως έμεινε γνωστή, ήταν μια παταγώδης αποτυχία και υπήρξε η τελευταία προσπάθεια της Ελλάδας για την Ένωση με τη συναίνεση της Τουρκίας.

Ιούλιος - Δεκέμβριος 1967. Η κρίση της Κοφίνου και οι συνέπειες της

Από το καλοκαίρι του 1967 στην περιοχή Κοφίνου - Άγιος Θεόδωρος - Μαρί είχαν δημιουργηθεί μεγάλες εντάσεις, στις οποίες πρωταγωνιστούσαν οι Τουρκοκύπριοι και ιδιαίτερα Τούρκος αξιωματικός, διοικητής της περιοχής. Οι Τουρκοκύπριοι της Κοφίνου συνιστούσαν τη μεγαλύτερη απειλή για τους Ελληνοκύπριους κατοίκους του Αγίου Θεοδώρου. Συγκεκριμένα απαγόρευαν την αστυνόμευση της περιοχής από την κυπριακή αστυνομία και προκαλούσαν σοβαρά προβλήματα στη διακίνηση, ιδιαίτερα από τη στιγμή που το χωριό Κοφίνου βρισκόταν στο νευραλγικό σημείο της συμβολής των δρόμων Λεμεσού - Λευκωσίας και Λεμεσού - Λάρνακας.

Επιπλέον υπήρχαν φόβοι για τυχόν προώθηση των Τουρκοκυπρίων νοτιότερα μέχρι τη θάλασσα και συνένωσή τους με τα χωριά Μαρί και Ζύγι, κάτι που, εκτός από την ισχυροποίηση του καντονίου τους, θα δημιουργούσε κακό προηγούμενο, ενθαρρύνοντας παρόμοιες ενέργειες και σε άλλες περιοχές της Κύπρου.

Απόπειρες της κυβέρνησης για επανάληψη των αστυνομικών περιπολιών κατά το Σεπτέμβριο του 1967 με συνοδεία της UNFICYP προσέκρουσαν στην αντίδραση των Τούρκων. Η κυβέρνηση ζήτησε από τη στρατιωτική ηγεσία να της παράσχει την απαραίτητη κάλυψη, ώστε να κατορθώσει να αστυνομεύσει αποτελεσματικά την περιοχή. Παρά τις αρχικές ενστάσεις του στρατηγού Γρίβα, εντούτοις μετά την ενημέρωση του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης της Ελλάδος (ΓΕΕΘΑ), καταστρώθηκε και εφαρμόστηκε το σχέδιο «Γρόνθος», με τη σύμφωνη γνώμη της στρατιωτικής ηγεσίας της Ελλάδας.

Στην περιοχή μετακινήθηκαν ισχυρές δυνάμεις της Εθνικής Φρουράς με το στρατηγό Γρίβα επικεφαλής, ενώ λήφθηκαν και μέτρα αντιαεροπορικής προστασίας σε ευαίσθητα σημεία της Λευκωσίας για το ενδεχόμενο αεροπορικής προσβολής από μέρους της Τουρκίας.

Στις 14 Νοεμβρίου οι περιπολίες της αστυνομίας άρχισαν χωρίς καμιά αντίδραση από πλευράς Τουρκοκυπρίων, αλλά τις απογευματινές ώρες της επομένης, δέχτηκαν τα τουρκικά πυρά. Εφαρμόστηκε το προαναφερθέν σχέδιο και οι τουρκοκυπριακές εστίες αντίστασης εξουδετερώθηκαν. Η επιχείρηση κράτησε μερικές μόνο ώρες και στοίχισε στους Τούρκους 22 νεκρούς και 9 τραυματίες, ενώ οι απώλειες της Εθνικής Φρουράς ήταν 1 νεκρός και 5 τραυματίες και για την αστυνομική δύναμη 3 τραυματίες.

Τότε η Τουρκία με τελεσίγραφο της προς την ελληνική κυβέρνηση απαίτησε ανάμεσα σε άλλα και τα εξής:

- Αποχώρηση της Ελληνικής Μεραρχίας από την Κύπρο.

- Ανάκληση του στρατηγού Γρίβα και των Ελλήνων αξιωματικών που στελέχωναν την Εθνική Φρουρά.

- Διάλυση της Εθνικής Φρουράς.

- Καταβολή αποζημιώσεων για τις οικογένειες των φονευθέντων Τουρκοκυπρίων.

Σε αντίθετη περίπτωση απειλούσε με εισβολή στην Κύπρο.

Στις 18 Νοεμβρίου 1967 γίνεται ανάκληση του στρατηγού Γρίβα στην Ελλάδα από το καθεστώς τις 21^{ης} Απριλίου ενώ στο δεκαήμερο που ακολουθεί, γίνονται δεκτές και οι υπόλοιπες αξιώσεις της Τουρκίας.

Η κρίση της Κοφίνου έληξε στις 4 Δεκεμβρίου 1967 με την αποδοχή της έκκλησης του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών από τις τρεις ενδιαφερόμενες

κυβερνήσεις. Τελικώς η Εθνική Φρουρά διατηρήθηκε, αλλά το πλήγμα στην άμυνα του νησιού με την αποχώρηση από την Κύπρο της Ελληνικής Μεραρχίας (ξεκίνησε στις 2 Δεκεμβρίου και ολοκληρώθηκε περί τα μέσα του ίδιου μήνα), υπήρξε κάτι παραπάνω από καίριο.

12/1/1968. Προκήρυξη Εκλογών

Μετά την απόσυρση της Ελληνικής Μεραρχίας γινόταν πλέον φανερό ότι η Ένωση δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί με στρατιωτικά μέσα. Η δήλωση του Μακαρίου στις 12 Ιανουαρίου 1968 περί ευκαταίας και εφικτού φανέρωνε την στροφή προς την ανεξαρτησία και για το σκοπό αυτό προκηρύχθηκαν εκλογές.

25/2/1968

Στις εκλογές αυτές ο Μακάριος κερδίζει με ποσοστό 95.45% έναντι 3.71% του αντιπάλου του, ψυχιάτρου Τάκη Ευδόκα.

Ιούλιος 1968 - Σεπτέμβριος 1971. Πρώτη περίοδος ενδοκυπριακών συνομιλιών.

Πρώτη περίοδος ενδοκυπριακών συνομιλιών. Διαφάνηκε μια καταρχήν διάθεση για παραχωρήσεις εκ μέρους της τουρκοκυπριακής πλευράς, που εμφανιζόταν διατεθειμένη πλέον να περιορίσει κάπως τα υπερπρονόμια του συντάγματος του 1960, αλλά παράλληλα απαιτούσε ευρεία αυτονομία. Αργότερα παρά τις κάποιες υποχωρήσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς, Τουρκοκύπριος αντιπρόεδρος αλλά χωρίς veto και Τουρκοκύπριοι βουλευτές σε ξεχωριστούς καταλόγους, η τουρκοκυπριακή πλευρά σκλήρυνε τη στάση της, με το αίτημα της δημιουργίας κεντρικού φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ρήξη μεταξύ κυβέρνησης Μακαρίου και της ελληνικής κυβέρνησης που πίεζε για αποδοχή των αιτημάτων των Τουρκοκυπρίων. Τελικά οι συνομιλίες οδηγήθηκαν σε αδιέξοδο το Σεπτέμβριο του 1971.

13/8/1968

Ανεπιτυχής απόπειρα κατά της ζωής του δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλου, από τον αντιστασιακό Αλέξανδρο Παναγούλη. Οι ανακρίσεις, που ακολούθησαν τη σύλληψη του Παναγούλη, διασύνδεσαν τον Παναγούλη με τον υπουργό εσωτερικών της Κύπρου Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, κάτι που ανάγκασε τον Μακάριο να ζητήσει από τον υπουργό του την εύσχημη υποβολή της παραίτησής του.

8/3/1970. Απόπειρα εναντίον του αρχιεπισκόπου Μακαρίου

Οπλοφόροι έπληξαν από τη Σεβέριο Βιβλιοθήκη το ελικόπτερο του Μακαρίου, που θα τον μετέφερε από τη στέγη της Αρχιεπισκοπής στο μνημόσυνο του Αυξεντίου, στο Μαχαιρά. Από τα πυρά τους τραυματίστηκε ο χειριστής του ελικοπτήρου Ζαχαρίας Παπαδογιάννης, που παρά τα τραύματά του κατάφερε να προσγειώσει με επιτυχία το ελικόπτερο και να διασώσει έτσι τη ζωή του Μακαρίου.

15/3/1970. Η δολοφονία του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη

Δολοφονήθηκε ο πρώην Υπουργός Εσωτερικών και Αμύνης Πολύκαρπος Γιωρκάτζης.

8/2/1973

Ο Μακάριος επανεκλέγεται πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς ανθυποψήφιο, στις 8 Φεβρουαρίου 1973.

Ιούνιος 1972 - Ιούλιος 1974. Δεύτερη περίοδος ενδοκυπριακών συνομιλιών.

Μετά από πρόταση του Ου Θαντ, Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, οι ενδοκυπριακές συνομιλίες επαναρχίζουν με τη συμμετοχή Τούρκου και Έλληνα συνταγματολόγου, καθώς και του ειδικού αντιπροσώπου του ΟΗΕ για το Κυπριακό. Η νέα περίοδος όμως των ενδοκυπριακών συνομιλιών άρχισε έξι μήνες μετά την καταρχήν απόφαση για επανέναρξή τους στις 20 Δεκεμβρίου 1971, εξαιτίας της εισαγωγής τσεχοσλοβακικού οπλισμού.

Οι συνομιλίες, που τελικά ξεκίνησαν στις 8 Ιουνίου 1972, πέρασαν από πολλά στάδια, αλλά κατάφεραν να ξεπεράσουν πολλά και ακανθώδη προβλήματα, όπως η ρύθμιση των νομοθετικών εξουσιών των τοπικών οργάνων αυτοδιοίκησης και του κρατικού ελέγχου στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Ενώ όλα έδειχναν ότι η λύση του προβλήματος δεν ήταν μακριά, αφού είχε επέλθει καταρχήν συμφωνία στα θέματα στρατού και αστυνομίας, η οποία επρόκειτο να συζητηθεί στην ολομέλεια των μετεχόντων στις συνομιλίες της 16ης Ιουλίου 1974, ήλθε η αφροσύνη του πραξικοπήματος να καταστρέψει τα πάντα.

7/10/1973. Δολοφονική απόπειρα κατά του προέδρου Μακαρίου

Δολοφονική απόπειρα κατά του προέδρου Μακαρίου, κατά τη μετάβασή του στο χωρίο Άγιος Σέργιος Αμμοχώστου, για την τέλεση της θείας λειτουργίας. Ο δρόμος είχε υπονομευτεί με εκρηκτικές ύλες μεγάλης ισχύος, οι οποίες όμως πυροδοτήθηκαν πρόωρα, χωρίς να βλάψουν τον πρόεδρο και τη συνοδεία του.

25/11/1973. Το χουντικό καθεστώς του Δημήτρη Ιωαννίδη

Ο ταξίαρχος Δημήτριος Ιωαννίδης ανατρέπει τον Γεώργιο Παπαδόπουλο. Πρόεδρος της δημοκρατίας ο αντιστράτηγος Φαίδωνας Γκιζίκης και πρωθυπουργός ο Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος.

27/1/1974. Θάνατος του Γρίβα

Ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας άφησε την τελευταία του πνοή στο κρησφύγετό του στη Λεμεσό, απ' όπου στο παρελθόν διεύθυνε τον αγώνα της ΕΟΚΑ εναντίον των Άγγλων. Τάφηκε στο χώρο του κρησφυγέτου του και στην κηδεία του τον τίμησε πλήθος κόσμου.

Σε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί κλίμα εκτόνωσης της κατάστασης, το υπουργικό συμβούλιο κήρυξε τριήμερο πένθος, απέλυσε από τις φυλακές όλους τους πολιτικούς κατάδικους και υπόδικους, ανέστειλε τις ποινικές διώξεις για πράξεις εναντίον του κράτους και επεξέτεινε την αμνηστία στους καταζητούμενους με τον όρο να παρουσιαστούν στους αστυνομικούς σταθμούς και να παραδώσουν τον οπλισμό τους. Το νεκρό τίμησε και η Βουλή, στις 31 Ιανουαρίου.

25/4/1974

Το υπουργικό συμβούλιο κηρύσσει την ΕΟΚΑ Β' παράνομη. Τα μίσση αναρριπίζονται και εμφύλιες συγκρούσεις ξαναρχίζουν με μεγαλύτερη ένταση.

1/7/1974

Με εισήγηση του προέδρου Μακαρίου, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τη μείωση της θητείας των εθνοφρουρών στους 14 μήνες (από 24). Στόχος να καταστεί, με την μείωση της αριθμητικής δύναμης της Εθνικής Φρουράς, δυνατή η στελέχωσή της με πολύ λιγότερους αξιωματικούς.

15/7/1974. Το πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου 1974

Στις 08:20 εκδηλώθηκε πραξικόπημα κατά της νόμιμης κυβέρνησης Μακαρίου σχεδιασμένο και υποκεινόμενο από τη στρατιωτική χούντα των Αθηνών το οποίο εκτελέστηκε από τμήματα και μονάδες της Εθνικής Φρουράς και την ΕΛΔΥΚ.

Το κτίριο της Αρχιεπισκοπής μετά την εκδήλωση του πραξικοπήματος της 15^{ης} Ιουλίου 1974.

20/7/1974. Έναρξη της τουρκικής εισβολής

Η Τουρκία εισβάλλει παράνομα στην Κύπρο εφαρμόζοντας τα παλιά της σχέδια κατάληψης της νήσου. Από τις 04:45 π.μ. της 20^{ης} Ιουλίου, ημέρα Σάββατο, εκδηλώνονται η τουρκική εισβολή με αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Αργότερα, τα πρώτα κύματα των τουρκικών αποβατικών δυνάμεων αποβιβάζονται στο Πέντε Μίλι στη Κερύνεια.

Την ίδια μέρα, ψήφισμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, που ετοιμαζόταν να καταδικάσει το χουντικό πραξικόπημα στην Κύπρο, αναφερόταν και στην εισβολή ζητώντας την άμεση κατάπαυση του πυρός.

20-22/7/1974. Η πρώτη φάση της Εισβολής

Ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση της Εισβολής με τη δημιουργία τουρκικού προγεφυρώματος στο βορρά, το οποίο διευρύνθηκε κυρίως μετά τη σύναψη συμφωνίας ανακωχής στις 22 Ιουλίου 1974.

Κατά το διάστημα από 20 έως 21 Ιουλίου παρά την ανισότητα των αντιπάλων δυνάμεων έγιναν:

-Διαδοχικές προσπάθειες της ΕΛΔΥΚ για κατάληψη του τουρκοκυπριακού θυλάκου στο Κιόνελι.

-Κατάληψη του υψώματος Κοτζάκαγια από την 31 ΜΚ τη νύκτα της 20/21 Ιουλίου. Οι Τούρκοι αιφνιδιάστηκαν και είχαν εξήντα νεκρούς. Όλες οι αντεπιθέσεις των Τούρκων αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία, αλλά παρά το γεγονός αυτό η Μοίρα αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το ύψωμα, αφού τα πυρομαχικά της είχαν εξαντληθεί και δεν υπήρχαν εφεδρείες πεζικού για να κρατήσουν τις θέσεις που είχαν καταλάβει οι καταδρομείς.

-Καταβύθιση του τουρκικού αντιτορπιλικού Κοτσάτεπε από τουρκικά αεροπλάνα στις 21 Ιουλίου 1974. Σύμφωνα με την τουρκική πλευρά 60 από τα 250 μέλη του πληρώματος έχασαν τη ζωή τους.

-Παράλληλα η 33 ΜΚ κατέλαβε το ύψωμα Πετρομούθκια, κοντά στον Άγιο Ιλαρίωνα, αλλά κατόπιν διαταγής το εγκατέλειψε το πρωί της 21^{ης} Ιουλίου, ενώ κατά τη διάρκεια αντεπίθεσης που αποκρούστηκε με επιτυχία, η Μοίρα έχασε και το διοικητή της ταγματάρχη Γεώργιο Κατσάνη.

-Την ίδια νύκτα η 32 ΜΚ, με όσα μέσα διέθετε προσπάθησε, να καταλάβει το ύψωμα της Άσπρης Μούττης. Η κατοχή όμως, των υψωμάτων Κοτζάκαγια, Άγιος Ιλαρίωνας και Άσπρη Μούττη από την τουρκική πλευρά, επέτρεψε στους Τούρκους να κρατήσουν υπό τον έλεγχό τους τη διάβαση Μπογαζιού απ' όπου πέρασαν αργότερα οι αποβατικές τους δυνάμεις προς Λευκωσία.

22/7 - 14/8/1974.

Στις 22 Ιουλίου ανακοινώθηκε εκεχειρία, η οποία όμως δεν τηρήθηκε από τον τουρκικό στρατό, ο οποίος προέβει στην διεύρυνση του προγεφυρώματος συνεχίζοντας την κατάκτηση κυπριακού εδάφους. Με συνεχείς αποβιβάσεις στρατευμάτων ισχυροποίησε ακόμα περισσότερο την θέση του διευκολύνοντας έτσι το έργο του, που ολοκληρώθηκε με την δεύτερη φάση της εισβολής όταν κατελήφθηκε το 35.2% του νησιού.

24/7/1974. Μεταπολίτευση

Η διεθνής κατακραυγή εναντίον της ελληνικής Χούντας, η διπλωματική της απομόνωση, η γενικότερη αποτυχία της κυβέρνησης να διαχειριστεί την κρίση και το φιάσκο της απόπειρας για γενική επιστράτευση, οδήγησαν το στρατιωτικό καθεστώς σε κατάρρευση, με εξελισσόμενη την τραγωδία στην Κύπρο και με επαπειλούμενη μια νέα ελληνοτουρκική κρίση στο Αιγαίο. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής έφτασε στην Αθήνα στις 2 π.μ. της 24^{ης} Ιουλίου 1974 με αεροπλάνο, που έθεσε στη διάθεση του ο Γάλλος πρόεδρος Ζισκάρ ντ' Εστέν και στις 4 π.μ., ορκίστηκε πρωθυπουργός. Στην υπ' αυτόν κυβέρνηση εθνικής ενότητας αντιπρόεδρος και υπουργός εξωτερικών ανέλαβε ο Γεώργιος Μαύρος, ενώ το υπουργείο εθνικής αμύνης ανέλαβε ο Ευάγγελος Αβέρωφ.

Την ίδια στιγμή ο ελληνισμός της Κύπρου θρηνούσε επί των ερείπιων που επισώρευσε στην πατρίδα του η αφροσύνη της χούντας και ο τουρκικός Αττίλας.

30/7/1974

Διακήρυξη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ με το τέλος της πρώτης φάσης της διάσκεψης των υπουργών εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας (25-30 Ιουλίου 1974). Συγκριτικά με το ψήφισμα που είχε εκδώσει το ίδιο σώμα στις 20 Ιουλίου, η διακήρυξη, κάθε άλλο παρά ικανοποιητική ήταν για την ελληνική πλευρά.

8-14/8/1974

Η δεύτερη φάση της διάσκεψης των υπουργών εξωτερικών, στην οποία προσήλθαν και εκπρόσωποι της τουρκοκυπριακής και της ελληνοκυπριακής κοινότητας, υπήρξε άκαρπη, αφού ο Τούρκος υπουργός εξωτερικών με τον αέρα του νικητή επέδωσε τελεσίγραφο σε ελληνική και ελληνοκυπριακή πλευρά.

14/8/1974. Επιχείρηση «Αττίλας II»

Ενώ οι εργασίες της διάσκεψης της Γενεύης συνεχίζονταν, η Άγκυρα εξαπέλυσε τη δεύτερη εισβολή της στη Κύπρο (επιχείρηση «Αττίλας II»), με την οποία το προγεφύρωμα της Τουρκίας επεκτάθηκε και καταλήφθηκε το 35.2% του νησιού.

Τμήμα 11

Η περίοδος μετά την Εισβολή

30/8/1974. Η δολοφονία του Δώρου Λοΐζου

Απόπειρα δολοφονίας κατά του Βάσου Λυσσαρίδη, αρχηγού της ΕΔΕΚ. Οι δολοφόνοι, αν και απέτυχαν στο στόχο τους, σκότωσαν με τις σφαίρες τους τον ποιητή Δώρο Λοΐζου, που οδηγούσε το αυτοκίνητο στο οποίο επέβαινε ο Λυσσαρίδης και έναν ακόμη ανύποπτο πολίτη.

17/10/1974. Διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας των ΗΠΑ στην Τουρκία

Το αμερικανικό κογκρέσο (Βουλή και Γερουσία), ανατρέποντας βέτο του προέδρου Φορντ και παρά τις προσπάθειες του τότε υπουργού εξωτερικών Χένρυ Κίσινγκερ, επέβαλε στις 17 Οκτωβρίου, μετά από ενέργειες των κυβερνήσεων Ελλάδας και Κύπρου και με την συνδρομή της ελληνικής παροικίας, τη διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία. Η ισχύς της απόφασης όμως αναστάλη ως τις 5 Φεβρουαρίου 1975, για να δοθεί η ευκαιρία στην αμερικανική κυβέρνηση να ασκήσει την επιρροή της στη Τουρκία, ώστε να επιτευχθεί πρόοδος στο Κυπριακό. Επειδή αυτό δεν συνέβη, η απόφαση τέθηκε σε εφαρμογή.

28/10/1974. Πέρασ της ανταλλαγής αιχμάλωτων

Η τουρκική πλευρά αρνείτο ότι κρατούσε οποιοδήποτε άλλον αιχμάλωτο. Ωστόσο αργότερα οχτώ άλλα πρόσωπα, που οι Τούρκοι κρατούσαν σε κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου, απελευθερώθηκαν κατά διαστήματα ύστερα από πιέσεις της Ε/Κ πλευράς και των Η.Ε.

7/12/1974. Η επιστροφή του Μακαρίου στην Κύπρο

Καθ' οδόν προς την Κύπρο ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έφτασε στην Αθήνα στις 29 Νοεμβρίου 1974 και προσφώνησε μεγάλο πλήθος Αθηναίων, που τον υποδέχτηκαν με θερμές εκδηλώσεις συμπαραράστασης.

Παρά τους απροκάλυπτους εκβιασμούς της Τουρκίας, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος 7 Δεκεμβρίου 1974 επέστρεψε στην Κύπρο.

Οι συνομιλίες του 1975 - 77

Από τον Απρίλιο του 1975 ως τον Απρίλιο του 1977 έγιναν έξι γύροι συνομιλιών μεταξύ της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής πλευράς.

27/1/1977 - 12/2/1977

Το εμπάργκο και η άθλια οικονομική κατάσταση της Τουρκίας ώθησαν την κυβέρνηση Ντεμιρέλ σε μια κίνηση εντυπωσιασμού, για να ελαφρύνει την θέση

της. Ντενκτάς και Μακάριος συναντήθηκαν στις 27 Ιανουαρίου και στις 12 Φεβρουαρίου 1977. Από την υψηλού επιπέδου αυτή συνάντηση προέκυψε συμφωνία γενικών αρχών. Προνοούσε ανεξάρτητη, αδέσμευτη, δικαιοδική, ομόσπονδη δημοκρατία. Το έδαφος υπό διοίκηση της κάθε κοινότητας θα συζητείτο υπό το φως της οικονομικής βιωσιμότητας ή παραγωγικότητας και της ιδιοκτησίας γης. Η ελευθερία διακίνησης, ελευθερία εγκατάστασης, το δικαίωμα περιουσίας και άλλα εξειδικευμένα ζητήματα παρέμεναν ανοικτά για συζήτηση. Τέλος, οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες της κεντρικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης θα ήταν τέτοιες, που να διασφαλίζουν την ενότητα της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και το δικαιοδικό χαρακτήρα του κράτους.

3/8/1977. Θάνατος Μακαρίου

Θάνατος του προέδρου και Αρχιεπισκόπου Μακαρίου σε ηλικία 64 ετών από καρδιακή προσβολή. Προεδρεύων της Δημοκρατίας ανέλαβε ο τότε πρόεδρος της Βουλής Σπύρος Κυπριανού, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος.

3/9/1977

Οι πολιτικές δυνάμεις της Κύπρου αποφασίζουν να αποφευχθεί ο προεκλογικός αγώνας μετά το θάνατο του προέδρου Μακαρίου και έτσι ο Σπύρος Κυπριανού ανακηρύχθηκε κانونικός πρόεδρος της Δημοκρατίας χωρίς ανθυποψήφιο, για το υπόλοιπο της θητείας του Μακαρίου.

18 - 19/2/1978. Η δολοφονία του Ελ Σεμπάι και η αντιτρομοκρατική δράση της ΕΦ

Σάββατο 18 Φεβρουαρίου 1978: Δολοφονία του Αιγυπτίου Γιουσούφ Ελ Σεμπάι στο ξενοδοχείο «Χίλτον» στη Λευκωσία κατά την προγραμματισμένη συνεδρία του Κινήματος Αφροασιατικής Αλληλεγγύης (AAPSO), από μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης Φατάχ του Αμπού Νιντάλ. Οι δράστες της δολοφονίας, κρατώντας όμηρους από το συνέδριο, πέτυχαν να τους δοθεί αεροπλάνο, με το οποίο αφού περιπλανήθηκαν σε διάφορα αραβικά κράτη, τα οποία δεν τους επέτρεψαν να προσγειωθούν, αναγκάστηκαν να επιστρέψουν το απόγευμα της 19ης Φεβρουαρίου στο αεροδρόμιο Λάρνακας.

Αιγύπτιοι καταδρομείς οι οποίοι έφτασαν στη Λάρνακα με αεροπλάνο, που κατά τους ισχυρισμούς της αιγυπτιακής κυβέρνησης μετέφερε τον υπουργό πολιτισμού και πληροφοριών, πάρα τη ρητή απαγόρευση του προέδρου Κυπριανού να μην αναλάβουν δράση στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, προσπάθησαν να επέμβουν και να απελευθερώσουν οι ίδιοι τους όμηρους. Δυνάμεις της Εθνικής Φρουράς που βρίσκονταν ήδη στο αεροδρόμιο ανέλαβαν δράση και εξουδετέρωσαν τους Αιγύπτιους καταδρομείς, απελευθέρωσαν τους ομήρους και συνέλαβαν τους τρομοκράτες. Ανάμεσα στους Αιγυπτίους υπήρχαν 17 νεκροί και 16 τραυματίες, ενώ υπήρξαν και ένας νεκρός και 7 τραυματίες Κύπριοι.

Παρά τις απειλές και την όξυνση των σχέσεων Κύπρου - Αιγύπτου, τις επικρίσεις για τον τρόπο χειρισμού της κρίσης από την άπειρη σε τέτοια θέματα Κυπριακή Δημοκρατία, η δράση της Εθνικής Φρουράς υπογράμμιζε την αποφασιστικότητά της, να διασώσει τα κυριαρχικά της δικαιώματα, που είχαν αμφισβητηθεί με την απρόσκλητη παρέμβαση μιας ξένης στρατιωτικής δύναμης.

28/2/1978

Η θητεία του Σπύρου Κυπριανού στην προεδρία της Δημοκρατίας ανανεώθηκε για άλλη μια φορά στις 28 Φεβρουαρίου 1978, χωρίς και πάλι να χρειαστεί να διεξαχθούν εκλογές, λόγω μη υποβολής άλλων υποψηφιοτήτων.

1/8/1978

Ο νεοεκλεγείς Αμερικανός πρόεδρος Τζίμι Κάρτερ, μετά από πιέσεις που προέρχονταν από το Πεντάγωνο και το NATO, κινητοποίησε μεγάλο αριθμό προσωπικοτήτων, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν μέλη του Κογκρέσου και πέτυχε στις 25 Ιουλίου 1978, με απόφαση της Γερουσίας και την 1^η Αύγουστου 1978, με απόφαση της Βουλής, την άρση του εμπάργκο για την πώληση οπλών στην Τουρκία.

Νοέμβριος 1978

Μετά την άρση του εμπάργκο για την πώληση όπλων από τις ΗΠΑ στην Τουρκία, υποβάλλεται από τις ΗΠΑ με την υποστήριξη της Βρετανίας και του Καναδά, σχέδιο που είχε ως βάση του τη Συμφωνία Μακάριου - Ντενκτάς. Όπως δηλωνόταν και στον τίτλο του ήταν ένα *«πλαίσιο διακανονισμού του Κυπριακού»* (framework for Cyprus settlement). Η λύση δηλαδή θα προέκυπτε μετά από διαπραγματεύσεις και εξαρτιόταν από την καλή θέληση της Τουρκίας, που δεν υπήρχε. Αν και το Σχέδιο δεν παρουσίαζε συγκεκριμένη πρόταση για ποσοστά του κυπριακού εδάφους που θα παρέμεναν υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση, προέβλεπε επανεγκατάσταση των κατοίκων στην περιοχή των Βαρωσίων υπό την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών, ομόσπονδο κράτος και *«αποχώρηση των μη κυπριακών ένοπλων δυνάμεων από την επικράτεια της Δημοκρατίας, εκτός από εκείνες για τις οποίες θα είχε συμφωνηθεί διαφορετικά»*. Το Σχέδιο αυτό υπήρξε μοντέλο για όλα τα μετέπειτα σχέδια που υπεβλήθησαν από τον ΟΗΕ.

13/2/1983

Προεδρικές εκλογές. Ο Σπύρος Κυπριανού έχοντας την στήριξη του ΑΚΕΛ το οποίο από τον Απρίλιο του 1982 είχε συνάψει με το ΔΗΚΟ, το κόμμα του Κυπριανού, συμφωνία πάνω σε ένα *«μίνιμουμ πρόγραμμα συνεργασίας»*, που θα αποτελούσε *«το επίσημο πρόγραμμα της κυβέρνησης»*, αναδείχτηκε νικητής των εκλογών με 56,54% έχοντας ανθυποψηφίους τους, Γλαύκο Κληρίδη και Βάσο Λουσσαρίδη.

8/8/1983. Δείκτες Κουεγιάρ

Στις 8 Αυγούστου 1983 ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Πέρες ντε Κουεγιάρ, κάλεσε τα δύο μέρη (τουρκοκυπριακή και ελληνοκυπριακή πλευρά), να επιδιώξουν λύση του κυπριακού στο πλαίσιο κάποιων «δεικτών» (indicators), που αφορούσαν την εδαφική, τη νομοθετική και την εκτελεστική πτυχή. Σύμφωνα με τους «δείκτες» η τουρκοκυπριακή περιοχή εκτεινόταν στο 23%-30% του κυπριακού εδάφους και η ελληνοκυπριακή περιοχή στο 70%-77%. Δύο νομοθετικά σώματα Άνω και Κάτω βουλή, στα οποία στο μεν πρώτο οι δυο κοινότητες θα αντιπροσωπεύονταν εξίσου, ενώ στο δεύτερο κατ' αναλογία πληθυσμού. Για την εκτελεστική εξουσία προτεινόταν δύο υπαλλακτικές λύσεις: Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα εκλεγόταν από τους Ελληνοκυπρίους και ο αντιπρόεδρος από τους Τουρκοκύπριους με έξι Ελληνοκυπρίους υπουργούς και τέσσερις Τουρκοκυπρίους ή σε περίπτωση της δεύτερης λύσης, θα υπήρχαν ως φορείς της εκτελεστικής εξουσίας ένας πρόεδρος και ένας πρωθυπουργός, στα αξιώματα των οποίων θα εναλλάσσονταν Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, με τους τελευταίους να έχουν το δικαίωμα του veto.

Η κυβέρνηση Κυπριανού με την σύμφωνη γνώμη και της νεοεκλεγείσας ελληνικής κυβέρνησης (18 Οκτωβρίου 1981), του Ανδρέα Παπανδρέου, τήρησε αρνητική στάση απέναντι στους δείκτες Κουεγιάρ.

15/11/1983. Το ψευδοκράτος Ντενκτάς

Ο Ντενκτάς, ο οποίος ήταν επίσης αρνητικός στις προτάσεις Κουεγιάρ εκμεταλλευόμενος το αδιέξοδο που προέκυψε έπεισε του Τουρκοκύπριους «βουλευτές» να ανακηρύξουν στις 15 Νοεμβρίου το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου σε «ανεξάρτητο κράτος».

18/11/1983

Το Συμβούλιο Ασφάλειας με το ψήφισμα 541, που προτάθηκε από τη Βρετανία και υποστηρίχτηκε από τις ΗΠΑ και λοιπά μονιμά μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, καταδίκασε την αποσχιστική ενέργεια των Τουρκοκυπρίων.

12/4/1985

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Πέρες ντε Κουεγιάρ, παρουσίασε ένα «Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας» με κάπως βελτιωμένες για την ελληνοκυπριακή πλευρά προτάσεις (σε σχέση με τους «δείκτες Κουεγιάρ»). Αυτή τη φορά η ελληνοκυπριακή πλευρά αποδέχτηκε το σχέδιο, αλλά η απόρριψη προήλθε από την τουρκοκυπριακή πλευρά.

29/3/1986

Στις 29 Μαρτίου 1986 καταβλήθηκε νέα προσπάθεια από πλευράς ΟΗΕ για

επίλυση του κυπριακού με το «Σχέδιο Συμφωνίας για το Κυπριακό». Επιχειρήθηκε προσέγγιση των τουρκικών θέσεων και γι' αυτό οι προτάσεις του Γ.Γ. του ΟΗΕ, έγιναν αποδεκτές από τον Ντενκτάς. Δεν μπορούσαν όμως να γίνουν αποδεκτές από την ελληνοκυπριακή πλευρά και έτσι εγκαταλείφτηκε και αυτή η προσπάθεια.

14 - 21/2/1988

Ο Κυπριανού, αποκλείστηκε από τον δεύτερο γύρο των εκλογών, στον οποίο πέρασαν με ποσοστό 33.3% ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ Γλαύκος Κληρίδης και με 30.1% ο Γιώργος Βασιλείου με την υποστήριξη του ΑΚΕΛ. Στην εκλογική αναμέτρηση της 21ης Φεβρουαρίου 1988 ο Γιώργος Βασιλείου, έχοντας την στήριξη και της ΕΔΕΚ αλλά και μερίδας οπαδών του ΔΗΚΟ, αναδείχτηκε νικητής με ποσοστό 51.6%.

Δέσμη Ιδεών Γκάλι

Ο νέος Γενικός Γραμματέας Μπούτρος Γκάλι, που διαδέχτηκε τον Πέρες ντε Κουεγιάρ, ύστερα από επαφές του ιδίου και αντιπροσώπων του με τον Πρόεδρο Γεώργιο Βασιλείου και τον Ραούφ Ντενκτάς καθώς και με τους πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας Κωνσταντίνο Μητσotάκη και Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, παρουσίασε στα δύο μέρη τον Απρίλιο του 1992 νέα «Δέσμη Ιδεών», που δεν διέφερε πολύ από εκείνη που είχε παρουσιάσει ο Πέρες ντε Κουεγιάρ τον Ιούλιο του 1989.

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Μπούτρος Γκάλι, κάλεσε τους Βασιλείου και Ντενκτάς στην Νέα Υόρκη για συνομιλίες, που κράτησαν από τις 18 ως τις 23 Ιουνίου 1992. Κατ' αυτές πρώτη φορά Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ έκαμε συγκεκριμένες εισηγήσεις για το εδαφικό πάνω σε χάρτη, τον οποίο είχε σχεδιάσει παλαιότερα ο Ούγκο Γκόμπι, που είχε διατελέσει ειδικός αντιπρόσωπος Γενικών Γραμματέων στην Κύπρο, από το 1980 ως το 1984. Ο χάρτης άφηνε στους Τουρκοκύπριους το 29+% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας (χωρίς αγγλικές βάσεις). Εντός της τουρκοκυπριακής περιφέρειας στη βόρεια Κύπρο προτεινόταν η δημιουργία δύο ελληνοκυπριακών καντονίων στην Καρπασία. Το πρώτο θα περιλάμβανε τα χωριά Γιαλούσα, Μελάναργα και Αγία Τριάδα, ενώ το δεύτερο το Ριζοκάρπασο και το Μοναστήρι του Αποστόλου Ανδρέα. Ανάλογα τουρκοκυπριακά καντόνια προβλέπονταν εντός της ελληνοκυπριακής περιοχής στη νότια Κύπρο. Αυτά θα περιλάμβαναν τα χωριά Άρσος, Αγιά, Κούκλια, Λουρουτζίνα, Μελούσια και Πέργαμος. Ενώ, σύμφωνα με το χάρτη, θα έπρεπε να επιστραφούν στους Ελληνοκυπρίους αρκετές κωμοπόλεις και χωριά. Υπολογιζόταν ότι θα μπορούσαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους περίπου ογδόντα χιλιάδες πρόσφυγες.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματα 774 (26 Αυγούστου 1992) και 789 (25 Νοεμβρίου 1992) υιοθέτησε τόσο τη Δέσμη Ιδεών όσο και το χάρτη του Γκάλι. Από

τις εκατό παραγράφους της Δέσμης Ιδεών ο Ντενκτάς συμφώνησε με τις ενενήντα μία και απέρριψε τις εννιά πιο σημαντικές, χαρακτηρίζοντας τον χάρτη Γκάλι απαράδεκτο.

15/7 - 14/8/1992

Στις 15 Ιουλίου 1992 ξανάρχισαν οι συνομιλίες για την επίλυση του Κυπριακού και διήρκεσαν ως τις 14 Αυγούστου 1992. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, ενεργώντας με δυναμισμό, επέμενε να επικεντρωθούν οι συνομιλίες στο εδαφικό και το προσφυγικό και πίεσε τον Ντενκτάς να δεχτεί το χάρτη του. Πιέσεις στην τουρκική πλευρά ασκήθηκαν και από την Αμερικανική Κυβέρνηση, που ζήτησε από την Τουρκία να κάμψει την αδιαλλαξία του Ντενκτάς, ο οποίος όμως παρέμεινε αδιάλλακτος και δεν κάμφθηκε ούτε από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, με τα οποία είχε συνάντηση στις 24 Ιουλίου 1992. Αν και θεωρητικά δεχόταν περιορισμό της τουρκοκυπριακής περιοχής στο 29+%, σε δικό του χάρτη αντιπρότεινε ανεπαίσθητες εδαφικές παραχωρήσεις, στις οποίες δεν περιλαμβανόταν ούτε η Μόρφου ούτε η Αμμόχωστος. Την ίδια στάση τήρησε ο Ντενκτάς και κατά τον τρίτο γύρο συνομιλιών (28 Οκτωβρίου -11 Νοεμβρίου 1992).

7/2 - 14/2/1993

Οι εκλογές του Φεβρουαρίου του 1993 διεξήχθησαν με επίκεντρό τους τις «*Ιδέες Γκάλι*». Στον πρώτο γύρο (7 Φεβρουαρίου 1993), κατά τον οποίο αποκλείστηκε ο υποστηριζόμενος από το ΔΗΚΟ, την ΕΔΕΚ και τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, Πασχάλης Πασχαλίδης, το ΔΗΚΟ υποστήριξε την υποψηφιότητα του Γλαύκου Κληρίδη, αφού προηγουμένως ο ΔΗΣΥ διακήρυξε ότι απορρίπτει τις «*Ιδέες Γκάλι*». Αντίθετα ο Γιώργος Βασιλείου υποστήριξε σταθερά την αποδοχή τους ως βάση για διαπραγμάτευση.

Στον δεύτερο γύρο των εκλογών (14 Φεβρουαρίου 1993) νικητής αναδείχτηκε ο Κληρίδης με 50,31% έναντι 49,69% του Βασιλείου.

Μάρτιος 1993. Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης

Το Μάρτιο του 1993 επρόκειτο να γίνουν με πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα των ΗΕ διαπραγματεύσεις πάνω στις «*Ιδέες Γκάλι*», στη Νέα Υόρκη. Ο Ντενκτάς είχε προειδοποιήσει ότι δεν θα προσερχόταν, όσο υφίστατο η «*Δέσμη Ιδεών Γκάλι*». Από την άλλη ο Κληρίδης, που είχε δεσμευτεί προεκλογικά ότι θα εγκατέλειπε τις Ιδέες Γκάλι, προτίμησε να διαπραγματευτεί μόνο τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, τα οποία είχε εισηγηθεί σε έκθεση του ο Γ. Γ. και τα οποία είχαν περιληφθεί στο ψήφισμα 789. Το σπουδαιότερο από αυτά ήταν η παράδοση στην Ειρηνευτική Δύναμη του περιφραγμένου τμήματος της Αμμοχώστου για επανεγκατάσταση των νόμιμων κατοίκων της.

Για να ικανοποιήσουν την απαίτηση του Ντενκτάς για ανταλλάγματα, τα Ηνωμένα Έθνη πρόσθεσαν και άλλα μέτρα, που δεν περιλαμβάνονταν στο 789. Πρότειναν την επαναλειτουργία του αεροδρομίου Λευκωσίας κατά τρόπο που να αποβαίνει προς όφελος και των δύο πλευρών και ακόμη την παροχή διευκολύνσεων για την εγκατάσταση Τουρκοκυπρίων επιχειρηματιών στο ελληνικό τμήμα της Αμμοχώστου. Παρόλο που θα προέκυπταν μεγάλα οικονομικά οφέλη για τους Τουρκοκυπρίους, κυρίως επειδή οι τουρίστες από την Αμμόχωστο θα μπορούσαν να περνούν ελεύθερα στις κατεχόμενες περιοχές, ο Ντενκτάς θεώρησε ανεπαρκή τα ανταλλάγματα και απαίτησε την άρση του διατάγματος με το οποίο η Κυπριακή Κυβέρνηση είχε κηρύξει από το 1974 παράνομα τα λιμάνια και τα αεροδρόμια που βρίσκονταν στις κατεχόμενες περιοχές. Αυτό δεν το δέχτηκε ούτε ο Γ. Γ., εφόσον κάτι τέτοιο θα σήμαινε αναγνώριση του παράνομου τουρκοκυπριακού «κράτους».

Παρόλ' αυτά η Γενική Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών παρουσίασε νέες προτάσεις, που παρουσίαζαν μετακίνηση προς τις θέσεις της πλευράς που από το 1974 αδικούσε κατάφωρα και περιφρονούσε τις αποφάσεις του ΟΗΕ. Αυτή τη φορά ήταν η σειρά της ελληνοκυπριακής πλευράς να απορρίψει τις προτάσεις του Γ.Γ. του ΟΗΕ.

20/3/1994

Δολοφονία του Θεόφιλου Γεωργιάδη, λειτουργού Τύπου στο τμήμα τουρκικών θεμάτων του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, από Τούρκους πράκτορες της MIT εξαιτίας της δράσης του και της ανάμιξής του με τον αγώνα του Κουρδικού λαού.

Ιούνιος 1994

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που συνήλθε στην Κέρκυρα τον Ιούνιο του 1994 επί τρίτης ελληνικής προεδρίας, πήρε μία απόφαση σταθμό στην ενταξιακή πορεία της Κύπρου. Ύστερα από προσωπική παρέμβαση του Έλληνα πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων που πήραν μέρος στη Σύνοδο Κορυφής στην Κέρκυρα δεσμεύτηκαν ότι η επόμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα περιλάμβανε την Κύπρο και τη Μάλτα.

6/3/1995

Η δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο πήρε πιο συγκεκριμένη μορφή, όταν το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 6 Μαρτίου 1995 όρισε ως χρονιά έναρξης διαπραγματεύσεων με την Κύπρο το 1996, έξι μήνες μετά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη.

Οι δολοφονίες του Αυγούστου 1996

Την 11^η Αυγούστου 1996 δολοφονείται ο Τάσος Ισαάκ σε εκδήλωση διαμαρτυρίας

για τη συνεχιζόμενη τουρκική κατοχή, στην γραμμή Αττίλα από τον όχλο ανάμεσα τους και η τρομοκρατική οργάνωση «γκρίζοι λύκοι» και «δυνάμεις ασφάλειας» του καθεστώτος Ντενκτάς.

Δεύτερη δολοφονία στις 14 Αύγουστου 1996 κατά τη διάρκεια διαμαρτυριών για τη δολοφονία του Τάσου Ισαάκ. Ο Σολωμός Σολωμού δολοφονείται από τον «Υπουργό Γεωργίας, Δασών και Ενέργειας» του ψευδοκράτους, Κενάν Ακίν.

Οι δολοφονίες Ισαάκ και Σολωμού, μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες, κατέδειξαν διεθνώς την ωμή βία του ψευδοκράτους, συγκλόνισαν την κοινή γνώμη και συνέβαλαν στην επίδειξη κάποιας κινητικότητας στο κυπριακό, η οποία όμως και πάλι, εξαιτίας της τουρκικής στάσης, δεν οδήγησε πουθενά.

Αύγουστος 1996. Οι εξαγγελίες για τους S-300

Για την αντιαεροπορική κάλυψη της Κύπρου ο πρόεδρος Κληρίδης και ο υπουργός άμυνας της Ελλάδας Γεράσιμος Αρσένης, με υπόδειξη της στρατιωτικής ηγεσίας Ελλάδας και Κύπρου, αποφάσισαν τον Αύγουστο του 1996 την εγκατάσταση στην Κύπρο του εξαιρετικά ισχυρού ρωσικού πυραυλικού συστήματος S-300 μέσα στα πλαίσια του δόγματος του ενιαίου αμυντικού χώρου Ελλάδας-Κύπρου, που επανέφερε (είχε διατυπωθεί για πρώτη φορά το 1964 επί Γεωργίου Παπανδρέου) ο Ανδρέας Παπανδρέου, μετά την εκλογή του για τρίτη φορά στο πρωθυπουργικό αξίωμα.

Η Τουρκία, καθώς ήταν αναμενόμενο, αντέδρασε εντονότατα, εκτοξεύοντας προς κάθε κατεύθυνση απειλές ότι δεν θα δίσταζε να επέμβει στρατιωτικά για την καταστροφή των πυραύλων. Οι ΗΠΑ ανησυχώντας για ενδεχόμενο θερμό επεισόδιο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, άσκησαν ισχυρές πιέσεις σε Ελλάδα και Κύπρο, ώστε να ακυρωθεί το πρόγραμμα των S-300. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επίσης, υπέδειξε ότι οι S-300 αποτελούσαν σοβαρό πρόσκομμα στην ενταξιακή πορεία της Κύπρου.

Ιανουάριος 1997

Τον Ιανουάριο του 1997 η Κυπριακή Κυβέρνηση, παρά τις αντιδράσεις από Βρετανία, Ισραήλ, ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση, προχώρησε στην υπογραφή της συμφωνίας για την αγορά των πυραύλων.

15/2/1998

Στις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου 1998, ο Γλαύκος Κληρίδης υποστηριζόμενος από τον ΔΗΣΥ, τους Ενωμένους Δημοκράτες (ΕΔΗ) του Γιώργου Βασιλείου αλλά και από μερίδα του ΔΗΚΟ, αναδείχτηκε νικητής στο δεύτερο γύρο με ποσοστό 50,82%. Ο ανθυποψήφιος του Γιώργος Ιακώβου, που υποστηρίχτηκε βασικά από το ΑΚΕΛ και το μεγαλύτερο μέρος του ΔΗΚΟ, πήρε 49,18%.

Οι πιέσεις επί της Κύπρου και της Ελλάδας για ματαίωση της ανάπτυξης του ρωσικού πυραυλικού συστήματος στην Κύπρο, μετά τις εκλογές του Φεβρουαρίου, εντάθηκαν από παντού. Οι απειλές από την Ευρωπαϊκή Ένωση δια στόματος του Γάλλου προέδρου Ζακ Σιράκ ότι, αν δεν ακυρωνόταν το πρόγραμμα των S-300, θα διακόπτονταν οι διαπραγματεύσεις για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η άρνηση της Αμερικής να ασκήσει την παραμικρή πίεση στην Τουρκία, οδήγησαν την Κυπριακή Κυβέρνηση στην απόφαση για ακύρωση της εγκατάστασης των πυραύλων στην Κύπρο.

31/3/1998

Οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Κύπρου στη Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισαν πολύ αργότερα από το 1996, όπως αρχικά είχε οριστεί. Στις 31 Μαρτίου 1998, ο πρόεδρος Κληρίδης ανταποκρινόμενος σε υπόδειξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρότεινε στους Τουρκοκυπρίους να μετάσχουν στην κυπριακή διαπραγματευτική ομάδα με δικούς της αντιπροσώπους, αλλά η πρότασή του απορρίφθηκε από τον Ντενκτάς.

Δεκέμβριος 2000. Η Συνθήκη της Νίκαιας

Ο επόμενος σημαντικός σταθμός για την ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου μετά το Μάαστριχτ, ήταν η Συνθήκη της Νίκαιας το Δεκέμβριο του 2000. Σ' αυτήν περιλήφθηκαν σειρά μεταρρυθμίσεων, ώστε να διευκολυνθεί η ομαλή ενσωμάτωση μεγάλου αριθμού χωρών του πρώην Συμφώνου της Βαρσοβίας, που μετά την διάλυσή του ενδιαφέρθηκαν να καταστούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ελλάδα εκμεταλλεύτηκε υπέρ της Κύπρου την ανάγκη διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με την στρατηγική που χάραξαν οι Κρανιδιώτης και Πάγκαλος, το ελληνικό βέτο αφέθηκε να αιωρείται ως απειλή, σε περίπτωση που η Κύπρος αφηνόταν έξω από κάποια νέα διεύρυνση μετά το 1995. Ωφέλιμη αποδείχτηκε και η μεταβολή της ελληνικής στάσης έναντι των ευρωπαϊκών φιλοδοξιών της Τουρκίας. Η εκ μέρους της Ελλάδας στήριξη του αιτήματος της Τουρκίας να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξουδετέρωσε τις επιφυλάξεις ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών έναντι παρόμοιου αιτήματος της Κύπρου και επιπλέον η κυπριακή αίτηση υποστηρίχτηκε από τις ΗΠΑ, που ενδιαφέρονταν ζωηρά για την ευόδωση των ενταξιακών προσπαθειών της Τουρκίας. Ο υπουργός εξωτερικών και ειδικός απεσταλμένος του προέδρου Μπίλ Κλίντον για το Κυπριακό Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ συνηγόρησε υπέρ της εισδοχής της Κύπρου στη Ευρωπαϊκή Ένωση και συνέβαλε στον παραμερισμό των έντονων επιφυλάξεων ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών επί του θέματος αυτού.

4/12/2001

Με την Κύπρο να βρίσκεται ένα βήμα πριν την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ευθύνη για τη μη λύση του Κυπριακού να βαραίνει εξολοκλήρου την τουρκική πλευρά, η κυβέρνηση Ετζεβίτ έδωσε εντολή στον Ντενκτάς να επιστρέψει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Έτσι με δική του πρωτοβουλία ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, που προηγουμένως ήταν απορριπτικός σε όλες τις υποδείξεις του ΟΗΕ, Αμερικανών και Ευρωπαίων, συναντήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2001 με τον πρόεδρο Κληρίδη και συμφώνησαν την έναρξη απευθείας διαπραγματεύσεων για επίλυση του Κυπριακού μέχρι τον Ιούνιο του 2002.

Ιανουάριος 2002

Στις δικοινοτικές συνομιλίες, τον Ιανουάριο του 2002, συμφωνήθηκε ότι έπρεπε να υλοποιηθεί η παλιά ιδέα για λύση που να βασίζεται σε ένα συμβιβασμό στον οποίο οι Ελληνοκύπριοι θα έκαναν παραχωρήσεις στο Συνταγματικό και οι Τουρκοκύπριοι στο Εδαφικό.

Ιούνιος - Νοέμβριος 2002

Οι διακοινοτικές συνομιλίες, που ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 2001 και σύμφωνα με την υπόσχεση του Ντενκτάς θα έπρεπε να καταλήξουν σε συμφωνία μέχρι τον Ιούνιο του 2002, παρατάθηκαν μέχρι το Νοέμβριο του ίδιου έτους χωρίς όμως οποιαδήποτε προοπτική επιτυχίας, αφού ο Ντενκτάς με την στήριξη πάντοτε της Άγκυρας επέμενε στην αναγνώριση του «κράτους» του πριν από οποιαδήποτε συμφωνία και σε λύση συνομοσπονδίας με ξεχωριστά και απολύτως κυρίαρχα κράτη.

10/7/2002. Θάνατος του Αρχηγού της ΕΦ και 4 στελεχών της σε στρατιωτικό ατύχημα

Σε μια περίοδο που η Εθνική Φρουρά βρισκόταν σε πολύ ψηλό επίπεδο μαχητικής ικανότητας και παρουσίαζε μια διαρκή ανοδική πορεία, ένα απρόσμενο γεγονός έμελλε να επιβραδύνει προσωρινά τη πορεία της προς την προόδο: Πτώση ελικοπτήρου Bell 206 κατά τη διάρκεια νυκτερινής άσκησης της Εθνικής Φρουράς, στις 04:20 της 10ης Ιουλίου 2002 στη περιοχή Κούκλια της Πάφου, είχε ως αποτέλεσμα τον αδόκητο χαμό του αρχηγού αντιστράτηγου Ευάγγελου Φλωράκη, του διοικητού αεροπορίας ταξίαρχου Στέλιου Δεμένανα, του υπασπιστή του αρχηγού υποπλοίαρχου Νικόλα Γεωργίου και των δύο χειριστών σημναγού Πάρη Αθανασιάδη και υποσημναγού Μιχάλη Σιακαλλή.

11/11/2002. Σχέδιο Ανάν

Ευρωπαϊκή Ένωση, Βρετανία και ΗΠΑ επιδίωκαν την κατάληξη σε συμφωνία πριν τη Σύνοδο Κορυφής στην Κοπεγχάγη, όπου θα λαμβανόταν η απόφαση για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με παρότρυνσή τους ο Γενικός

Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν, ένα μόλις μήνα πριν συνέλθει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κοπεγχάγη, γνωστοποίησε στα δύο μέρη το Σχέδιό του, το οποίο ονομάστηκε *Σχέδιο Ανάν*.

Δεκέμβριος 2002. Η «ουρά του Ελσίνκι»

Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που είχε συνέλθει στο Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999, σημειωνόταν ότι η επίλυση του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου, αν και ευκαία δεν αποτελούσε προϋπόθεση για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την άλλη όμως, τα συμπεράσματα έκλειναν με μια φράση, που συνιστούσε ταυτόχρονα προειδοποίηση και απειλή: *«Εν προκειμένω το Συμβούλιο θα λάβει υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία»*. Αυτή *«η ουρά του Ελσίνκι»*, όπως αποκληθήκε, ορθά ερμηνεύτηκε ότι το Συμβούλιο κατά την επόμενη σύνοδό του στην Κοπεγχάγη τον Δεκέμβριο του 2002 στην απόφασή του για την Κύπρο, θα λάμβανε υπόψη ποια πλευρά ευθυνόταν για τη μη επίλυση του Κυπριακού. Η διασύνδεση της επίλυσης του Κυπριακού με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πολύ πιο φανερή στο Σχέδιο Ανάν. Σύμφωνα με πρόνοιά του στα δημοψηφίσματα που θα γίνονταν στις 30 Μαρτίου 2003, η έγκριση ή απόρριψη του Σχεδίου Ανάν θα συνεπαγόταν και έγκριση ή απόρριψη της προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

6-9/12/2002

Ενόψει της Συνόδου στην Κοπεγχάγη, ο Άλβαρο ντε Σότο είχε από τις 6 έως τις 9 Δεκεμβρίου 2002 εντατικές διαβουλεύσεις με τις δύο πλευρές στη Λευκωσία, σε μία προσπάθεια να γεφυρώσει τις διαφορές. Συνομιλητής εκ μέρους των Τουρκοκυπρίων δεν ήταν ο Ντενκτάς, λόγω εγχείρησης καρδιάς, αλλά ο σύμβουλός του και *«υφυπουργός παρά τω πρόεδρω»*, Εργκιούν Ολγκιούν.

10-11/12/2002. Αναθεώρηση του Σχεδίου

Ο Ανάν αναθεώρησε ελαφρώς το Σχέδιό του και στις 10 Δεκεμβρίου 2002 το υπέβαλε στον πρόεδρο Κληρίδη και τον Ραούφ Ντενκτάς. Η σημαντικότερη αλλαγή ήταν ότι το Σχέδιο συνόδευε ένας μόνο χάρτης. Μεταξύ των εδαφών, τα οποία έπρεπε να επιστραφούν στους Ελληνοκύπριους, περιελάμβανε και τμήμα της Καρπασίας. Οι δύο ηγέτες καλούνταν να μεταβούν στην Κοπεγχάγη στις 11 Δεκεμβρίου και με τη βοήθεια του ειδικού συμβούλου Άλβαρο ντε Σότο να εξομαλύνουν τις όποιες διαφορές υπήρχαν και να υπογράψουν τη *«Θεμελιώδη Συμφωνία»*.

Αναταποκρινόμενος στην παράκληση του Γ. Γ. ο πρόεδρος Κληρίδης έφτασε στην Κοπεγχάγη στις 11 Δεκεμβρίου 2002 με τη συνοδεία της διαπραγματευτικής Ομάδας και των μελών του Εθνικού Συμβουλίου (πλην των Νέων Οριζόντων και των Οικολόγων).

27-29/11/2002

Στα κατεχόμενα, είκοσι περίπου χιλιάδες υποστηρικτές του Σχεδίου Ανάν, αγανακτισμένοι με την στάση του Ντενκτάς, κατήλθαν στις 27 Νοεμβρίου 2002 σε μαχητικό συλλαλητήριο, απαιτώντας την παραίτηση του Τουρκοκυπρίου ηγέτη.

Ωστόσο το πανίσχυρο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας, που συνήλθε στις 29 Νοεμβρίου 2002 και στο οποίο καθοριστικής σημασίας ήταν ο ρόλος των στρατιωτικών, στήριξε την πολιτική Ντενκτάς.

Μετά την απόλυτη άρνηση της τουρκοκυπριακής αντιπροσωπείας, οι Ντε Σότο και Χάνεϊ ζήτησαν από τον Κληρίδη να υπογράψει εκείνος μονομερώς τη «Θεμελιώδη Συμφωνία», συνάντησαν όμως την άρνηση του Κυπρίου Προέδρου. Πάντως η τουρκική στάση στην Κοπεγχάγη απήλλαξε την κυπριακή ηγεσία από τα διλήμματα. Η αποτυχία επίλυσης του Κυπριακού χρεώθηκε εξολοκλήρου στους Τούρκους και η Κύπρος πέτυχε να πάρει εισιτήριο για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποφεύγοντας τον εκβιασμό της υπογραφής του Σχεδίου Ανάν ως είχε.

16/2/2003

Στις εκλογές της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2003, στις οποίες κατήλθαν δέκα υποψήφιοι, νικητής αναδείχτηκε από τον πρώτο γύρο ο Τάσσος Παπαδόπουλος με 51,51%. Ο Γλαύκος Κληρίδης πήρε 38,80%, ο Αλέκος Μαρκίδης 6,62%, ο Νίκος Κουτσού 2,12% και οι υπόλοιποι έξι υποψήφιοι πολύ μικρότερα ποσοστά. Επίκεντρο της προεκλογικής μάχης ήταν το Σχέδιο Ανάν.

27/2/2003

Στα κατεχόμενα, οι αντιδράσεις της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης κατά του Ντενκτάς εντάθηκαν. Η πλατφόρμα «Αυτή η χώρα είναι δική μας» οργάνωσε στη Λευκωσία πρωτοφανή σε όγκο και μαχητικότητα, συλλαλητήρια, με απαίτηση την παραίτηση του Ντενκτάς, την υπογραφή του Σχεδίου Ανάν και την ένταξη επανενωμένης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με δηλώσεις τους ο Γ. Γ. του ΟΗΕ και ο εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Ρίτσαρντ Μπάουτσερ στήριξαν την εξέγερση των Τουρκοκυπρίων. Σε επίσκεψη του Γ.Γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο στις 27 και 28 Φεβρουαρίου 2003 ζητήθηκε από το νέο πρόεδρο Τάσσο Παπαδόπουλο και από τον Ραούφ Ντενκτάς να τον συναντήσουν στην Χάγη της Ολλανδίας στις 10 Μαρτίου 2003 και να υπογράψουν κείμενο συμφωνίας, με την οποία θα αναλάμβαναν την υποχρέωση να διενεργήσουν χωριστά δημοψηφίσματα στις 30 Μαρτίου 2003, για να αποφανθούν οι δύο κοινότητες αν ενέκριναν ή απέρριπταν το Σχέδιό του. Το ερώτημα στο οποίο θα καλούνταν να απαντήσουν οι δύο κοινότητες αφορούσε αποκλειστικά το Σχέδιο Ανάν και όχι και την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προνοούσε το αρχικό Σχέδιο, ήταν το εξής:

«Εγκρίνετε την Θεμελιώδη Συμφωνία με όλα τα παρατήματά της, καθώς και το Σύνταγμα

του ελληνοκυπριακού/τουρκοκυπριακού κράτους, και τις διατάξεις αναφορικά με τους νόμους που θα ισχύσουν, ώστε να υπάρξει μία νέα κατάσταση, σύμφωνα με την οποία η Κύπρος να ενταχθεί ενωμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση; ΝΑΙ/ΟΧΙ».

10/3/2003

Η συνάντηση στη Χάγη ήταν εκ των προτέρων καταδικασμένη. Αυτή την φορά ο Ντενκτάς είχε την υποστήριξη όχι μόνο του πολιτικοστρατιωτικού κατεστημένου, αλλά και της κυβέρνησης των ισλαμιστών και επέδειξε από την πρώτη στιγμή την αδιαλλαξία του. Παρά τις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα που πρότεινε μετακίνηση των χρονοδιαγραμμάτων και επεδίωξε την ανάμιξη των εγγυητριών δυνάμεων Ελλάδας και Τουρκίας, το ναυάγιο δεν αποφεύχθηκε. Βαθιά απογοητευμένος ο Κόφι Ανάν ανάγγειλε το κλείσιμο του Γραφείου του ειδικού συμβούλου για το Κυπριακό Άλβαρο ντε Σότο, πράγμα που έγινε στις 16 Απριλίου 2003.

16/4/2003. Η Συνθήκη Προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις 16 Απριλίου 2003 στην Αθήνα σε μια λαμπρή τελετή, που πραγματοποιήθηκε στη Στοά του Αττάλου, κάτω από την Ακρόπολη, (από την 1^η Ιανουαρίου 2003 την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέλαβε η Ελλάδα) και στην οποία παρέστησαν σαράντα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, υπογράφηκε η Συνθήκη Προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση δέκα νέων κρατών. Με τη νέα διεύρυνση, την πέμπτη κατά σειρά, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκαν από 15 σε 25. Η νέα διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεπερνούσε κατά πολύ σε αριθμό χωρών όλες τις προηγούμενες, αλλά είχε και ξεχωριστή ιστορική σημασία, αφού οκτώ από τα δέκα νέα κράτη μέλη μέχρι το 1990 ανήκαν στον κομμουνιστικό συνασπισμό. Ανάμεσα στα νέα κράτη που εισχωρούσαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν και η Κύπρος, που μετά τη Χάγη είχε ξεπεράσει και τα τελευταία εμπόδια για ένταξή της στην ενωμένη Ευρώπη.

Η επιτυχία της Κύπρου ήταν ιδιαίτερα οδυνηρή για τους Τούρκους, που είχαν υποβάλει αίτηση ένταξης από το 1959. Η αρνητική στάση των Τούρκων είχε ως συνέπεια να υπογράψει η Κύπρος τη Συνθήκη Προσχώρησης όχι ως «*Ηνωμένη Κυπριακή Δημοκρατία*», όπως προνοούσε το Σχέδιο Ανάν, αλλά ως Δημοκρατία της Κύπρου, δηλαδή ως το διεθνώς αναγνωρισμένο από το 1960 με την ονομασία αυτή, κράτος, το οποίο οι Τούρκοι από το 1964 αποκαλούσαν «*ελληνοκυπριακή διοίκηση*».

14/12/2003

«Βουλευτικές» εκλογές στα κατεχόμενα. Οι μόνες που προσέλκυσαν το διεθνές ενδιαφέρον και θεωρήθηκαν πραγματικά κρίσιμες. Σε περίπτωση που τα κόμματα που αντιπολιτεύονταν τον Ντενκτάς κέρδιζαν, θα δημιουργούνταν για πρώτη φορά

σοβαρές προϋποθέσεις για τη λύση του Κυπριακού. Οι περισσότερες δημοσκοπήσεις έφεραν την τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση βέβαια νικήτρια στις εκλογές. Η Τουρκική Κυβέρνηση, όμως, μεθόδευσε ένα αποτέλεσμα εξισορρόπησης των αντίθετων παρατάξεων. Οι υποστηρικτές και οι αντίπαλοι της λύσης που πρότεινε ο Ανάν, πέτυχαν ισοψηφία (25 έδρες τα φιλοανανικά κόμματα των Ταλάτ και Ακκιντζί και άλλες 25 τα αντιανανικά κόμματα των Έρογλου και Σερντάρ Ντενκτάς). Καμία παράταξη δεν βγήκε αρκετά ισχυρή, ώστε να είναι σε θέση να απειθαρχήσει στην Τουρκική Κυβέρνηση.

31/3/2004. Το τελικό Σχέδιο Ανάν

Ασκώντας τον επιδιαιτητικό του ρόλο, ο Γ.Γ. του ΟΗΕ παρουσίασε στις 29 Μαρτίου 2004 το 4ο Σχέδιο Ανάν. Μετά τις αντιδράσεις των δυο μερών παρουσίασε στις 31 Μαρτίου 2004 το 5^ο και τελικό του Σχέδιο, το οποίο όπως συμφωνήθηκε στη Νέα Υόρκη, θα παραπεμπόταν σε δημοψήφισμα στις 24 Απριλίου 2004 για έγκριση ή απόρριψη.

24/4/2004. Το Δημοψήφισμα

Ταυτόχρονη διεξαγωγή δύο ξεχωριστών δημοψηφισμάτων στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου και τα κατεχόμενα στις 24 Απριλίου 2004 σύμφωνα με τις πρόνοιες σχεδίου Ανάν. Ποσοστό 75.83% των Ελληνοκυπρίων είπαν ΟΧΙ στο Σχέδιο Ανάν, ενώ 64.91% των Τουρκοκυπρίων και των εποίκων ψήφισαν υπέρ του ΝΑΙ.

1/5/2004. Ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Την 1η Μαΐου 2004 η Δημοκρατία της Κύπρου κατέστη κανονικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τελετή για τη μεγαλύτερη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της οποίας τα μέλη ανήλθαν από 15 σε 25, έγινε στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας, που ήταν η προεδρεύουσα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Την Κύπρο αντιπροσώπευσε ο πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος.

